

Leto XX. Štev. 306

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK IVAN SINKOVEC UREJA UREDNIŠKI ODBOR

List izhaja vsak dan razen petka. Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

LJUDESKA PRAVICA USTANOVLJENA 1. OKTOBRA 1954 // MED NARODNOSVOBODILNO BORO JE IZHAJALA KOT 16-DNEVNIK IN TEDNIK JD OSVOBODITVE DO 1. JUL 1951 KOT DNEVNIK. NATO PA KOT TEDNIK // OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA V REDAKCIJSKI POVEZANOSTI Z BORO.

Ustanovna listina miru

Načela o mirnem sožitju, o katerem sta se v skupni izjavi sporazumela Tito in Nehru, morajo biti temeljni in morajo dobiti tudi široko uporabo. Oba državnika sta namreč prepričana, da bi lahko ta načela znatno pripomogla k zmanjšanju napetosti na svetu in poravnavi še neporavnanih sporov. S tem se bo razširilo področje miru, pravita in zmanjšala nevarnost vojne, povečalo se bo zaupanje in tudi možnosti glede svetovnega sodelovanja.

Takšno prepričanje državnikov dveh dežel daje skupni izjavi izredno mednarodni pomen. Z njeno dejstvom, da gre za deklaracijo voditeljev dveh držav z različnim družbenim redom, dežel z dveh kontinentov, kaže na edinstveno dejanje v sodobnih mednarodnih stikih. Skupni izjavi pa daje obsežno največje konstruktivnega prispevka k mednarodni skupnosti pojmovanja miru in soglasje o načelih, na katerih naj slone mednarodni stiki.

Skupna izjava je veliko zgodovinsko dejanje (ki je žal, redko v sodobni zgodovini), še več, to je ustanovna listina miru, ustanovna listina miru. Takšna ustanovna listina je izredno sodobna nužnost, ker izvira iz globokega razumevanja sodobnih stikov, ker jo navdihuje skrb za nadaljnji obost civilizacije in upanje v napredek človeštva. Vse to pa ni zgolj stvar voditeljev Indije in Jugoslavije, samo narodov obeh dežel, marveč je splošna človeška skrb in želja. Izredno zanimanje za razporenilnih državnikov Indije in Jugoslavije ter zelo ugoden sprejem skupne izjave v svetovni javnosti najbolje pričata o tem, da gre za edinstveno splošno človeški dokument, za splošno svetovno podlago miru.

Pojmovanje svetovnega miru, kakor sta ga izpričala Nehru in Tito, se ne odlikuje samo z globokim spoznanjem najsodobnejših in najbistvenjših vidikov svetovnih problemov, marveč tudi z jasnim prikazovanjem poti, po katerih mora in mora svet stopiti k svetovnemu miru. To pa je izredno važno, kaj goje ponekod utvare o možnosti, da bi poravnali spore s silo in na podlagi ideološke izključnosti.

Tisto, kar daje načelom medsebojnega priznavanja suverenosti, neodvisnosti in nedotakljivosti, negresivje, enakopravnosti, medsebojnega spoštovanja in neomejavanja v notranje zadeve drugih dežel, življenjsko silo in aktivnost, je aktivna, pozitivna in konstruktivna politika v mednarodnih stikih, aktivno, pozitivno in konstruktivno sožitje. Izjava Tita in Nehruja, da se morajo mednarodni stiki ravnati po teh osnovnih načelih in da morajo biti ti nazori glavni element politike in dela ZN, ne kaže samo na točnost univerzalnih načel OZN, na aktivno in pozitivno vlogo Indije in Jugoslavije, marveč tudi na velike možnosti, ki jih ima ta univerzalna organizacija. Upati moramo, da bo želja Nehruja in Tita, da bi posvečala svoje odkritosrčne napore nadaljnemu (oba pozdravljata nekateri znake v tej smeri) zmanjšanju napetosti na svetu, zdelala skupaj z njuno skupno izjavo na ustrezne konkretne ukrepe OZN. Čeprav je bilo iz dosedanje politike Indije in Jugoslavije očitno, da oboje dežel težko aktivni politiki enakopravnosti in prijateljstva z vsemi narodi in težnji po kolektivnem miru izključujeta povezovanje z blokovi ali snovanje novih blokov, skupna izjava ne pušča v tem oziru niti najmanjšega mesta raz-

nim napačnim in v bistvu tendencioznim tolmačenjem.

Se več, skupna izjava je najboljše zanikanje nesmiselnih teorij o pasivnosti, neutralnosti, tretjem bloku in podobno, ter hkrati dokaz aktivnosti in konstruktivnosti Indije in Jugoslavije glede večjega zaupanja, preprečevanja vojne in glede svetovnega sodelovanja.

Izredno važno je tudi soglasno gledišče, da svetovni mir ne more sloneti na sili ali kopičenju oborožitve kot instrumentu bode za pogajanje, bodi za poravnavanje sporov. Skupna izjava je še enkrat potrdila pravilnost dosedanje politike Indije in Jugoslavije, politike neodvisnosti, samostojnega notranjega razvoja in gospodarskega napredka, politike pospeševanja miru, metod pogajanja in mednarodnega sodelovanja. To je tudi novo veliko priznanje jugoslovanski politiki, priznanje Titovim načelom o aktivnem sožitju kot edinem načinu, da se ognemo vojni, ki bi privedla do splošnega uničevanja.

Nas posebno veseli, da prihaja takšno priznanje iz dežele, kakor je Indija, katere napore na mednarodnem torišču za zmanjšanje napetosti na svetu niso dopuščali dvoma, da bodo indijski voditelji in narodi znali osebnosti jugoslovanskega predsednika izraziti priznanje kot velikemu graditelju enotnosti mednarodne skupnosti, priznanje odkritosrčnemu prijatelju in zavezniku v delu za mir.

Istovestnost gledanja na svet, ki je prišla tako nazorno do izraza v izjavi Tita in Nehruja, daje stikom med obojema deželama čvrsto podlago za nadaljnjo krepitev medsebojnih stikov. Znano je, da je najčvrstejše tisto zavezništvo, ki sloni na istovestnosti gledanja na svet. Navdušeni sprejem, ki ga je privedlo indijsko ljudstvo jugoslovanskemu gostom, in simpatije, s katerimi Jugoslavnani spremljajo velikanske napore voditeljev in ljudstva Indije za zagotovitev miru, je najboljše poročilo, da bo prijateljstvo med Indijo in Jugoslavijo, vzniklo iz podobnosti zgodovinskega razvoja ter socialnih in gospodarskih razmer obeh dežel, utrjeno pa prek OZN in zunaj njih, obogateno in oplenjeno z gospodarskimi in kulturnimi stiki.

Ni naključje, da je visoka stopnja sodelovanja obeh dežel prišla do izraza ne v običajnem komunikativnem, marveč v deklaraciji, ki ima vse značilnosti ustanovne listine miru.

V. T.

PREDSEDNIK TITO V SIMLI NA OBRONKIH HIMALAJE

Enaki po čustvih in težnjah

Svečan sprejem v Simli — Pozdravna listina mesta za predsednika in za naše narode

Simla, 24. dec. (Tanjug). Predsednik Tito, ki se je na svojem potovanju za en dan ustavil v Simli, glavnem mestu Pendžaba in Himalajskega Pradeša, je danes izjavil, da so napravile simpatije in prijateljska čustva, ki jih goje narodi Indije do Jugoslavije, nanj in na njegove sodelavce globok vtis. »Po vrnitvi v Jugoslavijo bomo sporočili jugoslovanskemu ljudstvu te vtise,« je pripomnil predsednik Tito, ko je govoril na velikem sprejemu, ki so mu ga priredili prebivalci Simle.

Predsednik mesta je izročil predsedniku Titu v hindujščini in sanskritu sestavljeno listino, v kateri izražajo prebivalci legega mesta na obronkih Himalaje najpripravnije želje zanj in za napredek jugoslovanskih narodov.

V odgovoru na pozdrav je

predsednik Tito dejal, da je napravil veličastni in topli sprejem, ki so mu ga priredili ob vsej poti od Kalke do Simle, nanj globok vtis. Omenil je, kako sorodni so si indijski in jugoslovanski narodi po težnjah in čustvih. »Mi imamo enake težnje, enake ideale, namreč svo-

bodo in lepše, srečnejše življenje, sedanega in bodočih rodov, težnje po miru in mirnem sodelovanju, kakor tudi odpor proti podjarmljenju, krivici in vojniam.« Svoj govor je predsednik zaključil s poudarkom, da so prišli on in njegovi sodelavci med dosedanjim kratkim bivanjem v Indiji do trdnega prepričanja, da gre Indija odločno v svojo veliko in bogato prihodnost.

Pred tem je predsednik mesta pozdravil jugoslovanskega predsednika v izbranih besedah in mu izročil vprico 1000 najuglednejših prebivalcev Simle in oko-

lice pozdravno listino v svili in srebrno dozo. Hkrati je izrazil »velikega delavca, borca in voditelja prijateljske dežele.« »Junštvo, pogum in državniška spretnost,« je rekel, »s katerimi ste med vojno branili svobodo vaše dežele, potem pa jo usmerili na pot napredka in blaginje, bodo ostali zmeraj z zlatimi črkami zapisani v zgodovini človeštva.«

Svečanega sprejema na čast predsedniku Titu so se udeležili z jugoslovanske strani vse predsednikovo spremstvo, z indijske strani pa guvernerja Pendžaba in Himačal Pradeša, predsednika in člani vlad obeh držav, člani vrhovnega sodišča, vojaški in civilni voditelji Severne Indije ter mnogo javnih in kulturnih delavcev Simle. Sprejem je potekel v zelo pristrnem in prijateljskem vzdušju.

Simla je turistično planinsko mesto, oddaljeno od New Delhija kakih 200 km. Hila je poletna rezidenca Angležev, dokler so imeli v rokah oblast v Indiji. Angleži so zgradili v mestu mnogo poslopj, ki so jih uporabljali za svojo upravo. V New Delhiju akreditirani diplomatski predstavniki se tudi zdaj v poletnih dneh preselijo iz New Delhija v Simlo. Indijska vlada pa ostane vse leto v Delhiju. To mesto v krasnem gorskem kraju ima mnogo hotelov. V njem je zelo razvit zimski sport — smučanje in drsanje. Večkrat prirejuje tudi karnevale na ledu. Prek Simle je speljana cesta v Tibet.

MED HINDUJCI IN TIBETANCI

Simla, 25. dec. (Tanjug). — Predsednik Tito je bil danes skoraj ves dan v neposrednem stiku z ljudstvom Himačal Pradeša. V vseh vseh so ga indijski gorci prisrčno sprejeli. Pogovarjal se je z indijskimi kmeti, delavci in meščani, se zanimal za njihovo delo in tegobe, obiskal veliko prireditelj ljudskih plesov in glasbe ter plesal z njimi svatbeno kolo himalajskih gorcev.

Globok vtis je napravil na predsednika Tita prisrčni sprejem v vseh teh krajih, pa tudi napori indijskih ljudi za napredek njihove domovine. Sinoči je v odgovoru na zdravico na večerji pri pradeškem guvernerju Himatsindžiju izjavil, da mu je šele zdaj postalo jasno, kako sta si Jugoslavija in Indija podobni po svojem notranjem razvoju.

»Odpotovali smo v to deželo, o kateri smo nekaj vedeli iz pripovedovanj ljudi, ki so se mudili tod, ter iz knjig o indijskem boju za neodvisnost. Šele zdaj, ko smo tu, pa lahko povsem razumemo, kaj se zdaj tod dogaja. Videli smo, da se dogaja isto, kar se dogaja tudi v naši državi, v Jugoslaviji. Kakor pri nas, tako se hoče ljudstvo z največjim navdušenjem in silnimi napori tudi tu dvigniti iz zaostalosti, v katero ni zašlo po svoji krivdi. Skovati hoče svojo enotnost, svojo monolitno enoto, to se pravi svojo neodvisno in močno državo.«

Pot od Simle do vasi Teog,

kakih 120 milj od indijsko-tibetske meje, je speljana po novi avtomobilski cesti, ki jo je lani prostovoljno zgradila mladina. Vzdrževanje poti ni bilo vasi, ki ne bi bila postavila vsaj enega s cvetjem in zelenjem okrašenega slavoloka.

Tito je čisto izstopil iz avtomobila in šel peš skozi goste spalirje ljudstva, ki ga je obklopilo s cvetjem in venci. Solski otroci so se povsod gnetli okrog njega in ga prosili za podpis. V vasi Teog, kakih 2500 m nad morjem, so Titu priredili veličasten sprejem.

Potem so se vrstili plesi Hindujev in Tibetancev, indijskih gorcev, njihova bojna in zabavna glasba. Ko so kmetje Teoga naposled zaplesali svoj ples, izredno podoben makedonskemu »teškoto«, se jim je Tito pridružil in zaplesal z njimi.

Popoldne je predsednik Tito obiskal in si ogledal veliko kmetijsko šolo v vasi Kandba, kjer je guverner države Himačal Pradeša priredil jugoslovanskim gostom na čast kosilo. Pozno popoldne se je predsednik Tito vrnil v Simlo, kjer je zvečer prisostvoval umetnemu drsanju na ledu.

OB ZAKLJUČKU LETOŠNJEGA ZASEDANJA INDIJSKEGA PARLAMENTA

INDIJA NA PRELOMNICI svojega družbenega in gospodarskega razvoja

New Delhi, 25. dec. (Tanjug). »Uspešno smo zaključili prvo obdobje graditve in zdaj stopamo v drugo. Dobro moramo premisliti, katero smer bomo ubrali,« je nedavno izjavil indijski ministriški predsednik Nehru.

Na sinoči zaključenem zadnjem zasedanju indijskega parlamenta so dobile Nehrujeve besede že povsem določeno obliko. Z veliko večino je bila sprejeta resolucija, po kateri »Indija teži za socialistično družbo, kakor je pojasnil Nehru v debati,« za družbo brez razredov in kast, toda tudi brez dogmatičnega obravnavanja problema.

Prelomnico, ki jo je opredelil Nehru, je še nazorneje izrazila indijska skupščina, v kateri so pred dvema dneva prvokrat napovedali, da bodo 60% vseh

sredstev novega gospodarskega plana investirali v graditve industrije. Tako se bo spremenilo razmerje med kmetijstvom in industrijo iz minulega petletnega plana. Tu ugotavljajo, da je za gospodarsko politiko dežele še važnejše, da se bo razvijal predvsem državni sektor. »Državni sektor bo imel odločilnejšo vlogo,« je dejal Nehru. »Kar pa se tiče ključnih gospodarskih panog, bo v njih docela prevladoval privatni sektor, ki mu ostane še zmeraj široko področje gospodarstva, bo prišel pod neposredno kontrolo države.«

Juridični vidik prelomnice v indijski gospodarski politiki je izražen v predlogu o izpremembi člena 31. ustave, ki govori o odškodnini za nacionalizirano imetje in v osnutku agrarne reforme. Doslej je sodišče določilo odškodnino za nacionalizirano imetje, odslej pa bo o tem dokončno odločal parlament.

V obrazložitvi predloga je rečeno, da »gospodarstvo ne more več trpeti zavlačevanja, s katerim so združeni sodni odloki,«

toda po splošni ugotovitvi tiska »predlog, ki še nima zakonite moči, pomeni več kakor praktičen ukrep.« Predlog globoko posega v običajno pojmovanje lastnine, ki je zdaj, kakor je rekel Nehru, »ni več moč opravičiti, ne s etičnega, ne s političnega stališča.«

Državna uprava, ki je tudi sicer odvisna od parlamenta, se bo odslej naslanjala nanj tudi glede odškodnine za nacionalizirano imetje in s tem bo dobila večja pooblastila in bolj proste roke. Tri dni trajajoča debata v Narodnem svetu je pripomogla k osvetlitvi vladne politike. Ta politika nedvomno ni naletela na enako navdušenje v vseh slojih indijske družbe. To dokazuje tudi občutni padec delnic na bombajski borzi. Toda široka javnost in delovni ljudje Indije so toplo pozdravili izjavo ministra za finance, da je možna samo taka gospodarska politika, če naj bi uredili družbene in gospodarske probleme dežele.

Za zdaj še ni odgovora na vprašanje, kako bo privatni sektor, ki naj bi po novih petletnih planih mnogo prispeval k investicijam, izpolnil svoje obveznosti. Ni namreč osamljeno mnenje, da bo zadela nova gospodarska politika indijske vlade na odpor domačih in tujih kapitalistov, kar bo povzročilo težave, s katerimi v gospodarskih proračunih doslej še niso imeli opravka.

NOVI PREDPISI ZVEZNEGA IZVRŠNEGA SVETA

Spremembe v načinu razdelitve celotnega dohodka gospodarskih organizacij

Zvezni izvršni svet je sprejel več predpisov s področja gospodarstva, zdravstvene službe, socialnega zavarovanja itd. Novi predpisi bodo začeli veljati z dnevom, ko bodo objavljeni v »Uradnem listu.«

Sprejet je osnutek odloka o spremembah in dopolnitvah zveznega družbenega plana za leto 1954, s katerim je urejeno finansiranje graditve mlekarne, za katere smo dobili opremo od UNICEF. Izdatki za državno tajništvo za narodno obrambo se povečajo za 6 milijard (zaradi zvišanja cen), urejeno je plačevanje anuitet za nekatere objekte, katerih graditev finansiramo iz sredstev federacije. Urejeno je tudi vprašanje plačevanja pavšalnega davka na dobiček, ki ga plačujejo obrtna in gostinska podjetja. Sprejete so tudi spremembe v osnutku zveznega družbenega plana, predvidene v sprememljanih predlogih.

Dalje je bil sprejet osnutek zakona o likvidaciji obveznosti, izviraajočih iz posojila federaciji leta 1954. Po tem zakonu bodo gospodarske organizacije, ki so na podlagi zveznega družbenega plana za leto 1954 iz svojih sredstev za samostojno razpolaganje vplačale federaciji posojila za potrebe splošnega investicijskega sklada, dobile obveznice na celotni znesek vplačanega posojila.

KAKO BODO RAZDELJENI DOHODKI

Nova dodatna uredba prinaša nekatere spremembe v načinu razdelitve celotnega dohodka gospodarskih organizacij. Glavna razlika med dosedanjim in novo uredbom je v načinu ugotavljanja dobička gospodarskih organizacij. Po novi uredbi se od celotnega dohodka ne odbije plačni sklad, ki so ga gospodarske organizacije prej izračunale na podlagi obračunskih plač, marveč se plače izračunajo na podlagi tarifnega pravilnika, ki se ugotovi na podlagi časa in delovne storilnosti. Plače se torej izločijo iz celotnega dohodka pred ugotovitvijo dobička. V prihodnje se bodo obračunavale kot materialni stroški tudi dnevnice za službena potovanja in premostitve, terenske doklade in podobno. Ljudski odbor bodo pooblaščen, da bodo lahko te stroške omejili.

Nekoliko se spremenijo tudi način izločanja prispevkov. Razen stalnih prispevkov družbeni skupnosti se bo od celotnega dohodka izločil pred izračunanjem dobič-

ka še prispevek za kadre, za pospeševanje proizvodnje in raziskav, kakor tudi članarima zbornicam in strokovnim združenjem gospodarskih organizacij.

Po času in delovni storilnosti izračunane plače pojejo v breme proizvodne cene. Iz proizvodne cene se bodo krili tudi drugi izdatki, ki niso priznani kot del plače. Ostali, razni osebni izdatki, ki niso priznani kot plače, ne bodo več bremenili materialnih stroškov kakor doslej. Da bi se ognili prevelikemu povečanju, je Zvezni izvršni svet pooblaščen, da določi najvišje zneske za to vrsto doklad.

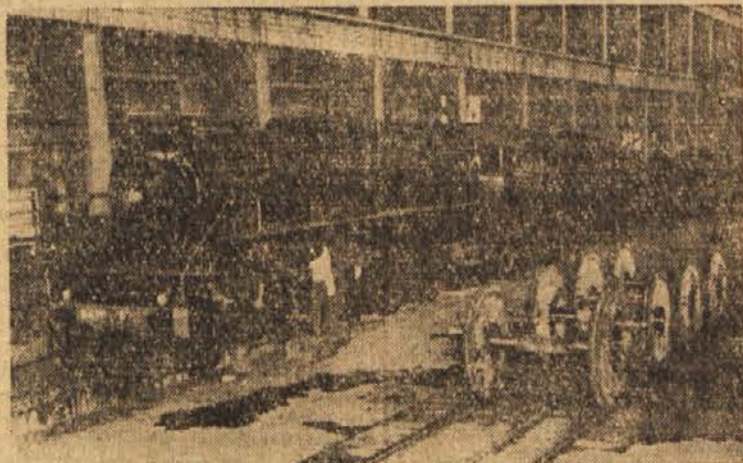
Nekatere novosti so predvidene tudi glede plačevanja prispevkov za socialno zavarovanje. Nova uredba predvideva, da se socialno zavarovanje plačuje samo na podlagi izplačil, ki so praviloma podlaga za njegovo obračunavanje, ne pa tudi na podlagi drugih izdatkov, ki gredo v breme plačnega sklada kakor doslej.

VEČJA SREDSTVA ZA SAMOSTOJNO RAZPOLAGANJE

Glede deleža federacije pri dobičku niso predvidene bistvenije spremembe. Novo je samo to, da bodo po dodatni uredbi izločeni zveznega dela iz dobička kriti tudi obresti za kredit na (Nadaljevanje na 2. strani)

Vremensko poročilo

Stanje dne 25. dec. ob 7. uri: Področje visokega zravnega pritiska se razprostira od Azorov preko zahodne in srednje Evrope ter se nad Alpami in Balkanom še krepi. Zahodno Evrope so zajete tople zravnne gmote, ki se počasi pomikajo proti vzhodu. V Jugoslaviji je bilo v Srbiji oblačno z rahlimi snežnimi padavinami, v ostalem delu države pa jasno in delno oblačno vreme. Ob 10. uri je bila temperatura v notranjosti med +10°C, v kotlinah Bosne do -12°C, na Jadranu pa med 6 in 10°C. Napoved vremena: Suho vreme, vmes oblačno v višjih zračnih plasteh. Temperature se bodo v višjih predelih dvignile, v nižini pa bodo pomele med -10 in -2°C. Na Primorskem okoli 3°C, tež dan med 1 in 6°C. Prihodnjem dnevu 10°C. Zjutraj po kotlinah deloma mežla.

V delhijski tovarni železniških vozil: montaža novih železniških strojev

Nepozabna pot po Indiji

Navdušenje in simpatije Indijcev za predsednika Tita

(OD POSEBNEGA DOPISNIKA »BORBE«)

Simla, 25. dec. Odkar je predsednik Tito stopil na indijska tla, je šele danes za nas novinarje nekoliko »mirnejši dan«. Program sicer tudi danes ni skromen, vendar pa ne tako obširen, kakor je bil zadnje dni. To nam omogoča, da v tem krasnem planinskem kraju, 2500 nad morsk gladino, posvetimo nekaj trenutkov v razmišljanju o vsem, kar smo tako globoko doživljali že od minulega tedna.

Jugoslavnani smo in seveda nismo nepristranski opazovalci. Mar to pomeni, da je bilo tudi naše poročanje o sprejemu predsednika Tita v Indiji pretirano? Zdaj, ko razmišljamo o tem, ko se v naših mislih vrste prizori iz Bombaya, Delhija, Nangale, Valke, Solana, Simle ter mnogih drugih znanih in neznanih krajev prihajamo do spoznanja, da je bil sprejem povsod tako veličasten, da ga je kratko malo nemogoče pretiravati.

Cutimo, da naše poročanje vzlic našim naporom ni bilo dovolj stvarno v nekem drugem oziru. Zdi se nam, da se nam ni posrečilo prikazati natančne slike tistega navdušenja, odkritosti in simpatij in toplote, ki so jo Indijci izpričali ob sprejemu predsednika Tita. Naša poročila so bila bleda v primerjavi s stvarnostjo. Ali se nam je na pr. posrečilo natanko opisati čustva in smetov iz Nonipata, kjer so Tita primerjali z Ghandijem, to se pravi največjim voditeljem? Očitno je, da se nam to ni posrečilo, kakor se nam tudi ni posrečilo v primeru bombajskih delavcev, ko so pozdravljali Tita z zastavicami, ki so jih sami izdelali ali v primeru učencev v mladinskem domu v Delhiju, ki so zapeli Titu posvečeno pesem.

Vsi sprejemi, pa naj bo na jugu ali severu Indije, so imeli isto skupno potozjo, iz njih je odsevala resnica. Zanimivo pa je, da so se sprejemi medsebojno razlikovali. Vsak je imel nekaj svojega, nekaj, po čemer se je razlikoval od drugega. Tako je v vsakem kraju napravilo na nas globok vtis nekaj drugega, sovega. Včeraj na primer, ko smo se peljali po ostrih ovinkih avtomobilske ceste od Valke proti Simli, so nas presenetili stavoloki z napisi v našem jeziku. Ko je Tito obiskal eno največjih gradbišč Indije Bahra Nangal, so nas presenetili z našimi narodnimi pesmimi.

Vsak sprejem je imel nekaj svojega, ker je bil spontan, ker ga je res privedlo ljudstvo. Od Bombaya do Delhija in naprej do Nangala in tja do Simle pot ni bila kratka, saj smo prevozili kakih 2000 km. Mar je tedaj najkrajše, da je bila ta dolga pot predsednika Tita polna prisrčnih sprejemov? Mar niso ti številni sprejemi na dolgi poti od juga do severne Indije pokazali, kaj indijsko ljudstvo misli o nas? Mar je naključje, da predsednik Tito vsak dan prejema številna pozdravna pisma in brzobjavke iz vseh delov Indije?

Pred vojno ljudje v Indiji niso ničesar vedeli o Jugoslaviji.

in prejšnji teden smo se na mnogih primerih prepričali, da so indijskemu ljudstvu znane tri stvari: prvič, da smo odločno ubranili svojo samostojnost in neodvisnost, drugič, da nismo v nobenem bloku, da se zavzemamo za mir na svetu, in tretjič, da upostavljamo novo družbo.

Vse te stvari so pri srcu indijskemu ljudstvu, saj so vse tri značilne tudi za njegove napore. Prepričali smo se, da imamo v Indiji odkritosrčnega in čvrstega zaveznika. Najtrajnejše je tisto prijateljstvo in najčvrstejša je tista zveza, ki sloni na istovetnosti gledanja na svet. To pa nedvomno velja za našo dvoježelj.

Jože Smole

Problemi Južnovzhodne Azije

Džavaharjal Nehru o nalogah sestanka azijskih in afriških dežel v Džakarti

Delhi, 25. dec. (ISS). Na poti v Indonezijo, kjer se bo udeležil pripravljalnega sestanka dežel, sodelujočih pri načrtu Colombo, je predsednik indijske vlade Nehru danes v Santiniketu izjavil, da začenjajo neazijske države naposled razumevati velike dogodke, ki so se pripetili v Aziji. »Vsak dan je čedalje očitnejše,« je rekel Nehru, »da neazijske države ne morejo obravnavati azijskih problemov neodvisno od ostale Azije.«

Na bližnjem sestanku v Džakarti bodo pripravili vse potrebno za azijsko-afriško konferenco in Nehru je izjavil, da se bodo na sestanku sodelujoče dežele zavze-

le za mir. Namen afriško-azijske konference je odpraviti napetost in pripravi k razvoju afriških in azijskih narodov. Konferenca ni naperjena proti nobeni deželi in tudi ne proti skupini dežel.

Ko se je zavzemal za mir na svetu, je Nehru izjavil, da zdaj ne more biti govora o evropskem ali azijskem miru. »Govorimo lahko samo o svetovnem miru ali o svetovni vojni,« je rekel. Ta čas so v Indokini in na Formozu in vzhodnih otokih blizu kitajske obale nevarne točke, a treba je upati, da se bodo začeli obravnavati vsi ti problemi v duhu mirroljubnih težnj.

INDIJSKA VOJSKA je izključno obrambnega značaja

(OD POSEBNEGA DOPISNIKA »BORBE«)

New Delhi, 25. dec. Posebni dopisnik »Borbe« se je obrnil na generalštab indijske vojske s prošnjo, naj mu da izjavo o indijski vojski. Predstavniki generalštaba mu je izročili že napisano izjavo, v kateri je med drugim rečeno:

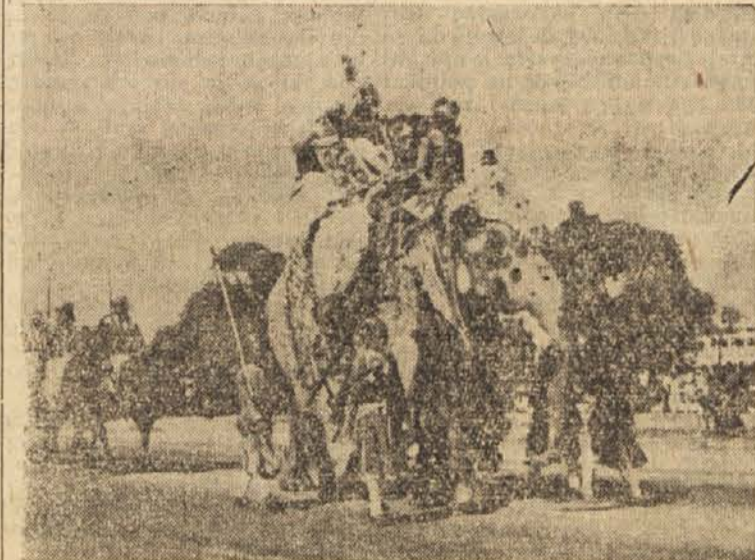
»Tako potem, ko si je Indija pridobila neodvisnost, se je lotila reorganizacije vojske in njene preobrazbe v narodno indijsko vojsko. Kritika ni utemeljena. Indijski oficirji so dokazali, da lahko vodijo vojsko. Glavni del preobrazbe indijske vojske v res indijsko je bil

oficirje kot komandante že prej. V takšnih rodovih vojske, kakor so artilerija in tehnične čete za zvezo, pred 15. avgustom 1947 ni bilo nobenega Indijca na položaju generala. Že do aprila 1948 pa je Indija tudi v teh rodovih vojske povečala indijski komandni kader za 80%.

Zdaj je lahko rečemo, da povečujejo indijski kopneni vojski in jo vodijo indijski oficirji. Da smo dosegli velik napredek glede šolanja in izpopolnjevanja oficirskega kadra, dokazuje tudi to, da Indija v tem oziru že pomaga tudi vojskam drugih dežel.«

V pisni izjavi indijskega generalštaba je nadalje rečeno, da se je spremenilo razmerje med vojsko in ljudstvom ter ljudstvom in vojsko.

»Indijska vojska je zdaj vojska iz ljudstva in za ljudstvo, vojska izključno obrambnega značaja, določena s splošno indijsko politiko mirovljubnega sodelovanja z vsemi deželami.« Generalštab našteva v posebni izjavi za »Borbo« mnogo konkretnih primerov pomoči, ki jo nudijo enote indijske vojske prebivalstvu v naporih za gospodarski napredek in tudi na prostemem torišču, kakor je na pr. ustanavljanje tečajev za nepismene in na zdravstvenem področju v obliki zdravniških uslug kmetom. Na koncu posebne izjave indijskega generalštaba je rečeno:

Parada indijske vojske s sloni

To je bila velika naloga. Nekateri tuji kritiki so izražali dvome, češ da takšna politika ni pametna, ker je težila za tem, da bi prišli na vse položaje vojske indijski oficirji. Kmalu pa se je pokazalo, da ta

zaključen do januarja 1948, ko so indijski oficirji prevzeli komandne položaje vseh operativnih formacij in enot kopenske vojske.

Treba je poudariti, da je bilo v indijski vojski nad 10.000 angleških oficirjev. Indijskih komandantov polkov motoriziranih enot je bilo prej samo 10%, v začetku leta 1948 pa že 95%. Poudariti je tudi treba, da so imeli vsi gurka-bataljoni (to so izbrane bojne enote) indijske

narodna vojska. Rekrutiranje ni več omejeno samo na določene kaste, kakor je bilo pod angleško upravo. Zdaj se rekrutirajo vojaki iz vse Indije, brez diskriminacije. Pri tem upoštevamo samo sposobnosti ljudi, ne pa njihove vere, razredne pripadnosti ali rase. To je narodna vojska, katere namen je braniti narodno neodvisnost dežele.

Jože Smole

RAZPRAVA O PARIŠKIH SPORAZUMIH V FRANCOOSKI ZBORNICI

Pred dokončno odločitvijo

Nihče neče zagovarjati nemške oborožitve — Ali bo Francija pripravila Zahod k popuščanju?

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Pariz, 25. dec. Debata o pariških sporazumih, ki se je zaključila z zavrnitvijo poglavitnega člana, nanašajočega se na oborožitve Nemčije, je sprožila številne komentarje o tem senzacionalnem dogodku. Mednarodno javnost zanimajo ne toliko zakulisni manevri nasprotnikov Mendès-Francea in nemške oborožitve, pač pa veliko bolj, kaj naj pomeni to, da poslanci zavračajo poglavitni del pariških sporazumov.

Predvsem je treba upoštevati, da vlada, ko je dala na glasovanje prvi člen sporazuma, ni postavila vprašanja zaupnice. To ji omogoča, da se kasneje izreče o usodi pogodbe. Njen namen potemtakem ni bil ogroziti ratifikacije. Vlada ima še vedno možnost zavrnjeni člen ratifikacijskega zakona ponovno predložiti zbornici v odobritev, pri tem pa ga povezati z zaupnico. Potemtakem prvi člen ni bil dokončno zavrnjen in najbrž tudi ne bo pri novem glasovanju. Toda to glasovanje je bilo zelo značilno: ve-

čina francoske zbornice se je izrekla proti oborožitvi Nemčije.

Bolj kot glasovanje samo je razvoj debate pokazal, da v zbornici ni nobene stranke, nobene skupine in da celo ni bilo niti po-

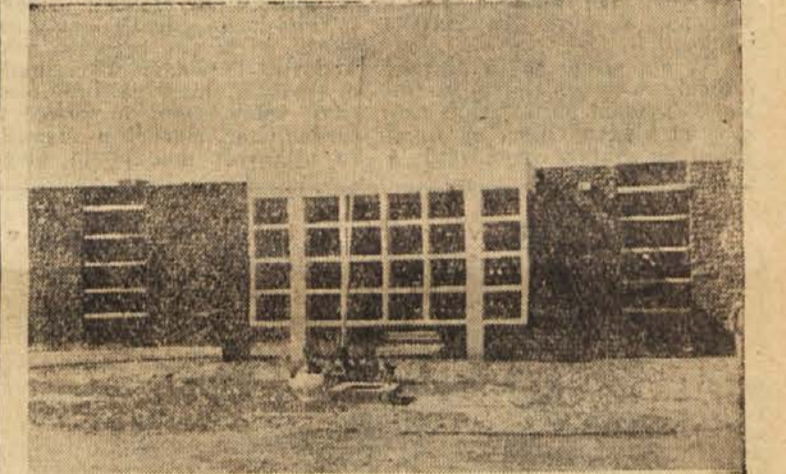
sameznikov, ki bi se odkrito ali prikrito izrekli za obnovo nemške vojske. Celo poslanci, ki so ognjevitvi pristaši EOS, so se izrekli proti obnovi nemškega militarizma v okviru pariških sporazumov. V zbornici so ljudje, ki so že zdavnaj uvideli, da je jalovo, nerealno in celo malo smešno nenehno opozarjati na nemško strašilo. Toda niti Mendès-France sam niti mnogi drugi niso tvegali, da bi med debato zagovarjali nemško oborožitve. Pritisk javnega mnenja je bil premočan, da bi se poslanci, odvisni od volivcev, upali odkrito nasprotovati razpoloženju, ki je malone splošno, čeprav različno motivirano.

Ni izključeno, da bo zbornica dokončno sklepala v četrtek in petek in da bo sprilo reakcije Washingtona in Londona pariške sporazume ratificirala. Vsekakor je nauk, ki ga je moč povzeti iz zadnjega glasovanja, pomemben in sili francoske zaveznike k razmišljanju, da bi morala biti konsolidacija Atlantske zveze podlaga, s katere bi Zahod moral sprožiti akcijo za popuščenje napetosti na svetu.

Bogdan Pešič

Posarska vlada za Zahodnoevropsko zvezo

Saarbrücken, 25. dec. (AFP). »Upamo, da bodo nove težave kmalu premagane, kajti pariški sporazumi so edina možnost za francosko-nemško spravo in za mir,« je izjavil po radiu predsednik posarske vlade Johannes Hoffmann.

Sodobna stanovanjska poslopja v Càngdjaru glavnem mestu Pendžaba

Sovjetski tisk o francoski zbornici in ratifikaciji londonskih in pariških sporazumov

Moskva, 25. dec. Moskovski časniki obširno komentirajo zadnje glasovanje v francoski zbornici o pariških sporazumih. »Pravda« pravi, da je Mendès-France med debato uporabil novo obliko pritiska s tem, da je sprožil vprašanje zaupnice. Mobiliziral je vse reakcionarne sile, da bi poslance primoral glasovati za oborožitve Zahodne Nemčije.

Glasovanje o prvem členu ratifikacijskega zakonskega osnutka, ki se nanaša na ponovno oborožitve Nemčije in ustanovitev Zahodnoevropske zveze, kaže, da ta načrt »ne uživa nobene podpore francoskega naroda«. Zdaj

so v Franciji razumeli, da ameriški monopoli ne bodo mogli nemoteno oboroževati zahodnonemške militariste, če bo Francija odločno rekla »ne«.

»Izvestija« ugotavljajo, da so morali mnogi poslanci upoštevati razpoloženje svojih volivcev in so zato glasovali proti pariškim sporazumom.

Rim se ne bo oziral na Pariz?

Rim, 25. dec. (Tanjug). V predsedstvu vlade in palači Chigi so rezervirani glede prvih sklepov francoske skupščine, da odkloni prvi člen zakona o ratifikaciji pariških sporazumov. Italijanski uradni krogi za zdaj še nečejo komentirati tega dogodka. Toda dejanska vrednost italijanske ratifikacije pariških sporazumov ne bo odvisna od dokončnega sklepa francoskega parlamenta. V primeru, če bi francoska zbornica ponovno zavrnila ratifikacijo Zahodnoevropske zveze, Italija ne bi mogla soglašati s francosko politiko, ker sodi, da bi utegnila zaostriži nasprotja med Nemčijo in Francijo in s tem otežkočiti splošni položaj v Evropi. Vzlic sklepu francoske zbornice bo italijanska vlada nadaljevala normalno zakonodajno pot nadaljnega ratificiranja pariških sporazumov. Takoj po božiču bodo predložili zakon o ratifikaciji italijanskemu senatu.

Scelba bo obiskal London

Rim, 25. dec. (Tanjug). Predsednik vlade Mario Scelba je sprejel britanskega veleposlanika v Rimu Clarka. Razpravljala sta tudi o obisku, ki ga bo napravil predsednik vlade Scelba v Londonu v prihodnjem februarju.

Čemu podirati mostove

Če bi imeli instrument za merjenje temperature v mednarodnih stikih, bi živo srebro v njem zadnje tedne nerazumno porabljalo in kazalo težnjo po naraščanju temperature. Očitni so pojavi, ki niso v skladu s postopnim popuščanjem mednarodne napetosti, ustrežajočim željam večine ljudi. Temu popuščanju smo že nekoliko privadili. Značilno je, da gre pri nonejših ukrepih, ki plivajo na zaostritev, veidel za ukrepe, katerih praktična vrednost je zelo dvomljiva. Med takimi ukrepe lahko nedvomno prištevamo nedavno sklenjeno pogodbo med ZDA in Càngkajskom,

Ali bo SZ zdaj sklenila mirovno pogodbo z Japonsko

London, 25. dec. (Tanjug). Da bi »Economist« pravi v komearju o sovjetski ponudbi Tokiu, naj bi nor-ralizirali odnose med Japonsko in SZ, da bi bilo docela upravičeno, če bi jih zahodne sile skušale ovirati. Mirovna pogajanja med Tokiem in Moskvo, sodelovali, ki je utegnila izpolniti že eno leto, ki jo je napravila vojna. »Economist« tudi meni, da je mirovna pogodba glavni problem med Japonsko in SZ, kajti Moskva dokumenta, podpisanega 1951. v San Franciscu, dosl i še ni priznala.

V Tokiu se uveljavlja misel o pogodbi z Moskvo in »Economist« opozarja, da bi utegnili biti prednik vlade Hatodaja pripravljeno ovirati japonske zahteve glede vrnitve Sahalina za večino Kurilskih otokov.

ostre medsebojne obtožbe med zahodnimi državami in SZ v zadnjih dneh, zasedanje Generalne skupščine OZN in vsekakor tudi zadnji sovjetski not, poslani Franciji in Veliki Britaniji.

Sovjetska vlada je po štirih dneh poslala dvema zahodnima državama not, v katerih govori o možnosti, da bi razpela jvila angleško-sovjetsko in francosko-sovjetsko pogodbo o prijateljstvu. Pogodba med Veliko Britanijo in SZ je bila sklenjena leta 1942, med Francijo in SZ pa leta 1944.

Neposredni cilj sovjetskih not je baje ta, da bi v zadnjem trenutku preprečili ratifikacijo pariških sporazumov. Toda v zainteresiranih deželah so v sprejeli neugodno in lahko bi rekli, da sta dosegli celo nasprotni učinek. In ne glede na to, kakšna bo nadaljnja usoda pariških sporazumov, je malo verjetno, da bodo odvisni od zadnjih sovjetskih not.

Nastane pa vprašanje, kakšno bo bodoče stališče sovjetske vlade, če bodo pogodbe ratificirali. Če želi zaostriževati mednarodnih stikov, sovjetska vlada pa čisto poudarja, da tega ne želi, bo nujno potrebno najti v tem položaju možnosti za sporazumevanje. Čemu bi namreč podirali stare mostove, ki jih je ves ponojni razvoj že tako omajal? Drži, da je ostalo od sovjetsko-angleškega in sovjetsko-francoskega sodelovanja iz vojnih časov zelo malo, toda potreba, da bi začeli obravnavati mnoga sporna vprašanja in nadaljevali napore za ublažitev napetosti, nedvomno narekuje obnavljanje in razvijanje ne pa zožitve sodelovanja.

J. A.

Mendès-France in John Foster Dulles po zadnjem zasedanju sveta Atlantske zveze

Z VSEH STRANI SVETA

- ŠVICA**
ZRTVE PLAZU
Ženeva, 25. dec. (AFP). V kraju Fione je velik plaz zasul skupino delavcev. Štiri je ubil, dva na ranah.
- MAROKO**
SPET ATENTAT V CASABLANCI
Casablanca, 25. dec. (Reuter). Sinček je v arabski četrti Casablance eksplodirala bomba. Trije Maročani so bili ubiti, trije pa hudo ranjeni. Domnevajo, da so bomba vrgli maroški nacionalisti.
- VZHODNA NEMCIJA**
ZA SPREJEM V MEDNARODNO ORGANIZACIJO DELA
Berlin, 25. dec. (ADN). Vzhodna Nemčija je zaprosila za sprejem v članstvo Mednarodne organizacije dela (ILO). V imenu vlade je to za prošil vzhodnonemški zunanji minister Lothar Bojs.
- ITALIJA**
ARGENTINSKI PROTEST
Rim, 25. dec. (Tanjug). Odpravi poslov argentinskega veleposlanika v Rimu Villa je bil pri zunanji ministru Martinu in je protestiral zaradi članka, ki ga je objavil demokršanski »Popolo« in v katerem

- je napadel argentinsko vlado prav v času, ko so je argentinski zunanji minister Remorino mudil na uradnem obisku v Rimu.
- »Popolo« je kritiziral domnevo preganjanje cerkve v Argentini.
- VELIKA BRITANIJA**
LETALSKA NESREČA
Prestwick, 25. dec. (Reuter). Ko se je pri pristanku na letališču v Prestwicku prevrnilo potniško letalo, je bilo ubitih 24 potnikov in 4 člani posadke. Letalo je prispelo iz Londona. Na letališču v Prestwicku je po nesrečnem pristanku ugorolo.
- EGIPT**
ZRTVE NEURJA
Kairo, 25. dec. (Reuter). 8 ljudi je izgubilo življenje v neurju, ki je v začetku tega tedna nastalo v Kenu v gorjem Egiptu. Oblasti izjavljajo, da so verjetno nadaljnje žrtve še zdaj pod porušenihi hišami v mestu. Predsednik vlade Naser namerava obiskati prizadete kraje.
- ALZIR**
DVA SPOPAD ZA UPORNIKI
Constantine, 25. dec. (AFP). V bližini Ued Kaleda je prišlo večeraj od spopada med francoskimi padalci in tuniškimi uporniki. Uporniki so streljali na padalce. Po spopadu so Francozi ujeli 13 ljudi. Iz Batne pa

- poročajo, da je v ondetni okolici davi zarana prišlo do novega spopada med policijo in uporniki. Enega upornika so ubili, drugega pa ujeli.
- FRANCIJA**
TRGOVINSKA POGODBA Z ROMUNIJO
Pariz, 25. dec. (AP). V Parizu je bila sklenjena nova trgovinska pogodba med Francijo in Romunijo, ki bo veljala 3 leta. Prvo leto bo Romunija uvozila v Francijo blaga v vrednosti 6 milijard frankov.
- BURMA**
TRGOVINSKA POGODBA Z JAPONSKO
Rangun, 25. dec. (AP). Japonska in Burma sta danes sklenili trgovinsko pogodbo za prihodnje leto. Japonska bo kupila v Burmi 230.000 ton rize.
- FORMOZA**
NAPAD NA KITAJSKE POSTOJANKE
Taipeh, 25. dec. (Reuter). Kuomintangsko ladje in letala so bombardirala danes kitajske postojanke na otoku Cinkuošanu, 8 milj daleč od kuomintangskega oporišča Tačen. Napad je trajal eno uro in namen napada je bil uničiti kitajske baterije in utrdbe.

ZDRUZENI NARODI NA PRELOMNICI

PISMO IZ JAPONSKE

Sodelovanje v mirnem času

(OD POSEBNEGA DOPISNIKA »BORBE«)

New York, decembra
 Soglasja ZN ne dosežejo pogosto. Letos pa so v splošnem vzdušju popuščenja mednarodne napetosti sprejeli v Generalni skupščini OZN štiri sklepe soglasno. Noben teh sklepov pa še ne pomeni ureditve vprašanja, na katero se nanaša. Vendar pa je vsak izmed njih pokazal novega duha pripravljenosti glede nadaljnjih sporazumov, glede iskanja poti, da bi uredili še neurejena vprašanja stikov med državami.

Ti štiri sklepi so bili:

1. resolucija o razorožitvi, s katero se je začelo novo obdobje pogajanj na podlagi sporazumov o načelih postopnega zmanjševanja orožja in poznejše prepovedi atomskega orožja.
2. resolucija o ustanovitvi mednarodne agencije za uporabo atomske energije v mirnodobne namene in o sklicanju konferenc strokovnjakov za jedrsko fiziko vsega sveta.
3. sklep, da bodo pozvali Varnostni svet, naj znova in v novem duhu prouči vprašanje sprejema novih članov v organizacijo.
4. resolucija o posebnem skladu OZN za financiranje napredka nezadostno razvitih dežel.

O prvih treh sklepih smo na tem mestu že govorili. Četrtemu soglasno sprejetemu sklepu o posebnem skladu svetovni tisk ni posvetil tolikšne pozornosti, ker je na prvi pogled videti »tehničnega značaja«. Morda je ta sklep pomemben kot barometer svetovnega položaja in perspektive glede razvoja mednarodnega sodelovanja.

Tema velikih in majhnih

Postopni prehod iz hladne vojne v »hladni mir«, v mir in naposled v mirno sožitje, prihaja vidno do izraza predvsem na političnem torišču. Eden izmed važnih činiteljev in spremljevalcev tega prehoda pa je vsekakor njegova gospodarska oblika.

Na eni strani so tu potrebe svetovnega gospodarstva, ki trpi zaradi umetno postavljenih pregraj iz hladne vojne, na drugi strani pa zahteva sodelovanje v

nila biti zmaga nad velikimi industrijskimi državami lahka, ne bi pa rodila zaželenih sadov.

»Čimpreja«

Tako so oboji v OZN, »velike« in »majhne«, prišli z različnimi pobudami do skupnega prizadevanja, da bi dosegli kompromis. Našli so ga v resoluciji, ki sicer ni takoj ustanovila posebnega sklada, pač pa je napravila odločen korak na poti k njegovi ustanovitvi. Resolucija, ki so jo sprejeli soglasno po dva tedna trajajočih pogajanjih za zaprtimi vrati, določeno potrjuje težnje majhnih in srednjih držav v OZN:

»Zavedajoč se odločnosti, izražene v Ustanovni listini o uporabi mednarodnega mehanizma za gospodarski in socialni napredek vseh narodov; sklicujoč se na prejšnje resolucije o potrebi po finančni pomoči prek mednarodnega sodelovanja za razvoj nezadostno razvitih dežel izraza Generalna skupščina upanje, da bo posebni sklad OZN za gospodarski razvoj čimprej ustanovljen.«

Od konkretnih ukrepov, ki jih določa ta sklep, so vsekakor najvažnejši:

1. Mandat posebnega poročevalca o skladu Raymonda Chauvaina se podaljša, da bi ostal v stiku z vladami in jih opozarjal na nujnost, da podpro to akcijo.
 2. Vlade, ki niso obljubile prispevka, se pozivajo, da to stori še letos.
 3. Določiti se posebna skupina strokovnjakov, ki bo pripravila osnutek statuta bodočega sklada.
- Do prihodnjega zasedanja OZN bi torej utegnile biti končane vse priprave za končno ustanovitev sklada. Perspektive gospodarskega sodelovanja prek OZN postajajo torej čedalje bolj stvarne in očitne. Vzoredno s političnim razvojem svetovnih stikov se OZN trdno bliža tudi organizaciji gospodarskega sodelovanja v mirnem času.

Jaša Levi

NOV REŽIM V TOKIU

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Tokio, decembra

Sigeru Jošida, najspretnejši in najdolgoletnejši ministrski predsednik v zgodovini Japonske (šest zapovrstnih vlad v šestih letih in sedmih tednih) se je naposled umaknil s političnega torišča. Odstop Jošidove vlade je bil presenečenje. Nihče, tudi najbližji Jošidovi sodelavci, nikoli niso verjeli, da bo v zadnjem trenutku klonil in odstopil, namesto

morčevo pomnilno, organizirallo in m le povezovalo z desničarsko opozicijo marčevo tudi sporazumelo s socialisti e skupnem strnoglavljenju ministrskega predsednika, ki nikakor ni hotel oditi, čeprav je že zlanjav odigral svojo vlogo.

Sprememba je bila potrebna

Nasprotniki očitajo Jošida, da je bil hlapčevski nasproti ZDA, da je postal »McArthurjeva Japonska« pod njegovim predsedovanjem in potem, ko je začela veljati mirovna pogodba, kratko in malo »Dullesova Japonska«, da je bil Jošida že od nekdanj oboževalec Zahoda ter sovravniki suverenosti in veličine Japonske itd.

Kar se tiče veličine Japonske, so zamolčali (pa tudi Jošidovi pristaši so to zamolčali, ker jim ni v čast), da je bil Sigeru Jošida pravzaprav tvorec zloboj glasnega »šanakinega načrta« o osvoboditvi Japonske od »Zahoda«. Kar pa Janju Mandžurije in Kitajske. Kar pa se tiče hlapčevanja Američanom, je toreba omeniti, da je bil Jošida med okupacijo edini Japonec, ki je navel v sebi pacifistično poguma, da je z McArthurjem razpravljaval, ne pa da bi ga samo ubogal. Med vsemi očitki drži samo ta, da Japonska z mirovno pogodbo ni dosegla prave in popolne samostojnosti, da je se Josojava praktična politika (brez zveze z njegovimi nameni) ni ujemala z nazori japonskega javnega mnenja in vlogi, ki naj bi jo imela Japonska v sodobnem svetu. Japonska je že zdavnaj dozorela za samostojno vlogo v Aziji, za spremembo zunanje politike. Zato pa je bila v Jošidovo nesrečo potrebna sprememba osebnosti.

Kosta Timoftevič

Japonski karikaturo: »God by, Mister Joshida!«

da bi uporablil ustavno pravico ter razpustil parlament in razpisal nove volitve. Celotni sam Jošida do zadnjega posvetovanja s člani vlade in prvaki Liberalne vlade ni verjel, da ga bo lahko kdo kdaj koli prisilil (kaj šele prepričal), da bi položil orožje.

Državnik okupacije

Jošida, ki je bil pred vojno poklicni diplomat (in kot takšen zapleten oseba), se je pojavil kot politik in državnik med ameriško okupacijo. Jošidovo ime je usodno povezano z McArthurjevo okupacijsko ustavo, s povojno popolno razorožitvijo in, od leta 1950) z razorožitvijo »pod psevdonimom«, z mirovno pogodbo v San Franciscu in z medsebojno pogodbo med ZDA, z razbijanjem industrijskih orjakov »Zai-bane« pod okupacijo, s kratkotrajnim in nenormalnim poletom med korejskim spopadom in s prizadevanjem, da bi japonsko gospodarstvo obnovili z ameriškiimi subvencijami, z zloglasnim sporazumom MSA, s katerim je skušal upstaviti ravnotežje med obojevoženjem in gospodarsko pomočjo, skratka s celo politiko »srednje poti«, nihanja in kompromisov v mednarodni, domači gospodarski, strankarski, finančni in osebni »jošidogotiji«, ki jo je uveljavil v rokavcih, toda z žlezno roko, ter spretno in duhovito dosegal vse (prav do zadnjih dni), kar je hotel, in se hkrati smrtno zameril bolj ali manj vsem, s katerimi je imel opraviti.

»Zamorec lahko gre«

Jošidovo ime in vsa njegova politika, dobra in slaba, bo ostala v zgodovini povezana z obdobjem povojne okupacije in pookupacijske »polokupacije«. Tisto, kar je storil, bi najbrž storili na njegovem mestu tudi drugi, samo z manjšo nadržanostjo in uspehom. Tisto, kar je vrglo Jošido, bi vrglo tudi vsakega drugega, samo mnogo hitreje. V greh mu štejejo predvsem oblastiljelnost in preveliko širokogrudnost v izbiranju sredstev, da bi se čimdlje obdržal na krmilu. Mirne duše pa mu lahko zapišemo v nekrolog trdno prepričanje, da je bil poklican vladati japonski in redka vrtilna, redko zlasti v sedanjih z oportunitizmom prežeti japonski strankarski politiki, namreč hrabrost, da ga ni nič motilo, da ni bil priljubljen.

V šestih Jošidovih vladah je sodelovalo v šestih letih nad 100 ministrov. Najemal jih je, kadar so mu bili potrebni, in jih vrgel iz vlade ko se izžete limone, brž ko se ma je zdela to potrebno, ker mu je ustava dajala to prednost, sentimentalnost pa nikoli ni bila njegova slaba stran. Jošidovo gesto v ravananju z ljudmi je bilo »Zamorec je storil svojo dolžnost, zamorec lahko gre«.

KOTELAVALA O ENOTNOSTI AZIJE

Manila, 25. dec. (AFP). Predsednik celjskone vlade Kotelavala je izjavil v Manili, da morajo azijski narodi utrditi medsebojno enotnost, ne smejo pa biti ločeni v antagonistične bloke. Kotelavala je tudi izjavil, da morajo vse azijske dežele vkladiti svojo politiko, »da bi Azija tako dobila svoje pravo mesto na svetovnem«.

Glavna Jošidova napaka je bila v tem, da sebo nikoli ni istovetil s tem zamorcem. Doživel je, da se je število zavrženih, izigranih in ozlovoljenih zra-

Nova japonska vlada

Nevmešavanje

Ko je tovariš Tito v indijskem parlamentu govoril o zunanji politiki Jugoslavije, je zlasti poudaril njena načela o mednarodni enakopravnosti in nevmešavanju v notranje zadeve drugih dežel. Jasnno je povedal, kakaj smo proti vmešavanju v notranje zadeve kateregakoli naroda: zato, ker zmeraj povzročijo ogražanje neodvisnosti in ker zmeraj krije v sebi nevarnost novih sporov in spopadov. To je tudi stalna ovira na poti k združevanju sveta, ker ni moč uresničiti enotnosti podjarmljenih narodov z gospodujočimi državami in narodi.

Predsednik je opozoril na štiri glavne elemente, ki so korenine največjih tegob sedanjega sveta: pomanjkanje enakopravnosti v

stikih med državami in narodi, vmešavanje v notranje zadeve drugih dežel, vmešavanje, ki praktično običajno prihaja od visoko razvitih dežel, razdelitev sveta na področja vpliva in bloke in naposled kolonializem.

Povojna zgodovina naše države je lahko v tem oziru zelo poučna. Nam se je posrečilo ohraniti neodvisnost, gospodarsko dvigniti našo deželo in upostaviti nove, socialistične družbene odnose. Takšno stališče je vsekakor tisti odločilni pogoj in podloga minulih in sedanjih uspehov naše notranje in mednarodne politike.

Izkusnje, ki jih nudijo zgodovina človeštva, so že sto- in stokrat dokazale, da so v ozadju poskusov glede vmešavanja v zadeve drugih skoraj zmeraj razni hegemonistični, podjarmljivalni in izkoriščevalni nagibi. In ko po vsak takšen poskus običajno prikrivajo ali opravičujejo z različnimi ideološkimi »svobodoljubnimi«, »civilizatorskimi«, »demokratičnimi« itd. pobudami in cilji.

Se zdaj na žalost vzte tako bogatim izkušnjam iz minulosti niso redki primeri, da se vlade v posameznih deželah vmešavajo v zadeve drugih, navadno manjših ali manj razvitih narodov in dežel. Raznih pristašev »križarskih vojn za svobodo« ali za »mir in napredek« je na svetu na pretek. In ti ljudje bi radi temu ali temu »podjarmljenemu« narodu »pomagali« in mu od zunaj prinesli »svobodo«, »demokracijo« in podobne dobrote. Toda samo notranji procesi lahko veljajo za normalne in naravne. Le-ti so namreč posledica organskih zahtev in lahko privedejo do demokratizacije, do uresničitve neodvisnosti in svobode tega ali onega naroda.

Poslanstvo zunanjih činiteljev, zunanjih nosilcev svobode si navadno prizadevajo zamenjati ano nesvobodo z drugo v svoji, drugačni izdaji. Najnovejši razvoj na svetu, zlasti pa v Evropi, je potrdil pravilnost teh nazorov. Zato je za napredek dolgoletnega miru ali drugače povedano takšne splošne mednarodne razmere, ki bodo omogočile nemoten razvoj samostojnih notranjih družbenih procesov, procesov, ki praviloma zmeraj teže za napredkom, za pravo svobodo, pravo neodvisnostjo in demokracijo.

O. M.

Jože Smole

Vojna in mir

VTISI IN INDIJE

Haridžani

New Delhi, decembra

Naključje je nanosilo, da smo se že tretji večer po našem prihodu v New Delhi znašli v večji družbi Indijcev in tužcev. Govorili smo o važnih problemih Indije — na kakršne zadeva malokatero dežela — in napredku, ki ga je dosegla po osvoboditvi. Govorili smo seveda tudi o kastnem sistemu in o »haridžanih«, ljudeh izven kaste.

Kakšen je pravzaprav položaj teh ljudi zdaj? Da, kastni sistem je v Indiji še zmeraj v veljavi. Haridžani, znani tudi z imenom »antacals«, kar pomeni tisti nečisti, s katerimi ljudje iz kaste ne smejo imeti nobenega neposrednega stika), so v indijski družbi na najnižjem položaju. Haridžani opravljajo najbolj napore fizične posele, zlasti delo, ki velja za »umazano«. Po določbah kastnega sistema haridžani ne smejo kuhati hrane ljudem iz kaste, niti nositi je na mizo, paziti morajo, da niti njihova senca ne pade na gospodarja oziroma na človeka iz kaste.

Sedmina prebivalstva

Haridžanov je več milijonov, sedmina prebivalcev Indije. Vidih jih kot zidarje na novih gradbiščih, zlasti ženske, pri graditvi in popraviljanju cest, kot služinčadi, ki opravljajo v hišah premožnejših ljudi najnapornejše delo (v New Delhiju zlasti v hišah tužcev). Haridžani so še zmeraj izpostavljeni raznim izpadom. Nedavno so je v neki vasi pripetilo, da so poginile vse kokoši. Kmetje so trdili, da se je pripetila ta nesreča zato, ker je blizu njihove vasi posebno naselje haridžanov. In sklenili so kaznovati jih z razbeljenim železom. Vsakemu haridžanu so pritisnili z njim na roko počat.

Takšni ukrepi nasprotujejo duhu in črki indijske ustave. Toda Indijci so nam pojasnjevali, da proti ljudem, ki zgreše takšne nečloveške izpade proti ha-

ridžanom, oblasti še zmeraj ne uporabljajo odločnih ukrepov.

Nova indijska ustava je razglasila enakopravnost vseh ljudi, torej tudi enakopravnost haridžanov. Posebnega zakona, ki bi konkretno obdelala določbe ustave, pa Indija še nima, čeprav govore o njem že več let.

Ali bi bilo mogoče?

Nekateri se vprašujejo, ali ne bi že mogli uveljaviti takšnega zakona in uporabiti učinkovitih ukrepov za zaščito haridžanov? Drugi grejo še dalje in se vprašujejo, ali ne bi mogla nova Indija že povsem odpraviti kastnega sistema?

V omenjenem večernem razgovoru v New Delhiju, v katerem so sodelovali Indijci in tužci, je bilo slišati kritiko na račun Nehruja in njegove notranje politike. Nekateri zamerijo Nehruju, da v tem vprašanju ni dovolj odločen. Na eni strani govori o potrebi po ukinitvi kastnega sistema, o popolni enakopravnosti vseh Indijcev, na drugi pa bajne ni storil ničesar, da bi z odločnimi ukrepi povsem odpravil kastni sistem. Tisto, kar sem dostej videl v starem in novem Delhiju, kar sem prebral v indijskih časnikih in poročilih s posameznih področij Indije in kar sem slišal na omenjenem večeru, pa me je napotilo na misel: da zadeva s popolno ukinitvijo kastnega sistema še zdaleč ni tako preprosta, kakor mislijo nekateri kritiki.

Tužci, ki so kritizirali Nehruja, so hkrati omenjali primere o vedenju »sviperov« in »bererov«, ki služijo pri njih. »Berer« je sluga, toda človek v kasti. »Berer« noče opravljati »nečistih« poslov, med drugim noče pometati ali ribati poda. Te posele opravljajo »sviperi«, sluga izven kaste, haridžan. Tužci so mi pripovedovali, da njihovemu »bereru« sploh na misel ne pride, da bi poribal pod, prav tako pa si tudi ne more misliti, da bi »sviper«, torej haridžan, dobil pravico kuhati za gospodarja ali nositi jed na mizo.

Tradicije in predsodki so zakoreninjeno globoko v zavesti ljudi. Ne smemo pozabljati, da gre za sistem in prakso tega kastnega reda, starega že več tisoč let. Ponavljajo se torej vprašanje, kako prelomiti s tradicijami in predsodki? Mar bi lahko takšen sistem odpravili kar čez noč? Mar bi lahko to storili z upravnimi ukrepi?

Brez rastoče proizvodnosti dela ni napredka

O produktivnosti dela in o življenjskem standardu se zadnji čas mnogo razpravlja zlasti v zvezi z družbenim planom za prihodnje leto. To je razumljivo; naraščanje produktivnosti dela v gospodarstvu se je letos ustavilo, ponekod je produktivnost celo nazadovala, brez rastoče produktivnosti pa ni pogojev za dviganje življenjske ravni delovnih ljudi. Letošnji način obračunavanja dobička podjetij in oblikovanja plačnega sklada na temelju obratnih plač je v praksi pokazal vrsto slabosti, predvsem zaradi tega, ker ne stimulira dvigovanja storilnosti in otežkoča plačevanje dela po učinku.

V mnogih primerih je prišlo do tega, da so podjetja brez nujne potrebe jemala novo delovno silo. Zato so v predlogu družbenega plana za prihodnje leto postavljeni planski instrumenti tako, da bodo omogočili stimulirano nagrajevanje po učinku. V razmerju dvigovanja storilnosti se bo dvigala tudi udeležba delavcev pri razdelitvi dohodka. Tako se bo lahko razvila borba za večjo delovno storilnost. Po predlogu družbenega plana se bo industrijska proizvodnja povečala za nadaljnjih 14 %, ob povečanju števila zaposlenih delavcev le za 9 %. Računati je torej z dvigom povprečne produktivnosti dela v industriji za 4,5 %.

Ker predstavlja dviganje produktivnosti eno izmed temeljnih vprašanj našega napredka, ni odveč, če podamo kratko sliko o tem, kako se je gibal proizvodnost v zadnjih letih in kje so se pokazale slabosti letošnjega načina nagrajevanja.

KAKO JE V INDUSTRIJI SLOVENIJE

Na splošno lahko govorimo o dvigovanju proizvodnosti dela tedaj, kadar število zaposlenih delavcev in uslužbencev v določeni gospodarski panogi počasneje narašča, kakor sam fizični obseg proizvodnje. Surovo sliko o razvoju produktivnosti dela lahko torej dobimo, če spravimo gibanje števila zaposlenih delavcev v določeni panogi v odnos s podatki o fizičnem obsegu proizvodnje. Pa poglejmo, kakšen je bil ta razvoj v industriji Slovenije v zadnjih letih.

Po uvedbi novega gospodarskega sistema se je produktiv-

nost dela začela hitreje dvigati. Tako se je leta 1952 število v industriji Slovenije zaposlenih delavcev in uslužbencev zmanjšalo v povprečju za 5,3 %, medtem ko se je fizični obseg industrijske proizvodnje povečal za 2,3 %. Proizvodnost dela se je torej v tem letu povprečno dvignila za 8,5 %. Za naslednje leto nam statistika pove, da se je število zaposlenih delavcev in uslužbencev povečalo za 3,7 %, medtem ko se je hkrati fizični obseg industrijske proizvodnje dvignil za 14,9 %. V letu 1953 je torej proizvodnost dela narasla kar za 10,8 %. Kako pa je letos? Če primerjamo podatke za prvih devet mesecev s podatki za ustrežajoče razdobje lanskega leta, tedaj nam primerjava pove, da se je povprečno število zaposlenih delavcev povečalo za 8,6 %, medtem ko je fizični obseg industrijske proizvodnje narasel za 11,4 %; proizvodnost dela je torej letos narasla le še za 2,5 %.

Seveda nam rezultati za posamezne panoge industrijske proizvodnje kažejo različno sliko. Najslabše je letos izkazala industrija gradbenega materiala, kjer je proizvodnost po znatnem dvigu v prejšnjih dveh letih upadla kar za 20 %. Industrija papirja, ki je lani izkazala znatno izboljšanje proizvodnosti (za 19 %) zaznamuje letos nazadovanje za 5,3 %. Prav tako je letos popustila storilnost v kemični industriji za 4,4 % in v kovinski industriji za 0,8 %. V črni metalurgiji je po razveseljivem naraščanju storilnosti v prejšnjih dveh letih (za 12 % v predlanskem in 19 % v lanskem letu) tempo naraščanja produktivnosti popustil na 1,2 %;

podobno v barvasti metalurgiji (po dvigu za 21 odn. 14 % v prejšnjih dveh letih) na 2,5 %. Tudi elektro industrija, ki je v zadnjih dveh letih izkazala izredno povečanje produktivnosti za 16 oz. 36 %, zaznamuje letos le še nadaljnje povečanje za 2 %. Pač pa se je bistveno izboljšala produktivnost dela v tekstilni industriji za 17 %, (verjetno na škodo kvalitete in asortimana), v premogovni industriji za 12 % in v proizvodnji električne energije za 14 %. Seveda nam ti podatki nudijo le surovo sliko, ki je lahko izkrivljena, če se je v določeni stroki bistveno spremenil asortiman.

KAKO PA JE V OSTALIH REPUBLIKAH

Kolkor so nam na razpolago ustrežajoči podatki, je letošnje gibanje proizvodnosti dela še manj ugodno, kakor v Sloveniji. V naslednjem smo vzeli za primerjavo Srbijo in Makedonijo, ker ti dve republiki redno objavljata v svojih mesečnih statističnih poročilih podatke o zaposlenosti, razen tega pa navajamo podatke za vso Jugoslavijo. Gibanje povprečne proizvodnosti dela je bilo lani in letos (v prvih 9 mesecih, v Srbiji v prvih 8 mesecih) naslednje:

sept.	FLRJ	Slov.	Srbija	Maked.
1953	+8,1%	+10,8%	+5,8%	-4,3%
Jan.—				
1954	+0,3%	+2,5%	+0,2%	-4,8%

Medtem ko se je v vsej industriji Jugoslavije proizvodnost dela lani povečala za 8,1 % in v Sloveniji celo za 10,8 %, je izkazala Srbija le povečanje za 5,8 %, Makedonija pa zmanjšanje za 4,3 %. Letos zaznamuje Slovenija še malenkostno nadaljnje dvigovanje za 2,5 %, medtem ko se je v ostalih republikah dvigovanje ustavilo ali pa je produktivnost celo nazadovovala. Vse kaže, da se v zaostalejših republikah proizvodnost dela ne razvija tako, da bi se čimbolj približevala proizvodnosti dela v najrazvitejših republikah, marveč se oddaljuje. Neugodna slika, ki jo nudi proizvodnost v Makedoniji, ima morda svoje posebne razloge, ki pa iz statističnih podatkov niso razvidni. Vsekakor zasluži ta pojav, da se z njim resno ukvarjamo. Pomoč zaostalim republikam ne more biti samo v tem, da jim iz skupnih sredstev nudimo pomoč za gradnjo elektrarn, tovarn, železnice ali objektov družbenega standarda; moramo jim tudi pomagati, da bodo dvignile produktivnost dela in storilnost delavcev in jih k temu navajati z ekonomskimi instrumenti. Če bo razlika med produktivnostjo dela v slovenski industriji in v industriji drugih republik naraščala namesto, da bi se zmanjševala, se v Sloveniji ne bomo mogli izogniti velikim dobičkom tiste industrije, ki prodaja svoje več ali manj deficitarne proizvode po tržni ceni in se ta ravna po proizvajalcu z najnižjo proizvodnostjo dela oziroma najvišjimi proizvodnimi stroški. V večji produktivnosti dela lahko iščemo tudi delno razlago za velike presežne dobičke slovenske industrije, ki jih moramo zdaj imobilizirati.

Naj še omenimo na koncu vidno poslabšanje storilnosti dela v gradbeni stroki, kjer so slabosti letošnjega plačnega sistema prišle najbolj očito do izraza, ker podjetja niso mogla plačevati delavcev po delovnem učinku. Zato se je povprečno število v gradbeni stroki zaposlenih delavcev letos pri nebitvenem povečanjem obsegu gradbene delavnosti povečalo v prvih 9 mesecih letošnjega leta v primeru z istim razdobjem lanskega leta v vsej državi za 24 %, v Sloveniji pa celo za 26 %.

F. S.

PREROJENO MESTO

(Pismo iz Sarajeva)

Se spominjaš, Mirko, mesta na Miljacki; mesta in življenja v njem? Sarajevo pozna, pred leti sva bila večkrat tam. Rada sva občudovala »naš Orient« in pa novo Sarajevo, ki je počasi izpodirvalo staro živelo. Se spominjaš tistih ozkih ulic, prodajal, ko sva nakupovala »spominec«, in potem ono dolgo, moderno ulico, od katere se nisva mogla ločiti? Seveda se spominjaš Glej, in po tolikih letih sem spet v Sarajevu. Spet sem na njegovih ulicah, pred njegovimi palačami,

Mesto postaja moderno, ulice so široke, asfaltirajo jih že na periferiji. Mestni promet je bil pred letom dni zelo pojačan in kljub temu še ne zadovoljuje. Enonadstropni avtobusi prav dobro povezujejo predvsem Ilidžo in druge kraje v okolici. Vsakih 15 minut lahko prideš ali pa odideš iz centra mesta. Ob nizkih, mračnih in zadušljivih prodajalnah še iz Osmanove dobe se vrste prodajalne trgovskih in združnih podjetij. Z velikimi reklamnimi napisi in okusno aran-

najmodernejša postaja na Balkanu, z velikim in lepim poslopjem, s podzemnimi hodniki, z betonsko obočenimi peroni, lepo opremljenimi »akalnici«, bufetom, restavracijo, čakalnico, šolo za prometno osebo itd. Velikanska dvorana in stavba sama je obložena s zelenkastim marmorom. Stene bodo okrasili s freskami in motivi iz NOB, velikih delovnih akcij in jugoslovanske folklore.

Sarajevo je, kolikor veš, imelo pred vojno nad 80.000 prebivalcev. Danes jih šteje že nad 150.000. Razumljivo je, da so morali prav spričo tega porasta zgraditi mnogo stanovanj. Ceprav je še vedno precej družin v slabih stanovanjih, so pri reševanju stanovanjskega problema gledali na objektivne možnosti mnogo naredili. Zgradili so sto in sto novih stanovanjskih prostorov in dejstvo je, da je vsako deveto stanovanje v Sarajevu zgrajeno po vojni.

In kaj vse so ustanovili še v Sarajevu. Tu so razne zdravstvene in kulturne ustanove. Njih ustanovitev je zahteval hiter gospodarski razvoj Bosne. Mnogo je srednjestrokovnih, osnovnih in drugih šol. V Sarajevu je že 7 fakultet, kot zadnja je bila ustanovljena metalurška. Tudi različne inštitute imajo. Potem »Narodna biblioteka«, Opera, galerija slik in gledališče. Tu so ustanovili tudi zavod za proučevanje folklorne, tu imajo že tri muzeje in še druge različne ustanove.

Mesto ima s svojo geografsko lego velike možnosti za še večji razvoj. Poleg tega pa je Sarajevo znamenita turistična privlačnost. Najbližja, pa tudi daljna okolica je polna prirodnih lepot! Tu je Jahorina s svojimi milimi padavinami. Zdjaj je njene grebene in gozdove že pokril sneg, v hotel pa so prišli prvi gostje — smučarji in tečajniki. Ne daleč od Sarajeva je čudovit izvir Bosne, potem znano zdravišče Ilidža, nedaleč vstran je bosanski pragozd — Igman planina, nato znana Bjelošnica in Treškavica s svojimi različnimi rastlinstvom in divjačino. Nedaleč je Romanija, čez katero so hodile enote NOV. Pri vhodu v Sarajevo pa je

Nova železniška postaja v Sarajevu

parki, sredi Sarajevčanov in njihovih burnega življenja. Nisi verjel, da ti bom pisal, kaj? Glej, in pišem. Tako, kot sem obljubil. In kaj naj ti pišem o mestu na Miljacki? Ohodil sem ga in pogledal od znotraj in zunaj. Lepo je in mikavno.

Se prav dobro se spominjaš Ismet Tukića, sošolca. Ko smo hodili na dopust, smo se morali vedno oglašiti v Sarajevu na njegovem domu. Njegove sestre in mati so skrivale obzore. Nikdar jih nisva videli odkritih. Tudi obraz Ismetove dekleta nisva nikdar videla. Bila sva vedno le dobro sprejeta in pogostočena. Kaj meniš, kaj je zvega v rodbini? Ismet, ta vrlji bosanski fant, je padel pod Romanijo, na domačem pragu. Bil je kapetan. Njegova Lej je poročena in sestre so po različnih službah. Doma sta ostala stara sava; z domačo obrtjo se ukvarjata. V mali baraki, tam v starem delu mesta, prodajata drobnarijo. In tu v starem delu ni več tistega vrveža kot nekdanj. Malo je prometa, blaga ne ponujajo in ne vsiljujejo.

V Sarajevu potiska novo življenje nezadržno in vse bolj preteklost. Sprva se je kaj močno upirala, nato pa krenila in živi le še, ker počasi odмира, dokler povsem ne izumre.

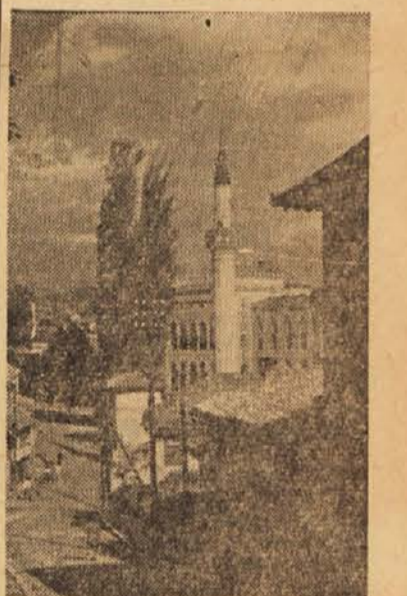
Obraz Sarajeva, kjer so nekoč razkošno živeli turški begi in leno nadzirali suženjsko delo svojih podložnikov, se vedno bolj menjava. Sarajevo je mesto prvega tramvaja v Srednji Evropi in prve tiskarne, ki je natiskala turško pismo; in to mesto danes nadkriljuje samega sebe, večje je, širše in še vedno se razvija. Tako je, kakor vsa Bosna, ki je s svojim bogastvom prišla iznenada na dan in ki gre nezadržno svojemu napredku naproti.

Sarajevo se je od takrat, ko sva pred vojno zadnjikrat šla na dopust, neverjetno spremenilo. Lahko si prijetno presenečen ob vsem tem, kar so tu naredili, zgradili in postavili. Tam, kjer so včasih zijale jame in tekli, kdove od kod, nekakšni potoki, iz katerih je smrdelo po gnilobi, tam, kjer so bila polja in travniki, so zdaj lepe zgradbe — tri, šest, sedem-nadstropne. Mnogo so obložene z marmorom, vsa imajo velika okna in lepe balkone.

žiranimi izložbami, ponoči izredno razsvetljenimi, vzbujajo pozornost. V starih in novih restavracijah, hotelih, bufetih, so natakarji in vsi uslužbenci lepo napravljeni in mnogo bolj prijazni kakor marsikje pri tujih in zunaj. Lepo je in mikavno.

Z ulic tega lepega mesta, ki je močno porasel z drevjem in se je vgnezdil v kotanjo hriba Trebeviča, so izginile zore in feredže. Stoleta vzdržljiv verski običaj se je umaknil napredku in civilizaciji. Toda z njim niso izginili vsi običaji. »Zakon kantor«, to je tehtanje težjih predmetov pri kupoprodaji, je med drugim še ostal, kakor da bi želel spominjati mlado generacijo na minulo, preživelo »esnafsko« mesto.

Marsikaj se je že spremenilo v Sarajevu. Ob starih džamijah, s katerih je muzejin že v 16. stoletju klical vernike k molitvi, so zrasla sodobna tovarniška poslopja; za predelavo lesa, za kolesa, tovarna porcelana, trikotaže, tovarna žice in žebijev itd. V kotlini pod starih turških in avstrijskim obzidjem in po okoliških hribočkah so zgrajene sodobne stanovanjske in javne zgradbe, delavsko naselje in v mestu celo nebotičnik. Tu obratuje še povsem nova centralna mlekarina, ki da mestu dnevno 40.000 l mleka. V bližini je novi stadion za 40.000 gledalcev, potem stadion »Železničarja«, vodovod, ki oskrbuje zahodni del mesta z vodo, dalje velika, lepa stavba Higijenskega zavoda in še mnogo, mnogo drugega. Se spominjaš, ko smo se nekoč pripeljali v Sarajevo z ozkotirno železnico, kako se nam je zdela postaja lepa? Le nizke barake vseh mogočih kramarjev so kazile njen izgled. Do mesta je bilo daleč. Najraje smo hodili peš, da smo lahko opazovali naš »Orient«. Danes je stara postaja skorajda osamljena. Sicer je še vedno dovolj prometa, saj predstavlja edino zvezo z Mostarjem in Titovim Užicem, toda glavni promet, posebno potniški, se razvija na novem kolodvoru. To je

Del Sarajeva

Trebevič, na katerega vrh — 1600 m — prideš že v pol ure.

Sarajevčani se prav dobro zavedajo teh ugodnih izletniških turističnih točk v okolici. Zgradili so že več cest in potov ter obnovili in zgradili pod samimi vrhovi hotelov in planinske postojanke. V bližini prihodnosti bo Sarajevo eno naših najlepših mest. Sveži zrak, lepa okolica, zgodovinski spomeniki, lov na Igman planini, ribolov v Bosni in »ruga lepote« bodo privlačevali v dno več domačih in tujih gostov.

Tudi v stranske in tesne ulice starega Sarajeva, na levem in desnem bregu Miljacke se prebija nova sedanost, od močnih zgradb velikega obsega in velikih oken do modernih tovarn. Ne daleč od lepe »Baščaršije« že živi novo mesto — dočim se v starih ulicah še vedno pode otroci z žogami in kar sredi prometne ceste igrajo zadnji jesenski prvenstveno tekmo.

Starinske džamije so osamele. Na minaretu, osvetljenem z električnimi žarnicami, muslimanski duhovnik kliče vernike k molitvi. Toda njegove pesmi ne razumeš, ker ga mestni trušč prepelje.

Pestre so slike Sarajeva in upam, da sem ti pokazal njegov novi in stari del. Vem, da so se tudi Trbovlje spremenile in da ne hodiš nič kaj rad izven svojega kraja. Toda, če nanese prilika, izkoristi jo in obišči Sarajevo. Videl boš to najino staro mesto povsem prerojeno in novo.

Silvo Matelič

Kmetijske zadruge bodo odrinile nakupovalce

Tisto zgodbo o jajcih in izvornikih, ki smo jo slišali v radijskem veselem večeru, najbrže vsi poznate. Konec je tak, da pokuzena krivca visokih cen: »Nakupovalce«.

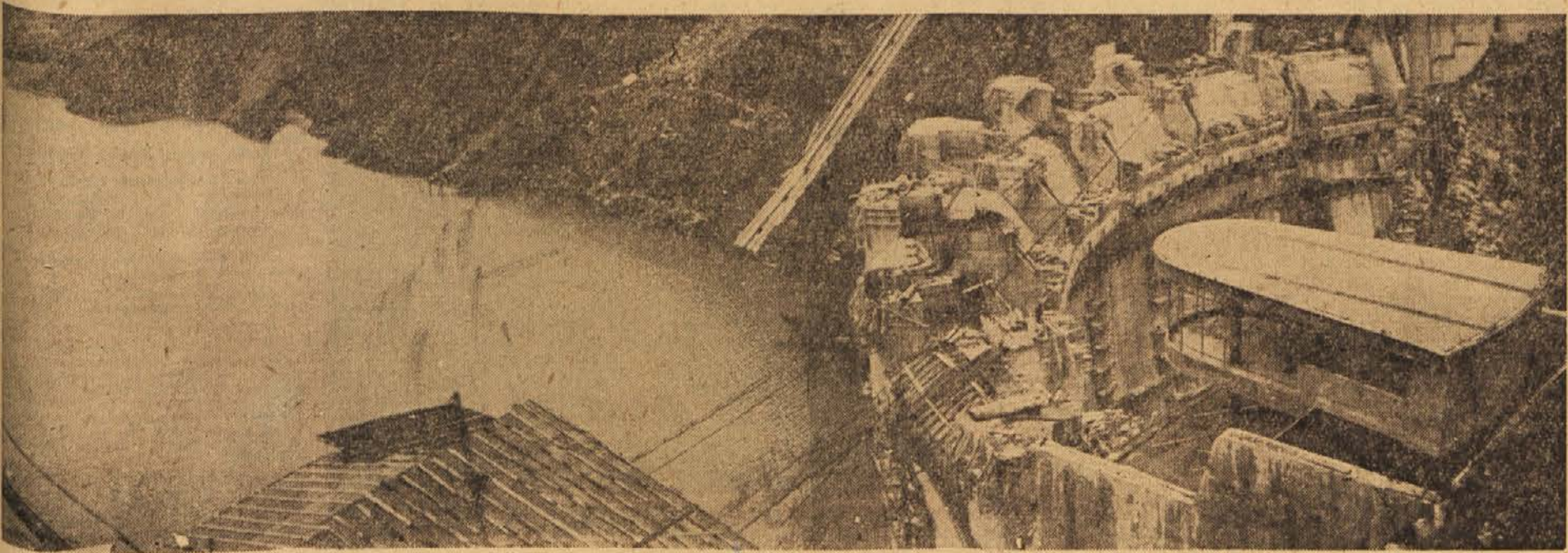
Kmet prodaja svoje pridelke tistemu, ki več plača. To pravico menda ima. Pravica nakupovanja pa je bila tudi tolikim podeljena, da je bila velika gneča. Trgovina je klasičen primer za konkurenco in če se vrinejo v njo še ljudje, ki znajo izkoristiti priliko, se potem ne smemo čuditi, če so cene rastle v obratnem sorazmerju z našim denarjem. Ugotovljeno je, da je samo v Prekmurju letošnje jesen mrgolelo čez 500 nakupovalcev, v vsej Sloveniji pa 3500. Bo rekel kdo: »Trgovina je trgovina!« Pa to ni res. Skoda, ki so jo ti nakupovalci letos povzročili našemu kmetijstvu, je tolikšna, da se bo poznala še več let. Ne gre samo za visoke cene, temu se da odpomoči. Skoda je v tem, da je ta trgovina na vasi odrinila in zatrla naše splošne kmetijske zadruge, nekaj pa jih je pokvarila, da so same postale nakupovalci v slabem pomenu besede. Dva primera za osvetlitev:

Odkupno podjetje Okrajne zadrugne zveze v Dravogradu je odkupovalo krompir v mursko-koroškem okraju in ga preprodajalo naprej v Bosno takrat, ko je bilo pomanjkanje krompirja po vsem slovenjegraškem okraju. Komentar ni potreben. In

drugi: Mariborsko podjetje »Vino-Sadje« je v Sloveniji vasi, Starših in Lovrencu po svojih nakupovalcih nudilo kmetu višjo ceno kot zadrugi. Prav tako so skoraj vsa odkupna podjetja v ptujem okraju nudila pridelovalcem grosistične cene in s tem odrinila kmetijske zadruge. Primera povesta, da so odkupna podjetja trgovala za dobiček, niti malo se niso ozirala na potrebe prebivalstva, še manj na kmetijske zadruge in njih vlogo, ki jo imajo pri pospeševanju kmetijstva.

Za bodoče je odločeno: Odslej bodo na vasi nakupovale samo kmetijske zadruge. Da pa si v trgovini ne bodo osvajale tržišč, je vsaki dovoljeno samo domače področje. Velja tudi za okrajne zveze in njih podjetja, tuji nakupovalci pa bodo morali imeti dovoljenje. Bo to uspelo, ali ne — to bo pokazala praksa. Na vsak način pa bolj zaupamo kmetijskim zadrugam kot nakupovalcem. Zadruga so, pa še bolj bodo postale, na vasi jedro in žarišče pospeševanja kmetijstva. Kmetje vlagajo v zemljo, ne vlečejo samo iz nje, kar dela nakupovalec, zato bo kmet tudi pametno trgovat. In dohodki iz trgovine se bodo vračali nazaj v zemljo, ne v žepu privatnikom. (Resnica je namreč, da si je veliko nakupovalcev v Prekmurju nabralo zase več milijonov dinarjev.)

I. L.

Jablaniško jezero raste. Na sliki je dobro vidno, kako se za ogromno pregrado dviga vodovje Neretve

PROBLEMI SLOVENSKE FILMSKE PROIZVODNJE NESTVARNA ALTERNATIVA: UMETNOST ALI EKONOMIKA

Od vseh časopisnih napadov na našega filmskega »mladoletnika« je bilo največje dezinformacijski prav na ekonomskem področju. Povsem razumljivo: kritiki so se bolj poglobljali v vrednotenje sveta, ki mu je njegov umetniški princip »bizaren« barski atom Laya Raki, manj pa so imeli pred očmi geslo ameriških producentov, da je filmska proizvodnja izredno donosna »težka« industrija.

Predstavite si, da vas, skromnega slovenskega rokodelca, pahnajo v deščo reko svetovnih filmskih kompanij in trustov, kjer se producenti žre med seboj po zakonih morskih rib. Če propade kak British Lion, sicer morje malce zavalovi — celo tja do poslanskih sedežev Spodnjega doma, Ranka in druge obide mrlična delovna naglica in strah, vse drugo pa ostane, kakor je bilo. Slavnemu režiserju Alexandru Kordy — sedelnikarju — privoščijo le nekaj pomilovalnih pogledov.

Morda pa vas ganejo tele številke: ameriška filmska proizvodnja je druga najmočnejša izvozna veja ZDA, ali pa: 69 filmov režiserja Cecilia B. de Milla je vrglo 562 milijonov dolarjev čistega dobička, filme pa je gledalo 3,2 milijarde obiskovalcev. Vse ameriške filmske industrije imajo po celotni svetu svoje prodajne mreže, iz katerih črpajo precejne profite. Enako Angleži (Deutsch-London in Deutsch-Rank v Zahodni Nemčiji), Francozi, Italijani, dalje Union-Verleih za Gamma-Film, kjer je udeležben mednarodni kapital s sedežem v Švici.

In če sta »Vesna« in »Kekec« ubrala pot v svet — čeprav po skrivnih, partizanskih stezicah — pa se zaenkrat še nista znašla, ni prav nič treba nad njima zmagovati za glavo. Saj smo komaj na stopnji spoznavanja ekonomskih zakonov tujih filmskih tržišč.

Tudi film ni samemu sebi namen. V nekem smislu je predvsem izvoz ideologije. Tega se zaveda in producenti i države izvoznice, in marsikatera država »povezuje« s tehnično pomočjo tudi izvoz filmov. Govorimo o umetniškem propadu Hollywooda, o anatemi Charlesa Chaplina, o brezposelnosti Lattuada, pa si domišljamo, da bodo našo »Slavico« in »Na svoji zemlji« sprejeli z odprtimi rokami. Res, le redki, umetniško izredno močni filmi se prebijejo skozi vse blokade bodi posamezne nacionalne proizvodnje bodi monopola velikih kompanij. Kaj torej storiti? Čakati na tisto »genialno« delo, ki bi si samo utrla pot, ali pa dati malo pospeška manj »genialnim« delom?

Kaj dokazujejo številke?

Rekli smo: film je z industrijskimi sredstvi in postopki ustvarjena umetnost. Na »nesrečo«, z industrijskimi. Filmska tehnična baza je tista industrija (ateljaji, laboratoriji, tonski studio, transportni sektor itd.). Vse to že imamo, sicer raztreseno po vsej Ljubljani, toda, tu je. Vse to nas letno stane — čeprav ne bi izdelali niti enega filma — kakih 50 milijonov. Sem spadajo plače tehničnemu osebju, amortizacija, obresti, vzdrževanje... Zmogli-

Dezinformacije in dejstva o koprodukcijah

Kako je torej bilo? Pojdimo od začetka:

Najprej smo se obrnili na Nemčijo. Zakaj? Ker ima močno mrežo kinematografov, je stara filmska industrija, ima slabe filme — torej možnost uspeha že s povprečnim filmom, ima velik trg in visoko valuto, a dobre tehnične in organizacijske kadre. Prvi napori so se izjalovili. Nemški producenti so se nas bali, ker smo bili brez filmske tradicije, pa tudi zaradi političnih, gospodarskih in osebnih razlogov. Ničče ni hotel prevzeti nase rizik neznanega dežela. »Usmilili« se nas je slednjič avstrijski producent. Rodila se je »Irena v zadregi«. Bila je res prava zadrega: avstrijski partner je zadrževal v finančno stisko, ki jo je z našo pomočjo sicer prebrel, lahkotna komedija pa je bila »prelahkotna«.

Naj malo natančneje opišem finančne manevre, le tako bomo vsaj malce dobili vpogled v to zapleteno področje: Film je imel garancijo v višini DM 300.000. Distributer naj bi bil Deutsche Commerz Film, podjetje, staro 33 let in po informacijah v banki zelo solidno. Jeseni 1953, ko bi morali film že predvajati, se je

vost te baze je kakih pet celovečernih filmov letno. Če bi jih izdelali pet, bi bila baza šele racionalno izkoriščena. (Toda, kje dobiti pet originalnih, umetniških scenarijev in ustrezne režiserje vsako leto!) Stroški za snemanje filma, za gradivo, honorarje, prevoz i. p. ocenimo povprečno na 30 milijonov za vsak film. Pet filmov bi nas torej stalo kakih 150 milijonov. K temu strošku moramo prišteti še onih 50 milijonov za vzdrževanje tehnične baze, pa dobimo okroglo vsotico 200 milijonov.

Od kod dobiti teh 200 milijonov letno? Če teh pet filmov nato predvajamo v jugoslovanskih kinematografih, zanje dobimo kakih 50 milijonov. Čista izguba je 150 milijonov letno. Se pravi, jugoslovanska, v našem primeru slovenska filmska industrija dela filme z ogromno izgubo.

Naj navedem nekaj konkretnih podatkov: »Kekec« je stal 22 milijonov, čista izguba 16 milijonov; »Svet na Kajžarju« 36 milijonov — izguba 32 milijonov; »Jara gospoda« 65 milijonov — izguba 58 milijonov. V letih 1951 in 1952 smo torej s tremi filmi »zaslužili« 17 milijonov, izgubili pa 108 milijonov! Zavidljiv »uspeh«! Kateri gospodarstvenik se ne bi ob teh številkah zgrabil za glavo? Bržčas dajo misliti tudi umetniku, od katerega sicer ne

malno knjigo in ni štedil z denarjem. Vložil je DM 800.000 (in ne DM 600.000, kot so poročali naši časniki), mi pa smo prispevali 35 milijonov din v gotovini in tehniko. Za naš delež smo zahtevali izkupiček v Jugoslaviji in DM 500.000 iz inozemstva. Po današnjih deviznih tečajih in predpisih bi zadostovalo DM 130.000, da krijemo naše celotne izdatke, po takratnih pa le polovica zneska. V film nismo vložili niti enega samega deviznega dinarja.

Toda tudi stari »mački« kot je Hansa-Film se zmotijo. Kljub temu, da je bil po obsegu in zahtevnosti največji v Jugoslaviji izdelan film in to v barvah, je pogorel. (Kar se tiče umetniške plati, smo to v neki meri predvideli. Odklonili smo prvi scenarij, napisali so drugega. Tudi proti temu smo imeli tehtne pomisleke. Matej Bor je celo predlagal, da bi skušali graditi raje na Ribičevem scenariju, ali pa vsaj porabiti njegove elemente, ker se mu je zdel boljši. Umetniški svet je poslal nemškemu partnerju 6 strani dolgo pismo, v katerem je opozoril na vse nevarnosti in šibkosti nemškega scenarija, ter celo konkretno predlagal posamezne spremembe tako fabule kot značajev oseb. Koproducent je predloge osvojil, žal pa le »na papirju«. Napravil je snemalno knjigo kar po svojem sce-

nili: Pa zagrešimo komercialnega grešnika. Samo da bi le bil »lokomotiva«!

Posrečilo se je: Vložili smo 21 milijonov dinarjev v gotovini in 17 milijonov din v tehniki in ateljejih. Vrgel nam bo kakih 110 milijonov dinarjev! Čisti dobiček: 77 milijonov din! Z drugimi besedami — dva celovečerna domača umetniška filma.

Prava in »pravna« umetnost

Naredimo majhen finančni obračun naše filmske proizvodnje zadnjih dveh let: Pri domačih filmih (»Vesna«, omnibus in kratki filmi) imamo 82 milijonov din izgube. Pri uslugah (»Irena«, »Pustolovka«) ter pri koprodukcijah (»Dalmatinska svatba«, »Jugoslavija«, »Greh«) pa kljub izgubi pri »Dalmatinski svatbi« še vedno 97 milijonov ali okroglo (če vračunamo še najmočnejše ponudbe za prodajo v tuje dežele) kakih 100 milijonov dobička. Žal celotni uspeh salda nekoliko zmanjšajo izgube pri vzdrževanju tehnične baze v času počivanja ter stroški adaptacije Doma »Partizana« in selitve iz njega.

K temu še nekaj pripomb: V vsem tem času ni bilo nikakih deviznih izdatkov, torej tudi ne deviznih izgub, kot so marsikje »vneto« pojasnjevali. Če ne bi bilo koprodukcij, bi cena vsem domačim filmom (ker bi bila tehnična baza manj izkoriščena) narasla še za čedno vsotico 76 milijonov din!

Nedvomno vas bo zanimalo: Kdaj bodo domači filmi rentabilni brez koprodukcije? — Ko bomo imeli v Jugoslaviji dvakrat večje število kinematografov, ki jih bo obiskalo dvakrat večje število gledalcev in ko bomo sposobni tudi povečati število letno izdelanih celovečernih filmov. (Potrebno je dovoljno število scenarijev, režiserjev, snemalcev — seveda kvalitetnih!) Danes imamo v Jugoslaviji, žal, tako majhno število kinematografov, da pride na sedež 40 prebivalcev, a v Zahodni Nemčiji 15, v Angliji 11, v ZDA celo 10. V Jugoslaviji gre v kino vsak državljani letno le 3- do 4-krat, v Zahodni Nemčiji 13-krat, v Italiji 13-krat, v Angliji 22-krat, v ZDA celo 32-krat.

In ob koncu: Zakaj ni šel v svet v Benetkah nagradjeni »Kekec«? Dokončno je prodan le v Angliji za Lstg 300. Morda bi znal na vprašanje odgovoriti tisti, ki trdi, da distributerji v svetu kar hlajstajo po umetniško kolikor toliko kvalitetnih filmih? — Stepli naj bi se zanj iz čiste, deviške ljubezni po umetnosti?

Kaže, da so le potrebne tiste trgovske arterije in stiki, o katerih je bilo že govora.* Poznavanje tržišča, malce prilagoditve tujemu tržišču, malce izkušeni, renomeja, spretnih distributerjev, ali celo udeležba z lastnim kapitalom pri nekaterih svetovnih prodajalnicah filma... in namah bo občinstvu predstavljena »čista umetnost«, taka kot jo vidi obiskovalec gledališča, ne pa stari zakulisni inspicient ali izkušeni menažer.

»Vesna« je sedaj šla to pot. Pogajamo se z Nemčijo, Francijo, Italijo, Grčijo, Turčijo, Sovjetsko zvezo, Japonsko, Južno Ameriko... Zelimmo ji uspeha in srečnih rok domačih distributerjev. Morda bo po utrjih kanalih zdrknili še kak domač filmček...

* Naj navedem izvleček iz pisma, ki ga je poslal švicarsko podjetje za razdeljevanje filmov »Neue Interna Film« iz Zürich, ko je odkupilo »Greh«.

»To je sedaj drugi film gospoda Františka Čapa, ki ga imamo v naši razdeljevalnici. Osebo sem zelo vesel, kajti tudi jaz smatram, da je »v začetku je bil greh« odličan film. To me je napolnilo, da Vas prosim, da mi tudi v prihodnje pošiljate nadaljnje Capove filme.«

Miro Kopač kot očka Orel in Avgusta Danilova kot Obrekarica v prvem slovenskem umetniškem filmu »Na svoji zemlji«

Tinkara in Rožle v filmu »Kekec«

Požgimo Rim?

Iz vsega, kar smo čuli, lahko zaključimo, da tu ne gre za nikakšen »vdor tujega kapitala« (ena od prvih koncepcij), še manj za devizne izgube. Če pa je mišljen »priliv kapitala«, lahko samo vzkliznemo: Zelimmo si ga, kot po suši dežja! — Kajti »škodljiv« je prav toliko kot dolgoročni tuji krediti, zaradi katerih — kolikor nam je znano — naša država še ni izgubila svoje neodvisnosti.

Najostrejši očitak predstavnikov prve koncepcije je ta, da so predstavniki druge uveljavili načelo: rentabilnost podjetja se da doseči s finančnimi koprodukcijami. To da gre na škodo umetniške rasti. Država naj bi vsaj še tri do pet let vso proizvodnjo dotirala.

Predvsem ugotovimo, da bi dotacija morala dotekati toliko let, dokler ne zgradimo dovolj kinematografov in ne dvignemo obiska. Torej, precej več kot pet let! To bi bilo nevzdržno spriče ekonomskega položaja države,

spričo potreb zdravstvenih, socialnih, kulturnih institucij, znanstvenih zavodov, šolstva... potreb gospodarske graditve, obrambe in neštevilnih problemov zastale dežele...

Naj stoji tehnična baza napoli izkoriščena? Dokler ne zrastejo mladi kadri? Tudi to bi bilo nevzdržno. Usluge in finančne koprodukcije so torej na mestu — če računamo s stvarnostjo.

Prav glede filmskega gospodarjenja je bilo največ nestvarnih pogledov. Napak mislijo tako tisti, ki si žele samo dotacij, kot tisti, ki mislijo, da bo šlo brez dotacij. Problem je le v ravnovesju: dober scenarij z dobrim režiserjem — večja dotacija. Ali celo: napreden tuj režiser s temo, ki bi mu je tuji ne snemal — omogočimo mu izvedbo.

Triglav film je v začetku res popuščal na škodo umetniških zahtev. Toda, ali naj objevisa? Požgimo Rim, da bomo zgradili boljše? Porušimo en tempelj, da bomo malikovali drugega?

FRANCE VREG

V TORKOVI ŠTEVILKI:

TEŽNJE PIONIRJEV REŽIJE IN KAMERE

KONGRES SOVJETSKE PISATELJEV

Marin Franičević o naši književnosti

Moskva, 25. dec. (Tanjug). Jugoslovanski književnik Marin Franičević je posredoval sinovi drugi kongres sovjetskih pisateljev kot delegat Zveze književnikov Jugoslavije. Poudaril je, da jugoslovanske pisatelje iskreno veseli sleherni uspeh sovjetske književnosti, sleherni pomembno delo in sleherni napredek v kulturi kateregakoli naroda na svetu, kajti jugoslovanski pisatelji verujejo v bodočnost Evrope, v kulturo, ki bo skupna last vseh narodov, prav zato, ker verujejo v socializem.

Ko je seznanil kongres s sodobno jugoslovansko književnostjo, je Franičević poudaril, da so »dela velikih ruskih in sovjetskih književnikov, Puškina, Gogolja, Tolstoja, Čehova, Gorkega, Majakovskega, Solohova, Leonova in mnogih drugih v Jugoslaviji doma prav tako kot v Sovjetski zvezi.«

»Jugoslovanski književniki«, je nadaljeval Franičević, »sodimo, da hi moralo biti sodelovanje v vsem, kar prispeva k miru in napredku, načelo slehernega naprednega človeka, še zlasti pisatelja, da bi se tako slovesno izognilo katastrofi, ki mu še vedno grozi. Graditi mostove med narodi in med ljudmi, presoati brez predsodkov, biti brez apriorističnega stališča nasproti kulturi drugih narodov in sprejemati vse, kar je v prid napredku in miru na svetu — to so naše težnje in zanje se borimo.«

Ko je govoril potem o nalogah književnosti nasploh in pisateljev še posebej, je Franičević poudaril, da sodobna jugoslovanska književnost temelji na življenjski resnici, iskrenosti, neposrednosti, na humanizmu, na popolni svobodi iskanja individualnega izraza.

Stane Krašovec: Današnje stanje diskusije o ekonomskem študiju.
Drago Potocnik: Naša plačilna bilanca.
Miran Ogrin: Kratak sprehod na Kreto.
John D. Macdonald: Otroci se joče.
Radoslav Pintar: Umetnost Lojzeta Spacala (Pismo iz Zagreba).
William Woods: Pismo iz Londona.
Jože Javoršek: Nedokončano poročilo o Gershwini operi.
Matej Bor: Sraški kongres: Grobarjeva lopata; Epigrami.

Vajkardove letošnje sanje.
V zadnji letošnji številki so izšli »Naše razgledi« v zelo povečanem obsegu na 36 straneh in prinašajo mnogo gradiva z vseh področij kulturnega, gospodarskega in političnega življenja. Zlasti opozarjamo na noveletna razmišljanja, ki so jih prispevali predstavniki našega javnega življenja.

Na »Naše razgledi« so lahko naročite v upravi lista, Čankarjeva 5/III., tel. 20.508, 22-374. Mesečna naročnina znaša 50 din, polletna 900 din in celoletna 600 din.

Rudolf Kosmač in Mira Sarđočeva v filmu »Vodnjak«

moreš »zahtevati«, da bi mu šla ekonomika do živega.

Sledil je torej razumljiv sklep gospodarskih in državnih organov, naj se filmska podjetja skušajo postaviti na lastne noge. Začeli smo razmišljati o koprodukcijah, ki nedvomno v svetu prinašajo porazdelitev finančnih bremen na več podjetnikov, odpirajo širša tržišča filma in — če gre za kvalitetno visoke proizvodnje — tudi dvigajo obrtno in umetniško raven filma.

Prvi koraki so bili negotovi. Pri enem smo tudi finančno klesnili. Prodrli smo le na nemško koprodukcijско tržišče. Večkrat smo naleteli na zelo slabe partnerje...

nariju in odšel na snemanje. Kje je naša krivda? Ko smo med snemanjem opazili, da niso upoštevali naših predlogov, bi morali to ostro zahtevati. Pri vodstvu Triglav filma je v tem trenutku — kakor kaže — prevladal ekonomski moment, saj se mu je smehljalo skoraj 150 milijonov ali pa še več. Z njimi bi bile kritve vse izgube slovenskih filmov in še bi bil tu začetni kapital za gradnjo filmskega mesta! To pa je tudi vse jedro »strašne«, napihnjene obtožnice.

Finančni rezultati: Triglav film je izgubil 24 milijonov, partner pa okoli DM 400.000! Torej štirikrat ali skoraj petkrat več!

Letos smo napravili uslugo »Pustolovka v ljubezni«. Usluga je delno že plačana. Zaslužili smo 38 milijonov din. Tu niso vračunani dohodki, če bi film predvajali tudi v Jugoslaviji. Ze z njim krijemo izgubo pri »Dalmatinski svatbi« in še nam je ostalo skoraj za polovico domačega omnibus-filma.

Vse te začetne finančne zaplete in neuspehe pa nam je poplašal »Greh«. Poplašal v tem smislu, da so se vendarle pokazali običajni finančni rezultati, ki jih povsod pričakujejo od koprodukcije. Film je v Zahodni Nemčiji žl uspeh. Smatrago ga za »Spitzenfilm«, oziroma za »lokomotivo«. Nanj se je »pripelala« že tudi »Vesna«. Film so odkupile ali pa dale zanj jamstvo naslednje dežele: Nemčija, Avstrija, Belgija in Luxemburg, Turčija, Francija, Svica, Danska, Švedska, Posarje. Pogajamo pa se z Grčijo, Finsko, Holandsko, Japonsko, Italijo, Južno Ameriko. Najnovejša vest: Zele ga videti tudi Angleži.

O umetniški kvaliteti oziroma slabostih je bilo že govora v časnikih. Z večino pripomb se lahko strinjamo. Krivda: nismo znali uveljaviti svoje enakopravnosti. Nismo se znali upreti »očarljivostim« Laya Raki in diktatu Layinega menažerja-distributerja. Zaradi stalnih finančnih neuspehov smo zatisnili oko in vzdih-

DVA PROBLEMA ŠOLSKE REFORME

Praktičnost ali strokovnost
v našem osemletnem obveznem šolanju

V zvezi z reformo naše šole zahtevamo tudi, da mora naša obvezna osemletna šola dati praktična znanja in strokovno izobrazbo.

Zato je prav, da razmejimo oba pojma, ker bi napačno pojmovanje enega ali drugega lahko zavredilo naša prizadevanja za uspešno reformo na napačna pota.

Priznatí moramo, da je naša šola v letih po osvoboditvi v mnogem storiila velik korak naprej. Znanje, ki ga posreduje, temelji na znanstvenih dognanjih. Uresničili smo načelo enotnosti, uvedli osemletno obvezno šolanje ter vnesli revolucionarno vsebino v delo naših šol.

Kljub vsemu temu pa opazimo, da naša šola danes v vsem ne ustreza potrebam naše družbe. Niža gimnazija toži nad uspehi osnovne šole, višja gimnazija negoduje nad delom nižje, univerza se pritožuje nad neustreznim znanjem maturantov.

Pa tudi v raznih poklicih in strokovnih šolah se vse bolj množe tožbe, da prinaša mladina iz osemletne šole vse premalo uporabnega znanja.

Nekaj torej v naši šoli kljub uspehom in napredku, ki smo ga pridobili, ni v redu. Trud šolnikov, prizadevanja šolarjev, skrb ljudske oblasti za šolo ne prinašajo zaželenih in potrebnih uspehov. O hibah in pomanjkljivosti naše šole smo v zadnjih dveh letih zelo veliko razpravljali. Naši otroci si v šoli pridobijo precej

primerov v dokaz, kako vse preveč je znanje v naših šolah knjižno in abstraktno, brez prave življenjske in čisto tudi vzgojne vrednosti, otroku le tuja in daljna učnost. In vendar bi lahko vse predmete povezali s krajem in časom, v katerem otrok živi.

Naši otroci so v šoli preobremenjeni z urami in s snovjo. Zato strokovnjaki za posamezne predmete ne bodo smeli zahtevati večjega števila ur v predmetnikih. Sprijazniti se bodo morali s tem, da bo treba resno razmisliti, katera poglavja v posameznih učnih predmetih niso bistveno (življenjsko) važna, ker ne sodijo v fond splošne izobrazbe, ki jo naj otrok prinese iz osemletne obvezne šole, in nimajo niti neklih posebnih vzgojnih ali izobraževalnih vrednosti. Potem bo kljub zmanjšanemu številu ur tudi čas za ponavljanje in utrjevanje znanja, pa tudi za mirno, razodno in pravilno ocenjevanje. Potem bodo otroci v šoli bolje uspevali, več bo tudi veselja in zanimanja za šolo.

Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je naša obvezna osemletna šola namenjena vsem našim otrokom! Zato jo moramo prikriti večini naših zdravih, normalnih in povprečno nadarjenih otrok. To, kar si otroci pridobivajo v njej, jih mora razvijati in vzgajati ter jim dati neko zaokroženo splošno izobrazbo, ki jim bo omogočala nadaljnje izobraževanje in vraščanje v življenje skupnosti. Drugače povedano: reformirana šola

Veseli in zadovoljni smo lahko, da smo dosegli uvedbo obveznega osemletnega splošnoizobraževalnega šolanja. Zato bi z družbenih, psiholoških in pedagoških vidikov ne bilo prav, če bi zahtevali, da nudijo naše obvezne šole tudi strokovno izobrazbo. S tem bi omalovaževali že dosežene družbene možnosti, kršili načelo upoštevanja otrokovega razvoja in njegove dejanske zmogljivosti, obenem pa bi se izpostavili nevarnosti strokovne ozkosti.

Res je, da daje naša obvezna splošna šola vse premalo življenjskega znanja. Vendar pa uvajanje strokovnosti ne pomeni rešitev težav. S tem, da bomo izboljšali delo in rezultate obveznega šolanja, bomo istočasno tudi dvignili veljavo in uspehe strokovnega šolstva ter ga s tem tudi olajšali. Obratna pot nam ne bo prinesla uspehov.

Se večje težave bi se pojavile, ko bi začeli razmišljati in razpravljati o organizacijskih oblikah uvedbe strokovnih znanj.

Mislim, da v našem obveznem šolanju ne more biti govora o uvedbi strokovnega pouka, niti o uvedbi takega praktičnega pouka, ki bi pomenil pripravo za neke določene poklice! Pač pa je nujno potrebno, da uvedemo v naše šole pravilno pojmovanje politehnizem, da otroke v okviru posameznih predmetov seznanimo z elementi moderne tehnike, jih na-

učimo raznih ročnodelskih spretnosti ter na ta način povežemo pouk in delo šole z resničnim življenjem. S tem pa bomo hkrati razvijali v otrocih pravilen odnos in spoštovanje do vseh poklicev in pravilno vrednotenje dela.

Naša obvezna šola mora tudi v bodoče ostati enotna in ohraniti svoj splošnoizobraževalni značaj. Po svojih zahtevah in organizaciji pa mora biti urejena

učimo raznih ročnodelskih spretnosti ter na ta način povežemo pouk in delo šole z resničnim življenjem. S tem pa bomo hkrati razvijali v otrocih pravilen odnos in spoštovanje do vseh poklicev in pravilno vrednotenje dela. Naša obvezna šola mora tudi v bodoče ostati enotna in ohraniti svoj splošnoizobraževalni značaj. Po svojih zahtevah in organizaciji pa mora biti urejena

O Šentjacobskem gledališču

Naš tisk bolj poredkoma piše o tem ljubljanskem odru, kakor da bi bil problem gledališke kulture v Ljubljani že popolnoma izrpan z drugimi dvema gledališčema, SNG in MG. Pravzaprav je odnos do tega gledališča ponajveč indiferenten, če ni kar omalovažujoč. Znano je, da obstaja, da ima svoj krog gledalcev in na sporedu ponavlja komedije. Redko se zve kaj več. Vendar ima gledališče svojih 140 predstav na leto in kakih 45.000 obiskovalcev, kar jasno pove, kako ima tudi to gledališče svoj pomen in svoj vpliv na ljubljansko občinstvo. Res je, da ostali dve gledališči nekako »konkurirata«
Šentjacobskemu in zato njegova vloga in njegovi problemi zbledijo in dobijo že kar obrobni, postranski pomen, kar ni upravičeno. Kadar pa neko stvar

je bil kvalitetno zelo reven. Nekatere premiere kot: »Veselo potovanje«, »Kam iz zadreg«, »Naj bo stara ali pa mlada« so z estetskega vidika popolnoma odpovedale, zato pa ni odpovedala publika. Oboje pač ne od-pove. Tak repertoar ne privede do umetniške rasti nekoga gledališkega kolektiva niti do izboljšanja okusa občinstva. Zato sem imel pri pred-stavah občutok stagnacije in mono-tonosti. Bilo so variancije na isto temo. Kaj naj bo res ves namen gleda-lišča, določene ure zabavati publi-ko in nič več?

Sodim, da bo letošnja gledališka sezona Šentjacobskega odra na vsak način boljša od lanske. V tej sodbi me utrjuje okvirni načrt. Obsega ve-činoma zabavne drame priznanih do-mačih in tujih avtorjev. Zanimivo je, kako se to gledališče orientira zlasti na komedije.

Iz lanske sezone ponavljajo Spi-tzerjevo veseligr »Naj bo stara ali pa mlada«. Uvod v novo sezono je naša standardna ljudska igra »Mi-klova Zala«. Za našo mladino bodo ob novoletni jelki prizorili »Pepel-ko«. Sledil bo na naših odrh že znanega Budaka »Klobčič«, nato »Ma-la čajnica« modernega ameriškega dra-matika Johna Patricia, dalje Stuar-ta Willsona: »Čudovite pustolovski-ne noči«, Schillerjeva »Marija Stuarti«, Lope de Velgova »Vozel ljubezni«, Nu-šičev »Mladi in stari svet«, Nes-troyeva »Sreča opoteča«, Oscarja Wilda »Bunberry«, Croninov »Jupiter se smeje« in Malenček-Končičeva »Sr-ce nikdar ne luže«.

Sporod je raznolik in obljublja dramatike priznanega slovesa. Igral-ski kolektiv bo imel možnost, da ob-njih napne svoje moči in umetniško trase.

Povedali smo nekaj besed o na-ših Šentjacobskem odru, povejmo še nekaj besed o drugih problemih. Njegov dramaturg je takole povedal: »Poleg težav, ki jih imamo, da bi sestavili primeren repertoar, imamo še drug, za nas zelo boleč problem. Manjka nam prostora. Poleg odra imamo vsega skupaj pet prostorov, ki niti niso veliki. Za igre, ki zahtevajo dosti sodelujočih, skoraj ni tehničnih možnosti. MLO je obljubil, da bo pomagal, a do zdaj še ni.«

Skušal sem v nekaj stavkih po-vedati, kako je stopilo Šentjacobsko gledališče v novo sezono. Pogoje za umetniško rast gledališča ima, ima tudi svojo hvaležno publiko. Kakšna pa bo njegova rast in uspeh v letošnji novi sezoni, bomo lahko spremljali od premiere do premiere.

S. M.

Na poti v šolo

znanja. Vendar ga ne morejo in ne znajo s pridom uporabiti. Kot da bi bilo vse, kar so s trudom pridobili, mrtev kapital, ki kmalu zapade pozabljenju. Zato je razumljiv klic po življenjskem znanju v naših šolah. Po znanju, ki bo povezano z našim konkretnim življenjem, ki ne bo samemu sebi namen, ki bo otroku služilo še tudi potem, ko bo zapustil obvezno šolo. Seveda pa zahteve po praktičnem znanju ne smemo enačiti s pripravo za razne poklice! Učivo, ki ga učencem po-sreduje obvezna šola, mora biti tako, da jih bo vsestransko raz-vijalo, jih uvajalo v razumevanje dejstev in zakonitosti narodnega in družbenega življenja in jih za vse to tako živo zainteresiralo, da se bodo radi in z veseljem učili tudi pozneje, ko ne bodo več obiskovali šole. Uresničiti načelo povezanosti znanja z življenjem je brez dvoma ena najvažnejših nalog in reform naše šole.

Za naše šole je značilna pre-natrpanost učnih načrtov, nezna-čajnost, brezbarvnost, izolira-nost predmetov, nepovezanost z življenjem, oziroma odmaknjenost pouka od dogajanj, ki jih otrok doživlja v svojem vsakdanjem življenju. Le tako je mogoče, da otroci kljub precejšnemu znanju zemljepisa, zgodovine in prirodopisa ne poznajo niti bližnje, še manj daljnje okolice; ne rastiin in živali, ki živijo in rastejo v bližini njihovega doma; ne bo-gate preteklosti naših borb za svobodo in neodvisnost in je zato njihova ljubezen do domovine vse premalo konkretna ter ne vzbuja potrebnega ponosa in gorečnosti. Kljub precejšnemu številu ur in velikim snovnim zahtevam v ma-tematiki, naši otroci niso spretni in urni v ustnem izračunavanju enostavnih računov za vsakdanjo uporabo in je zlasti njihovo skle-panje zelo šibko. Kljub obilnemu programu v materiščini, je ushno in pismeno izražanje naših otrok vse premalo bogato, pravi-lno in sočno. Kljub temu, da poudarjamo veljavo fizičnega dela, je naš šolar v raznih oblikah in vrstah ročnodelskih dejavnosti skoroda analfabet. Prav tako je z elementi moderne tehnike. Ko-liko zanimivega in novega srečuje otrok s področja tehnike v svojem vsakdanjem življenju, pa za vse to v šoli ni niti časa, niti plana. Tako bi lahko naštel še mnogo

mora tudi v bodoče ostati enotna, kar pa ne izključuje notranje diferenciacije.

S čutom odgovornosti do druž-be, znanosti in otrok moramo pretresti celotno breme zahtev, ki ga nalagamo z učnimi načrti na ramena naših šolarjev. Bolj odločno kot doslej si moramo priz-nati, da ostaja otroku po dovrše-nem obveznem šolanju vse pre-malo življenjskega, praktičnega, uporabnega znanja. Zdi se mi, da smo vse preveč navajeni preso-jati šolo skozi očala dosedanjih učnih predmetnikov in programov in zato odlašamo s korenitno re-vizijo starih načrtov.

V novo šolo je treba vnesti več življenja in več praktičnosti! Toda ne praktičnosti v smislu kmetijskih, gospodarskih in go-spodinjskih znanj ter močno povečanega števila ur ozko pojmo-vanega ročnega dela. To nas ne bi privedlo iz težav, v katerih smo, temveč bi le še povečalo število ur in še bolj obremenilo našo mladino. Pri vseh predme-tih moramo približati znanost otrokom in ne smemo zamenjati praktičnosti s pripravo za razne poklice, temveč jo razumeti kot tesno povezanost s konkretnim življenjem. Vsi učni predmeti naj služijo vzgoji značaja, izobrazbi duha in popularizaciji znanosti tako, da se bo v vseh čutila pove-zava z živim življenjem, s pro-storom in časom, v katerem otrok živi. Le tako bomo lahko uresni-čili zahtevo po življenjskem, praktičnem znanju, ki bo otroku ostalo malo dalje kot od ure do ure in le za predmete na urniku. Le tako bo šola učila za življenje, le tako bomo lahko dvignili izo-brazbeno raven naših množic in bo znanost bolj kot doslej slu-žila ljudstvu tudi v njegovem vsakdanjem življenju in delu.

Seveda pa bo potrebno ugoto-viti, kaj predstavlja danes vse-bina in obseg splošne izobrazbe, ki naj jo da otroku obvezna šola.

Člane Prešernove družbe vpisujejo poverjeniki, vse knjigarne in uprava Prešernove družbe v Ljubljani, Tomšičeva 9.

ŠOLA IN FILM

V bodoči ureditvi našega šol-stva bosta zavzemala film in dia-film pomembno vlogo, saj bo mogoče s kinofikacijo šolskega pouka dosežati pri le-tem veliko večje uspehe.

V čem je pravzaprav bistvo in naloga šolskega filma?

Moderna znanost se je tako močno razvila, da je nemogoče otroku sodobno izobraziti s isti-mi metodami kot nekdaj. Če ho-čemo šolsko mladino v istem uč-nem času naučiti več kot nekdaj, moramo to doseči samo s sodob-nejšimi delovnimi metodami, ne pa samo z raztegovanjem snovi ali s krčenjem snovi ali pa s samim spreminjanjem učnega pro-grama. Upoštevatí namreč mo-ramo, da so glave današnjih uč-nencev prav toliko bistre kot nekdaj in da torej več znanja posredujemo lahko le z meto-dami, ki bodo življenjske in bo-doustrale ravnih sodobne pe-dagoške znanosti. Šolski film si je pridobil v svetu že mnogo pobornikov in se je v vseh mo-dernih deželah uveljavil in utr-dil ter pomeni močno in uspešno učno sredstvo.

Film pričara otroku življenje v najpristnejši obliki. Posreduje mu plastične predstave o lastni domovini in o tujem svetu, o njegovih zgodovini in kulturi, o vsem, česar ni mogoče učencu neposredno pokazati ali mu vsaj dovolj nazorno razložiti. Razen tega lahko film najbolj nazorno prikaže različne naravne pojave in znanstvene pojave v njih-ovem procesu, kar je sicer pedago-gu najtrši oreh. Ustavimo se n. pr. pri najbolj preprostom poj-avu — pri kapljici vode, ki se utrne s kozarca in pade na mizo. Proces, posnet na filmski trak, bo počasi predvajal služil za

obrazložitev mnogih fizikalnih pojavov, ki nastanejo ob tem drobnem dogodku, kot je n. pr. spreminjanje oblike snovi pri njenem padanju, hitrostni pospek, učinek pri padcu, nje-gove posledice itd. Prav tako lahko ponazorimo tudi delovanje parnega kotla, diesel-motorja ali katerega koli mehaničnega pogo-nskega sredstva. Še več! S fil-mom lahko predremo v očem naj-bolj skriti svet mikroorganizmov in opazujemo življenje le-teh v povečanem obsegu na platnu šol-ske učilnice.

Seveda lahko služi film pedago-gu tudi kot sredstvo za pro-učevanje otrokove osebnosti. Ob filmu pedagog lahko zanesljivo spozna, kakšen je otrokov odnos do resničnosti, kolikšna je njego-va vizualna nadarjenost, sposo-bnost opazovanja, v kakšni meri lahko sledi nekemu pro-cesu, kolikšna je zmoglost nje-gove koncentracije na omejeno področje, njegova sposobnost ob-navljanja, domišljije, intuicije itd. To je seveda drug problem.

Po večini more film najti svoje mesto v šolski reformi. Ustrezní filmski inštituti, kino-teke in podjetja, ki producira-jo, naročajo, zbirajo, izmenjujejo in posojajo šolam potrebne filme, so ponekod že zelo razviti. Te ustanove zbirajo podatke in raz-iškiujejo vpliv filma na učno se mladino, na podlagi vsega tega sestavljajo nadaljnje programe in jih izboljšujejo.

Pri nas so storjeni že prvi koraki za kinofikacijo pouka. Pri Svetu za prosveto in kul-turo je izposojevalnica poučnih filmov, ki razen dokumentarnih, poučnih in kulturnih filmov zbir-a tudi šolske. Vendar ta izpo-sojevalnica ne more zadostiti

Pri pouku

dobro poznamo, je ne bomo ne pod-čenevali niti precenevali, ampak ji dali pravo mesto.

Gledališče v Meštem domu ima namreč bití nekaka zlata sredina, vez med umetniško najzahtevnejšimi igrami in med občinstvom, ki mu predstavljajo ljudske igre in podobe ne še slabše obrtne stvaritve vse gledališke kulture in obzorje. Mislim, da more bití njegovo poslan-stvo prav v tem, da s pazljivo in primerno izbranim programom iz-boljša in prefini okus publike, ki hoče najti v gledališču samo razve-drilo.

Lani so precej pisali o repertoar-ski krizi naših odrov. Ta kriza je bila tudi pri premierah Šentjakob-skega gledališča. Zlasti konec sezone

Kulturne beležke

Skupina beograjskega filmskega podjetja UFUS, ki že dlje snema v Burmi dokumentarne filme, se pogaja z burmeskimi predstavniki, da bi izdelala jugoslovansko-burmanski koproducijski film. To naj bi bil umet-niški film s snovjo iz burmanskega življenja. Igralska, tehnična in druge ekipe naj bi bile mešane, režiral naj bi pa Jugoslovan skupaj z burman-skim režiserjem.

Med bivanjem v Burmi je skupina UFUS opazila mnogo zanimive snovi iz sodobnega burmanskega življenja, tako da bo najbrž razširila spored dela in bo posnela več kakor štiri predvidene dokumentarne filme.

Režiser Deneš in snemalce Jovi-čić iz UFUS-ove ekipe sta se pridru-žila snemalniki skupini beograjskih »Filmških novosti«, da bodo skupno posneli burmski film o obisku marsala Tita v Burmi. Potem bosta odpotovala v Indijo, kjer bosta posnela nekaj dokumentarnih filmov in navežala tesnejše stike z indijskimi filmskimi proizvajalci.

Na letnem običnem zboru Društva upodabljajočih umetnikov Hr-vatske je skupina upodabljajočih umetnikov komunistov podala pisben referat, v katerem je kritizirala dosedanje delo društva in predlagala ukrepe, ki bodo omogočili, da bo društvo po-novno dobilo potrebno avtoriteto. Na skupščini so namesto upravnega od-loka izvolili svet, v katerem je 48 upodabljajočih umetnikov in kakere-mu so namenili nalogo, naj skupaj skliče izredni občni zbor društva, na katerem bodo podrobno obravnavali probleme Društva upodabljajočih umetnikov Hr-vatske.

Na letnem običnem zboru Matice Hr-vatske je bilo poudarjeno, da je letošnja ljudska oblast podprla založniško dejavnost Matice z desetimi milijoni din, tako da lahko Matica Hr-vatska zdaj neovirano nadaljuje delo.

Letos je v primeri z lanskim le-tom Matica izdala veliko več domačih del — izmed dvajset knjig je bilo 19 del domačih pisateljev.

Razen tega ima Matica tudi v pro-gramu izdajo srbskohrvatskega slovarja v sodelovanju z Matico Srbsko ter vrsto filozofskih del.

Cetinski založba »Narodna knjiga«
bo prihodnje leto izdala dva nova romana, in sicer »Amazonski Code Bukovića« ter novi roman Mihaila Lalića, katerega naslov še ni znan. Razen tega bodo izdali med drugim tudi »Eseji«
Društva »Glasnik«
zbirko Radonje Veselovića, pesnik Mihalja Gazdovića ter prevod Potrčevega romana »Na kmetih«.

Več pariških časnikov in revij je pisalo o otvoritvi razstave umetniške fotografije Grčevića, profesorja na Akademiji za uporabne umetnosti v Zagrebu. Revije in časniki so objavili tudi več Grčevićovih fotografij. Čas-nik »Combat«
pisal, da umetnik zna s svojim objektivom vzbuditi vniš zdušaja, ki je očarljivo.

Dom kulture beograjske občine Zapadni Vračar je odstopil Akademiji za igralsko umetnost svojo dvoranu. Le-to bo Akademiji preuredila v svoj studio, v katerem bodo za beograjske kulturne delavce in umetnike kdaj pa kdaj prirejali predstave del, ki jih v okviru svojega učnega načrta študirajo posamezni razredi te visoke šole.

V Beogradu, Zagrebu in Skoplju je te dni gostoval eden izmed znanih svetovnih violinskih virtuozov Hen-ry Schering, ki živi v Parizu. Po državljanstvu je Mehikanec, po po-reklu pa Poljak. Nastopal je po mn-gih deželah Evrope ter Severno in Južno Ameriko.

Po več kot dvaesetih letih nastopa-nja na opernih deskah na Češko-kova-Draskom in pri nas je bas bariton Dra-gotin Filjola priredil svoj prvi koncert v Beogradu. Na njem je izvajal soli-stične pesmi Schuberta, Wolfa, Čičke, Pavičiča, Ralčića, Tijardovića, Mati-čiča in Magdalenića. Na klavirju ga spremljal Andrija Preger.

MILENA BABIĆ

DNEVNE NOVICE

Preporočdelci 1912-1914 bodo proučevali 40-letnico preporočdelskega glasila, zaključnega z veleizdajniškim procesom decembra 1914, dne 30. decembra 1954. Leto v Ljubljani, Hotel Bellevue, začetek ob pol sedmih zvečer. Vabljeni so vsi tovaršniki, ki so takrat sodelovali v tem gibanju. 4331

Ljubljanska podružnica Društva pravnikov obvešča vse članice, da bomo v ponedeljek, 27. dec. 1954 v 15.00 urah kulturnih in znanstvenih delavcev v Ljubljani, Wolfova 1/III ob 11.00 urah članski sestanek z dnevnim redom: Diskusija o osnutku zveznega združenja o delovanju. Referent bo univ. prof. dr. Alojz Finžgar. 4332

Invencija. Vse naše odjemalce obveščamo, da bo zaradi inventure započeto v času od 27. do 29. decembra 1954 skladšče na Kavčičevi cesti 50. poslovalnica v Celju, Askercjeva ul. 19 in poslovalnica v Mariboru, Meljska cesta 113. V dnevnih inventurnih popisih bodo izdajali nobenega blaga. Zbirki knjig, ki jih izdajata Ljubljanski magazin Ljubljana, Faračeva ulica 33. 4333

Merceptor, veletrgovina Specializirana v kolonialna blaga v Ljubljani, Žilavska cesta 21. obvešča cenjene odjemalce, da bodo vsa skladišča 29., 30. in 31. decembra 1954 zaradi inventure započeli in se v teh dneh ne bo izdajalo blaga, niti sprejemala embalaža. 4334

Mali so za kopanje, izdelana iz najboljših surovin, je enakovredna konkurenci svetovnega slovenskega pletiva, krapci živce in desinficira.

Zbirke knjig po znižanih cenah. Družna založba v Ljubljani, Mestni trg 26, je za letovalce pripravila dvanajst zbirke knjig po znatno znižanih cenah. Sporočite namy tej založbi, da vam brezplačno pošlje projekat št. 4 LP.

Z glasopisjem tečajem se hitro naučite esperanto. Prvo lekcijo pošlje proti prijavitvi 50 din zveza esperantistov Slovenije. Ljubljana - Mišloličeva cesta 7.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE
Ljubljana, Mestni dom
Nedelja, 26. dec. ob 16.00: »Pepekca«. Pravična igra z godbo, petem in plesom. Razprodano.
Sreda, 29. dec. ob 14.30: Gorner-Goverkar: »Pepekca«. Zaključena predstava.

BOMESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE
ROČNE LUTKE
Resljeva cesta 28
Nedelja, 26. dec. ob 8: Gostovanje za direktorja PTT v Ljubljani,
ob 10.30: Gostovanje v Viru pri Domžalah,
ob 14: Gostovanje v Mengšu,
ob 16.30: Gostovanje v Crnučah.
Ponedeljek, 27. dec. ob 8.30: Gostovanje v Smarju-Sap.
ob 13: Gostovanje v Polhovem Gradcu,
ob 18: Gostovanje v Horjulju.
ob 19: Gostovanje za slepo mladino v Ljubljani.
Torek, 28. decembra ob 9, 11 in 14: Gostovanje v Škofji Loki.
ob 17: Gostovanje na Trati pri Škofji Loki.

VESTI IZ MARIBORA

DEZURNA LERKARNA
Nedelja, 26. dec. 1954: lekarna »Planinka«, Glavni trg 20.

KINO
PARTIZAN: amer. barvni film: »Charleyeva tetka«.
UDARNIK: angl. barvni film: »Magičnik«.
POBREZJE: amer. barvni film: »Ostrozec«.
STUDENTI: amer. barvni film: »Charleyeva tetka«.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE
Nedelja, 26. dec. ob 15: »Nevhita«, Izven in za podožetje. Zadržati!
ob 20: Patrick: »Čajnica«, Izven.

Vesti iz Kranja

PRESENOVO GLEDALIŠČE KRANJ
Nedelja, 26. dec. ob 16: Saroyan-Sartre: »Glejte Ameriko«. Izven in za podožetje.
Mladini prepovedano.

Prešernovo gledališče v Kranju uprizori 28. decembra premiero mladinskih pravilice »Pastreček Peter in kralj Brillantine«.

Opozorjamo, da bodo predstave v okviru »Novoletne jelke vsak dan ob 16. premiera pa ob 17. in to vključno do 31. decembra. Vse ustanove prosimo, da javijo na upravo gledališča, ako žele zaključene predstave, dan in uro.

RADIO LJUBLJANA

Sporod za nedeljo, 26. decembra 1954.

7.00-8.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! (pester glasbeni spored — vmes ob 6.30-6.35 Pregled tiska — 7.15-7.30 Reklame — 7.30-7.35 Radijski kolektor in priveditve dneva — 8.00 O sportu in sportnikih: Beseda imajo smučarski strokovnjaki — 8.15 Domače pesni za prijetno nedeljsko jutro — 9.00 Otrška predstava — Janez in Marija Svanjcer: Bobek — 9.30 Operetna in lahka glasba — 10.00 Družinski pozorovi — Robindranth Tasore: Kako poučujem — 10.10 Dopoldanski skladbni koncert — Peter Lilič Čajkoviak: Peta simfonija — 11.00 Oddaja za Benčke Slovence — 11.30 Lahek opoldanski glasbeni spored — vmes ob 12.00-12.10 Pogovor s poslušalci — 12.45 Zabavna glasba, vmes reklame — 13.00 Pol ure za našo vas — 13.20 Zeleni ste poslušalci! — 13.15 Melodije Georgea Gershwina — 13.30 Jože Zorn-Zvone Zorko: Tam, kjer te bistra Drava — 16.10 Glasbena medigra — 16.30 Javni vesel večer Radia Ljubljana (ponovitve) — 18.00 Promenadni koncert — 19.00 Radijski dnevnik — 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame in obljave — 20.00 Glasba ne pozna meja: reprodukcija V. oddaje mednarodnega glasbenega festivala severozahodnega nemškega radia »Dvanajst solistov iz devetih dežel«, sodelujejo: Freddy Arbert, harfa (Francija), Lon van Burg (Holandija), Roger Bourdin s svojim kvartetom flavt (Francija), Rasmá Ducat (Italija), Lars Kage (Švedska), trio orglic »Die Larrysons« (Holandija), trio Los Paraguayos (Paraguay), Ilker Patindir, harmonika (Švedska), Rudi Hochstetler (Avstrija), Lita Rosa (Anglija), Helmut Zacharias, violina (Nemčija), Jack Decal s svojim sekstetom (Francija) in Veliki plesni in zabavni orkester Radia Köln p. v. dirigenta Adalberta Luzzkowskega.

VESTI IZ JESENIC

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE
Nedelja, 26. dec. ob 14.30: Tijardovič: »Mala Floriana«. Opereta. Zveze z vlaki ugodne.

KONCERTI

Koncert Igorja Ozima in Silve Horak-Cusove, ki je bil napovedan za 27. dec. 1954, je preložen na 7. januar. Preložitve je nastala, ker je dvoranja Slovenske filharmonije oddana za prireditve Novoletne jelke. Koncert 7. januarja bo za modri abonma. Neobziran sedež bodo v prodaji od 1. januarja 1955 dalje. 4308

1 a SVINJSKE KOŽE OKUPUJE

KOTEKS

PO 200 — DIN KILOGRAM

CELJSKE VESTI

MESTNO GLEDALIŠČE CELJE
Nedelja, 26. dec. ob 15.30: Norman Krasna: »John ljubi Mary«. Abonma red Nedelja in izven.
Torek, 29. dec. ob 20: Norman Krasna: »John ljubi Mary«. Abonma red Torek in izven.

GLEDALIŠČA

DRAMA — LJUBLJANA

Nedelja, 26. dec. ob 10.00: Golla: »Princeska in pastirček«. Izven.
ob 14: Golla: »Princeska in pastirček«. Izven in za podožetje.
Ponedeljek, 27. dec. ob 15: Golla: »Princeska in pastirček«. Zaključena predstava za teren Litostroji.
ob 20: I. Shaw: »Dobri ljudje«. Zaključena predstava za LMS.
Torek, 29. dec. ob 20: Roskani: »Cyranobus de Bergerac«. Abonma B.
Sreda, 29. dec. ob 20: I. Shaw: »Dobri ljudje«. Abonma C.
Četrtek, 30. dec. ob 14.30: Golla: »Princeska in pastirček«. Zaključena predstava za SZDL.
Petek, 31. dec. ob 15.30: I. Shaw: »Dobri ljudje«. Abonma Petek II po obiskanih.
Za naslednjo premiero kupuje ljubljanska Dramna gramofonsko ploščo. Konecavallo: »Gluhača, arilo« Smej Balzasso čim starejše izvedbe. Lahko tudi iz leta 1905 in dalje. Zglasi se v direktorji Drame v dopoldanskih urah.

OPERA

Nedelja, 26. dec. ob 19.30: Massenet: »Werthers«. Gostovanje tenorista Rudolfa Francina in dirigenta Lovra Matačića. Izven in za podožetje.
Ponedeljek, 27. dec. Zaprto.
Torek, 28. dec. ob 19.30: Donizetti: »Lucia Lammermoor«. Abonma red D.
Sreda, 29. dec.: Zaprto.
Četrtek, 30. dec. ob 19.30: Prokofjev: »Zaljubljen v tri oranže«. Abonma red F.
Petek, 31. dec. ob 19.30: Donizetti: »Lucia Lammermoor«. Izven in za podožetje.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA
Gledališka pasaža

Nedelja, 26. dec. ob 15: K. Brenkova: »Najlepša roža«. Izven.
ob 20: Mira Mihelič: »Zlati oktober«. Izven.
Torek, 29. dec. ob 15: K. Brenkova: »Najlepša roža«. Zaključena predstava za gimnazije Polje.
ob 20.30: Norman Krasna: »John v zadregi«. Abonma GT.
Sreda, 29. dec. ob 14: K. Brenkova: »Najlepša roža«. Zaključena predstava za osnovno šolo Prule.

OBVESTILO

Poslanstvo Ljudske republike Albanije v Beogradu obvešča, da je konzularni oddelek pri poslanstvu z 20. decembrom 1954 začel registracijo albanških državljanov v PLRJ.

POSŁANISTVO LR ALBANIE
Ulica Kneza Miloša 56,
BEOGRAD 6875

Umrlji so v Ljubljani

JAVNA ZAHVALA

Ob prerani izgubi dragoga moža, očeta, sina, brata, zeta, svaka, strička

DERNOVSEK RIHARDA
sodnika

se zahvaljujemo vsem ustanovam, organizacijam, društvom, podjetjem v Slov. Bistrici, kakor tudi Ponikvi, ZS Maribor, tov. dr. sodnikom iz Maribora, Smartna, Celja, JLA razpisatelj, zdravničkim osebam SI. Pohorja, ki so z nami sočustvovali, darovali vence ter ga spremlili na njegovih zadnjih poti.

Posebna hvala tov. Nahtigal Mileni za ves trud in poslovilne besede.

SI. Bistrica, Maribor, Ponikva, Bačeva Luka, Sarajevo.
Zaljubljenica Sabina, hčerka Brančica in ostalo sorodstvo.

rezervno kolo

tovornega avtomobila z malo rabljeno gumo balonarico, dimenzije 1050-16, angleške proizvodnje, znamke »Dunlop« — London. Najditelja prosimo, da gumo proti nagradi vrne oz. obvesti TOVARNO USNJA, LJUTOMER.

M-531

Strojepisko za nočno delo sprejmemo

Javite se osebno ali vložite pismene ponudbe na uredništvo »LJUĐSKA PRAVICA«, Ljubljana, Kopitarjeva 6.

UPRAVA INŠTITUTA ZA TUBERKULOZO NA GOLNIKU
razpisuje mesto
šefa knjigovodstva

Nastop službe takoj. — Pogoji: ekonomska fakulteta ali popolna srednja šola z večletno prakso in vodstvenih knjigovodskih poslih. Osnovna in dopolnilna plača po uredbi. Stanovanje zagotovljeno.

Pismene ponudbe s kratkim življenjepisom in opisom dosedanjega službovanja je treba poslati na gornji naslov najkasneje do 10. januarja 1955.

4314

RAZPIS

UPRAVNI ODBOR ZAVODA ZA REHABILITACIJO INVALIDOV, ZDRAVILIŠČE LAŠKO, razpisuje mesto
inventarista

Pogoji: večletna praksa v tej strokovni izpit. Dopolnilna plača po Pravilniku o plačah. Nastop službe 1. ali 15. jan. 1955. Ponudbe je treba poslati na upravni odbor zavoda.

4316

ZAHVALA

Ob težki izgubi žene in matere **MIMICE SKARABOT** roj. MIKAR se toplotno zahvaljujemo za vse številne prijateljske sožitja in požastitve njenega sorodstva. Posebej lepa hvala profesorom in učiteljem, ki so se udeležili pogrebne zboru, učitelstvu (tudi iz Škofje Loke), dijakom in pionirjem (zlasti pokojničinemu razredu II. d. osme. ož. in šestemu razredu gimnazije), MLO, IKUD J. Srebrniča v Solkanu, MLO, društvu, TVD Partizanu, ZS, kolektivom okolice, okolišnja sodnika in okrož. tožilca za tož. vencev in v cvetju članom IKUDA J. Srebrniča in TVD Partizan še posebej za prenos krste, vsem trem nekompromisnim zborom za petje, nadzorniku v. Kretiču, prof. Brusovi, dijaku Čermetu, tniku IKUDA Čermetu ter prijatelju Ediju pa najlj. hvala za skrbne besede na grobu.

Družina Skarobot — Solkan.

UPRAVA INŠTITUTA ZA TUBERKULOZO NA GOLNIKU
razpisuje mesto
šefa knjigovodstva

Nastop službe takoj. — Pogoji: ekonomska fakulteta ali popolna srednja šola z večletno prakso in vodstvenih knjigovodskih poslih. Osnovna in dopolnilna plača po uredbi. Stanovanje zagotovljeno.

Pismene ponudbe s kratkim življenjepisom in opisom dosedanjega službovanja je treba poslati na gornji naslov najkasneje do 10. januarja 1955.

4314

INDUSTRIJA LOKOMOTIV, STROJEV IN MOSTOV
»DJURO DJAKOVIČ«, Slavonski Brod

sprejme:
**več inženirjev
tehnikov
ekonomistov
stendaktografinj z znanjem tujih jezikov**

2666

KINO »TRIGLAV«

Ameriški film
»Jean Valjean«

Brez tednika. Po romanu »Nesrečniki«. V glavnih vlogah Debra Paget, Michael Rennie in Robert Newton. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 10—11 ter od 15 dalje.

KINO »UNION«: jug.-avstr. film »Poslednji most«. Brez tednika. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavnih vlogah: Maria Schell in Bernard Wicki.

KINO »UNION«: predvaja amer. barvni film-risanko »Pepekca«. Predstavi ob 11 in ob 13 po znižani ceni 30 din. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

KINO »KOMUNA«: šved. film »Margit«. Brez tednika. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V gl. vlogah Inge Landgre in Peter Lingren. Brez matineeje. Predprodaja vstopnic v obeh kinematografih od 9—11 ter od 14 dalje.

KINO »SLOGA«: amer. barvni film »Moulin Rouge«. Brez tednika. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Ob 16. uri je matineja istega filma. V gl. vi. Jose Ferrer, Collette Marchand in Zsa-Zsa Gabor. Predprodaja vstopnic od 9—11 ter od 14 dalje, za matinejo pa od 8—10.

KINO »SOCA«: angleški film »Kruko PTUJ«: avstr. film »Dva v avtu«.

DROBNI OGLASI

MESTO FARMACEVTA(KE) ali farm. pomočnika(ce) za samostojno vodenje lekarniške postaje v Velenju razpisuje upravni odbor lekarnarne Šostani. Prošnje za sprejem v službo pošljite na upravni odbor lekarnarne v Šostanju. Nastop službe po dogovoru. Plača po uredbi. Dopolnilna plača po pravilniku. Pogoji za farmacevtskega pomočnika: strokovni izpit, ali vsaj eno leto prakse v lekarni. 4298

MESTO POMOČNIKA DIREKTORJA (pravni referent) za zdravstveni dom v Trzinju razpisuje Ljudski odbor mestne občine Trzin. Prijave je treba poslati na LOMO Trzin — tajništvo, do 30. dec. 1954, s priloženim življenjepisom in dokazili o izobrazbi. 4297

SLUŽBO DOBJILO: dva skladiščenja z najmanj dveletno prakso; dva mezdna knjigovodja s prakso ali brez nje; dva uravnalca knjigovodja; administrator z večletno prakso in po možnosti z znanjem stenografije; več gradbenih tehnikov s prakso ali brez prakse; več gradbenih delavcev s prakso ali brez prakse, na visokih, nizkih in industrijskih zgradbah; več gradbenih inženirjev s prakso ali brez nje; kalkulanti z najmanj petletno prakso, ki mu je zagotovljeno stanovanje; analitiki z najmanj petletno prakso, ki mu je zagotovljeno stanovanje. Pismene ponudbe pošljite na naslov: Splošno gradbeno podjetje »Primorje« Adlovsčina 4390

KINO »ŠIŠKA«

AMERIŠKI FILM
»Jean Valjean«

Brez tednika. Po romanu Victorja Hugoja »Nesrečniki«. V glavnih vlogah Debra Paget, Michael Rennie in Robert Newton. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 9—11 in od 15 dalje

INŠTITUT za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije, Ljubljana, Farmova ul. 37, razpisuje mesta asistentov: gozdarskega inženirja-pedologa, gozdarskega inženirja za gojenje gozdov, gozdarskega inženirja za urejanje gozdov, gozdarskega inženirja za lesno predelavo, gozdarskega inženirja za gozdno gradbeništvo, gozdarskega inženirja za ekonomiko. 4390

Ugoden nakup

Trgovsko podjetje »MODA«

LJUBLJANA, nudi vsem potrošnikom za letovalce
10% popusta na vse blago
v svojih specialnih poslovalnicah:

- »MANON«, Prešernov trg 3, damsko perilo, pletenine, torbice in ostalo modno blago.
- »MOSKA MODA«, Nazorjeva 5, velika izbira vsega moškega perila, pletenin in klobukov.
- »DOJENČEK«, Cankarjeva 7, oprema za dojenčke, pletenine in perilo za otroke in igrače.
- »OKRAS«, Čopova ul. 54, nakit v vseh kvalitetah, keramični izdelki in razni leseni predmeti domače obrti.

Cenjenim odjemalcem želimo srečno novo leto 1955 in se še nadalje pripravljamo za obisk.

Kolektiv podjetja »MODA«

4334

SPREMEMO IZVEZBANO PISARNIŠKO MOC. Predpogoj: perfektna v nemški korepondenci in strojeplisju. Zaželjeno znanje stenografije ter vsaj pasivno angleščino. Prejemki po uredbi. Predvidena dopolnilna plača. Pismene ponudbe na naslov: Kemični inštitut »Boris Kidrič« SAZU, Ljubljana, Hajdrihova ul. 19. 4324

NAPRAVO ZA POLNIJENJE PIVA v steklenice kupimo. Ponudbe pošljite na oglasni oddelek lista pod 4.326.

AGENCIJA ZA POSREDOVANJE U PROMETU ROBOM, ZAGREB

Predstavništvo: LJUBLJANA, Trubarjeva 17, tel. 21-148

ZELI VSEM SVOJIM POSLOVNIH PRIJATELJEM USPEHA POLNO NOVO LETO 1955!

Obenem zagotavljamo, da bomo tudi v novem letu 1955 točno izvrševali vsa naročila

4321

ZADNJA NOVOST

Charles 1777

EAU DE COLOGNE

AGENCIJA ZA POSREDOVANJE U PROMETU ROBOM, ZAGREB

Gradbeno podjetje »Trnovok«

LJUBLJANA, KOLEZIJSKA 4 — TELEFON 22-393

sprejme v službo:

- računovodja z večletno prakso
- gradbenega tehnika (zaželena praksa)
- večje število zidarjev in delavcev ter vajencev

Pismene ponudbe za računovodjo in gradbenega tehnika je treba poslati na upravo podjetja

DELOVNI KOLEKTIV ZELI VSEM DELOVNIM LJUDEM USPEHA POLNO NOVO LETO 1955!

4311

Gradbeno podjetje »Trnovok«

LJUBLJANA, KOLEZIJSKA 4 — TELEFON 22-393

sprejme v službo:

- računovodja z večletno prakso
- gradbenega tehnika (zaželena praksa)
- večje število zidarjev in delavcev ter vajencev

Pismene ponudbe za računovodjo in gradbenega tehnika je treba poslati na upravo podjetja

DELOVNI KOLEKTIV ZELI VSEM DELOVNIM LJUDEM USPEHA POLNO NOVO LETO 1955!

4311

Proti bolečinam vseh vrst (glavobol, zobobol, revmatične bolečine, nevralgije itd.) zahtevajte v lekarnah

LE ORIGINALNO SKATLICO TABLET

Coffalgol

ALI TABLETE Z MOČNEJŠIM UČINKOM

Phenalgol

Izdeluje:
Lek

TOVARNA FARMACEVTSKIH IN KEMIČNIH PROIZVODOV
LJUBLJANA

Mnogo sreče in delovnih zmag v novem letu 1955 želi kolektiv tovarne »LEK«!

4315

Naročnikom
in bralcem časopisa

»KOMUNIST«

Obveščamo vse okrajne, mestne, občinske in ostale komiteje ZKJ, osnovne organizacije, knjižnice in ostale naročnike in bralce, da znaša naročnina za »KOMUNISTA«, organ Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije v l. 1955

celoletno 780 din
polletno 390 din
posamezna številka v prodaji 80 din

Prosimo vse naročnike in bralce, da pravočasno nakažejo naročnino na IZDAVAČKO PREDUZEČE »KULTURA« — BEOGRAD, DEČANSKA 29, tekoči račun pri NB 102-T-77 z označbo za »Komunist«.

Rak za vplačila je do 20. januarja 1955.

OBENEM SPOROČAMO, DA JE ŠTEVILKA 11—12 V PRIPRAVI ZA TISK.

6724

Naročite RAD

LIST ZA SINDIKALNA VPRAŠANJA IN DELAVSKO UPRAVLJANJE

Vabimo vse sindikalne organe in organizacije, delavske organe samoupravljanja in aktiviste, da pravočasno naroče list, ker bo »RAD« tiskan samo za naročnike.

»RAD« objavlja članke in poročila iz splošne sindikalne dejavnosti, s področja delavskega samoupravljanja, gospodarstva, plač, delovnih odnosov, socialnega zavarovanja in zdravstvene službe, higienske in tehnične zaščite, strokovnega usposabljanja delavcev in uslužbencev in delavskega izobraževanja.

»RAD« redno spremlja mednarodno sindikalno gibanje in poleg člankov in beležk objavlja daljše prispevke o delavskem in sindikalnem gibanju v posameznih deželah.

»RAD« izhaja dvakrat mesečno na 16 straneh. Letna naročnina znaša 360 din, polletna 180 din.

Denar nakazujte na CENTRALNO VEČE SSJ — LIST »RAD«, BEOGRAD, tek. račun 103-T-868.

6708

RUDNIK RJAVEGA PREMOGA SENOVO

sprejme v službo:

za obratovodjo zunanjega obrata

GRADBENEGA INŽENIRJA s triletno prakso ali GRADBENEGA TEHNIKA s petletno prakso

za obratnega inženirja

MLAJŠEGA RUDARSKEGA INŽENIRJA, čeprav brez prakse.

Plača po tarifnem pravilniku. Ponudbe, podprte s spričevali, pošljite upravi rudnika Senovo.

4219

Po sklepu delavskega sveta podjetja z dne 23. nov. 1954 bo dne 31. decembra 1954

prenehalo s poslovanjem Drveno industrijsko poduzeće Sisak

Maršala Tita 13, telefon 392, 393, 394

Podjetje je razdeljeno v naslednja samostojna podjetja:

1. TVORNICA TANINA SISAK V SISKU
2. DRVNO INDUSTRIJSKO PODUZEČE SISAK V SISKU, Predgradju (Pilana i tvornica furnira Sisak, Predgradje)
3. DRVNO INDUSTRIJSKO PODUZEČE TUROPOLJE V TUROPOLJU (Pilana Turopolje)
4. ŠUMSKO TRANSPORTNO PODUZEČE PETRINJA V PETRINJI (Pogon motornih vozila Petrinja)
5. ŠUMSKO INDUSTRIJSKO PODUZEČE MAJUR V MAJURU (bivše radilište Majur)
6. ŠUMSKO INDUSTRIJSKO PODUZEČE DVOR NA UNI (Šumsko radilište Bosanski Novi)
7. PODUZEČE ZA ISKORIŠTAVANJE SUMA ŽELJEZNO POLJE, KOTAR DONJI LAPAC, POŠTA BIHAČ (Šumsko radilište Plješevica)

V oklepaju so označeni dosednji obrati v sestavu podjetja, ki se deli.

Prosimo vse dolžnike, da najpozneje do 31. decembra 1954 plačajo svoje dolgove, upnike pa, da do tega datuma prijavijo svoje terjatve.

Vse naše kupce in dobavitelje prosimo, da se v bodoče obračajo na zgoraj imenovana samostojna podjetja.

Delavski svet DIP, Sisak

2675

Z novim letom bo pričela v DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE izhajati nova, cenena in vsebinsko dobro izbrana knjižna zbirka

KNJIŽNA POLICA

Ta nova zbirka ima namen olajšati nabavo dobrih, zanimivih in aktualnih del iz domače pa tudi iz svetovne književnosti po kolikor možno najnižji ceni in pod pogoji, ki so možni za vsakogar. Da pa bo nova zbirka res možna postati naša prava ljudska knjiga, knjiga za široke ljudske množice, je založba poskrbela ne samo za dober izbor del, ki bodo izšla v letu 1955, temveč tudi za izredno ugodne naročilne in plačilne pogoje. Letno bo v zbirki KNJIŽNA POLICA izhajalo po šest knjig, vsaka v obsegu 250 do 300 strani.

»KNJIŽNA POLICA« ima za leto 1955 pripravljene naslednje knjige:

1. Branko Čopić: OGNJENO LETO, I. knjiga
2. Branko Čopić: OGNJENO LETO, II. knjiga
3. Rezervirana za nagradi izvirni roman
4. Ignazio Silone: PRIGISCE ROBDNIC
5. Lev N. Tolstoj: KOZAKI — HADZI MURAT
6. Giuseppe Marotta: ZLATO NEAPLJA

Naročilni pogoji: Vseh šest knjig bo veljalo za redne naročnike kljub znatnemu obsegu knjig samo 1200 dinarjev. To naročnino pa lahko redni naročnik celotne serije plača v šestih zaporednih mesečnih obrokih po 200 din, počeni z januarjem, oziroma z mesecem naročila. Založba opozarja, da bodo posamezne knjige pozneje v knjigarniški prodaji mnogo dražje in bo vsaka knjiga te serije veljala kartonirana 350 do 400 dinarjev.

Ker bo že januarja izšla prva knjiga »KNJIŽNE POLICE«, pohitite z naročili!

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE V LJUBLJANI
MESTNI TRG 26 — Oddelek za knjižne zbirke

»HIDROMONTAŽA« — MARIBOR

sprejme:

strojnega inženirja

s petletno prakso za šefa priprave dela

strojnega tehnika

z desetletno prakso za pripravo dela

strojnega inženirja

s petletno prakso ali 1 strojnega tehnika z deset- do petnajstletno prakso

kalkulante in normirce

Plača po dogovoru. — Komfortno stanovanje na razpolago s 1. oktobrom 1955

Interesenti naj vložijo pismene prošnje ali pa naj se osebno zglasijo na upravi »Hidromontaže«, Maribor, Gosposvetska 86

M-533

Vse cenjene odjemalce obveščamo, da bodo skladišča v dneh 29., 30. in 31. decembra 1954

zaradi inventure zaprta

V teh dneh se blago ne bo izdajalo.

Grosistično trgovsko podjetje s špecerijskim blagom

»EKONOM« — LJUBLJANA

TITOVA CESTA 12

4294

LJUBLJANSKA TOVARNA HRANIL — Ljubljana

SMARTINSKA CESTA ŠTEV. 30

obvešča vse cenjene odjemalce, da zaradi

inventure v podjetju

ne bo izdajala nobenega blaga v času od 27. decembra 1954 do 3. januarja 1955

4313

Za naš mlin kavovin sprejmemo izučenega in sposobnega mlinarja

Plača po tarifnem pravilniku. Pismene ponudbe pošljite na naslov: LJUBLJANSKA TOVARNA HRANIL, LJUBLJANA, SMARTINSKA 30

4312

Prodajalca časopisov

sprejme podružnica »LJUDSKA PRAVICA«, PTUJ

Berite in naročajte »Ljudsko pravico«

TESNILKA

Tovarna tesnil in plastičnih mas — MEDVODE
razpisuje mesto

sekretarja podjetja

Pogoji za sprejem so: popolna srednja šola, obvladanje strojepisja in stenografije ter znanje nemškega jezika.

Pismene ponudbe s kratkim opisom dosedanjih zaposlitve je poslati na upravo podjetja do 20. decembra 1954. — Nastop službe je mogoč 1. jan. 1955.

4181

Prodaja hiš

LOMO SKOFJA LOKA razpisuje za dan 14. jan. 1955 javno dražbo za prodajo naslednjih hiš iz Splošnega ljudskega premoženja:

1. Hiša na Spodnjem trgu št. 31, enonadstropna enostanovanjska s poslovnim prostorom, bivša last Hafnerja Ivana. Izklicna cena 1.712.000 din
2. Hiša na Spodnjem trgu št. 34, enonadstropna, dvostanovanjska. Izklicna cena 646.000 din
3. Hiša na Suhi št. 40, pritlična, enostanovanjska kmečka hiša, bivša last Jugovica Andreja. Izklicna cena 305.000 din
4. Hiša na Suhi št. 28, bivša mežnarija, delno zidana, delno lesena. Izklicna cena 143.000 din
5. Hiša na Suhi št. 53, pritlična, enostanovanjska, bivša last Janeza Breliha. Izklicna cena 328.000 din
6. Hiša v Stari Loki št. 11, pritlična, s poslovnim prostorom, bivša last Ane Polenšek. Izklicna cena 478.000 din
7. Hiša v Binklju št. 4, pritlična, deloma zidana in deloma lesena, bivša last Marije Langerholc. Izklicna cena 317.000 din
8. Hiša v Gorenji vasi št. 3, pritlična, enostanovanjska, podkletena (bivša gostilniška stavba). Izklicna cena 990.000 din
9. Hiša v Retečah št. 17, bivša mežnarija, lesena. Izklicna cena 34.000 din
10. Bivša Lenčkova hiša na Trati št. 5, pritlična z leseno drvarnico. Izklicna cena 367.000 din
11. Hiša na Trati št. 38, pritlična, lesena. Pripadala je bivšemu Heinricharjevemu podjetju. Kupec jo bo moral prenesti drugam. Izklicna cena 174.000 din
12. Hiša na Gostecah št. 5, bivša mežnarija. Izklicna cena 341.000 din
13. Hiša v Virmaših št. 52, bivša last Jakoba Dolenca. Izklicna cena 434.000 din
14. Hiša pri Sv. Barbari št. 17, lesena, bivša last Matevža Bernika. Izklicna cena 39.000 din

Dražba bo v upravnem posloplju LOMO Skofja Loka v pritličju v »sejni dvorani«. Prične se ob 8 zjutraj. Ponudniki na dražbi morajo pred pričetkom dražbe položiti varščino v višini 10% izklicne cene. Kupec je lahko vsakdo, ne glede na poklic.

4325

LOMO SKOFJA LOKA

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

»BETON«

CELJE — Ljubljanska cesta 16

sprejme v službo:

STROJNEGA INŽENIRJA ali STROJNEGA TEHNIKA

z 10-letno prakso

ARHITEKTA

z najmanj 5-letno prakso za projektivni biro

VODOVODNEGA MOJSTRA

NAKUPOVALCA LESA

3 KVALIFICIRANE VODOVODNE INSTALATERJE

PLAČA PO TARIFNEM PRAVILNIKU PODJETJA!

C-363

KUPIMO

dve vertikalni stružnici

za ϕ 1600 mm

Ponudbe pošljite na naslov:

Industrija lokomotiv, strojev in mostov
»DJURO DJAKOVIČ«, Slavonski Brod

2667

Opozorilo gospodarstvenikom!

»MAŠINOBIRO«

PODIJETJE ZA POSREDOVANJE PROMETA Z OSNOVNIMI SREDSTVI

POSREDUJE KUPOPRODAJO:

- STROJEV IN NAPRAV ZA VSE PANOGE INDUSTRIJE, OBRTI IN KMETIJSTVA
- VOZIL VSEH VRST ZA OSEBNI IN TOVORNI PROMET
- PISALNIH IN RACUNSKIH STROJEV
- IN VSEH OSTALIH PREMISNIH OSNOVNIH SREDSTEV

Obrnite se na nas s specificiranim popisom vseh za vas nepotrebnih osnovnih sredstev v svrhu prodaje ali njih nabave ● Podrobne informacije pošljemo na zahtevo

»MAŠINOBIRO« Biro za posredovanje prometa z osnovnimi sredstvi
ZAGREB, Jurišičeva ulica 18, tel. 35-414

2670

Obisk v največjem gradbenem podjetju na Primorskem

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE »PRIMORJE« V AJDOVŠČINI BO PRIHODNJE LETO SLAVILO DESETO OBLETNICO SVOJEGA OBSTOJA. — VSAKO LETO NOVA GRADILIŠČA PO VSEJ DRŽAVI. — NEKAJ PODATKOV O RAZDEJANJU, KI GA JE OKUPATOR POVZROČIL V SLOVENSKEM PRIMORJU. — KOLEKTIV JE LETOS RAZŠIRIL SVOJO DEJAVNOST TUDI NA GRADNJO CEST. — V POMOŽNIH OBRATIH IZDELUJEJO NAJRAZLIČNEJŠE STROJE ZA GRADBENIŠTVO TER SESTAVNE DELE ZA MONTAŽNE HIŠE IN PO SPORAZUMU Z OKRAJNIMI GOSPODARSKIMI ORGANI IZVRŠUJEJO TUDI RAZNA NAROČILA. — VSEM, KI HOČEJO DELATI, JE TUDI ČEZ ZIMO ZAGOTOVLJEN ZASLUŽEK. — NAVZLIC DOBRIM PLACAM IN DRUGIM UGODNOSTIM VELIKO POMANJKANJE GRADBENIH INŽENIRJEV IN DRUGIH VISOKO KVALIFICIRANIH STROKOVNJAKOV. — DELOVNI KOLEKTIV SE BO TUDI V PRIHODNJE PRIZADEVAL ZNIZATI CENE GRADENJ, ZATO SE POSLUŽUJE USLUG PRIZANANEGA SPLOŠNEGA GRADBENEGA PODJETJA »PRIMORJE« V AJDOVŠČINI.

Ajdovščina, 25. decembra
V gospodarskem življenju Ajdovščine, ki se je po vojni razvila v metropolo sončne Vipavske doline in v svojem naglem razvoju kdalec prehitela Vipavo, zavzema splošno gradbeno podjetje »Primorje« zelo pomembno mesto. Delovni kolektiv — 1300 ljudi,

dosežene v tem obdobju. Ravno te dni so začeli z zbiranjem gradiva za kroniko podjetja, ki jo bodo izdali ob deseti obletnici ustanovitve. Pri tem bodo lahko mnogo pomagali maloštevilni tovariši, ki so v kolektivu že od vsega začetka in so vanj tako rekoč prišli naravnost od partizanov.

O NEKATERIH VEČJIH USPEHIH V PRETEKLOSTI IN GRADNJA V TEKOČEM LETU

Splošno gradbeno podjetje »Primorje« prevzema vsa gradbena in v gradbeno stroko spadajoča dela, izvaja visoke, nizke in industrijske novogradnje ter izvršuje vse obrtniške storitve in prevozne usluge.

Doslej v skoraj desetih letih obstoja podjetja je kolektiv opravil številna manjša in večja gradbena dela, od katerih naj naštetemo samo nekaj najbolj pomembnih.

Precej po osvoboditvi so zgradili nov železniški viadukt pri Prestranku, cestni most v Klancu pri Herpeljah in most v Zelinu pri Idriji. Leta 1948 je delovni kolektiv dosegel nov velik uspeh: namesto začasnega so zgradili nov železniški viadukt pri Avčah na Goriškem. V Kopru so razen večjega številna manjših gradenj dogradili tudi velik cestni most. Kolektiv »Primorja« je bila leta 1948 zaupana tudi gradnja Nove Gorice, našega najmlajšega mesta ob zahodni meji. Spričo tega, da bo v mestu predvidoma dela za 10 do 15 let, se je tamkajšnje gradilišče osamosvojilo v novo Splošno gradbeno podjetje »Gorica«. Osamosvojilo se je tudi gra-

rednost gradenj 760 milijonov dinarjev. Vzroke naraščanja števil in obsega gradenj je treba iskati v povečanem izkoriščanju mehanizacije, nakupu lastnega avtoparka ter nagli razširitvi pomožnih stranskih obratov, ki so letos opravili raznih del za skupaj 234 milijonov dinarjev.

Podjetje je letos razširilo svojo dejavnost tudi na gradnjo cest, kar je izrednega pomena za zaposlitev domače delovne sile v krajih, ki so blizu gradilišč. Opravljajo vsa dela razen asfaltiranja. Trenutno gradijo odsek Planina-Grčarevc na cesti Planina-Logatec, ki naj bi bila zgrajena čez dobre tri mesece. Najbrž bodo že prihodnji mesec začeli z deli na odseku od Senožel do Čebulovca na trasi bodoče magistrale Koper-Senožele.

DELO STRANSKIH OBRATOV

Večjega gradbenega podjetja, ki si prizadeva v čim krajšem roku in s ceno ter solidno gradnjo zadovoljiti naročnike, si danes ni mogoče več zamišljati brez pomožnih stranskih obratov. Splošno gradbeno podjetje »Primorje« jih je začelo ustanovljati že pred leti in danes uspešno izpolnjuje svoje naloge ter izvršuje šestkrat celo naročila drugih gospodarskih organizacij, podjetij in zasebnikov.

V stranskih obratih izdelujejo tudi razne stroje in drugo nujno potrebno strojno opremo, ki je v naši deželi še zmeraj primanjkuje. Med drugim proizvajajo najmo-

podjetje ima na primer pri enaki zmogljivosti še enkrat toliko kvalificiranega kadra. Razmeroma dobri delovni pogoji, visoke plače in druge ugodnosti ter stalni oglasi po časopisju niso dali pri-

svi, ki gradite, poslužujte se uslug Splošnega gradbenega podjetja »Primorje« v Ajdovščini, ki s svojimi bogatimi delovnimi izkušnjami iz zadnjih desetih let in najrazličnejšimi tehničnimi sred-

Stanovanjski bloki v Vipavi, ki jih je zgradilo gradbeno podjetje »Primorje«

voznici pa okoli 900 — ima svoja gradilišča razširjena po vsej državi. Razen velikega števila majhnih in večjih gradenj na Primorskem in drugod v Sloveniji so letos zgradili montažno hišo za delavce nove železarne v Smečevu ter štiri podobne zgradbe za zložitveni delovni, ki so jih izdelali v lastnih delavnicah za končno zeniške železarne.

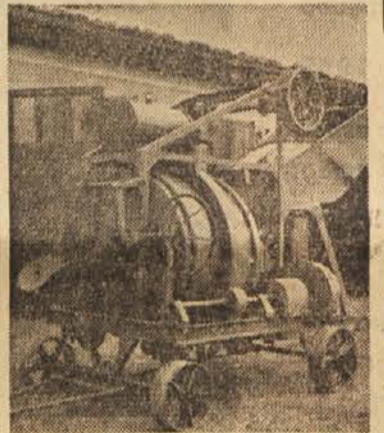
Podjetje, ki je največje te vrste na Primorskem, ima za seboj že skoraj deset let zgodovine, ki jo s številnimi težavami, ki so prinesle izgledale nepremostljive in tudi velikih uspehov pri obnovi porušene domovine in mnogih nizkih in visokih novogradnjah. Razvilo se je iz gradbenega oddelka »Novgrada«, ki je med vojno deloval kot posebna forma-

OSNOVNA NALOGA PO OSVOBODITVI: OBNOVA STANOVANJSKIH IN GOSPODARSKIH POSLOPIJ TER KOMUNIKACIJ

Kolektiv je prvi dve leti po zaključku vojne imel svoja gradilišča in izvajal razna gradbena dela večji del na teritoriju tedanje cone B. Ker v vojni povsem obubožano prebivalstvo v ogromni večini ni imelo nikakršnih sredstev za obnovo svojih domačij, je kolektiv izvrševal gradbena dela brezplačno, oziroma posameznikom delil denarno pomoč in jim gradil zasilne prostore, ki so vsaj nekaj časa ustrezali za stanovanja. Skupaj z različnimi drugimi organi pri tedanjem Pokrajinskem narodnoosvobodilnem odboru so razdelili samo 1945. leta blizu 73 milijonov lir pomoči in za najbolj potrebne zgradili 115 začasnih stanovanjskih barak v dveh tipih. V tem času je kolektiv »Primorja« zgradil tudi precej novih mostov ter obnovil v vojni porušene ali poškodovane objekte in tako spravil v red celotno komunikacijsko mrežo, ki je v NOB zelo trpela.

Da je bila obnova stanovanjskih in gospodarskih poslopj takrat najvažnejša naloga, je splošno znano, vendar naj to dejstvo podkrepimo in ilustriramo s temi podatki, ki so naši javnosti vedel neznani.

Na Primorskem je bilo v štirih letih vojne porušeni 8055 stanovanjskih in gospodarskih poslopj (skoraj vsaka sedma hiša), 26 šol, 173 raznih javnih zgradb in 9 cerkva, delno porušeni pa 4065 stanovanjskih in 1421 gospodarskih poslopj, 39 šol, 41 raznih javnih poslopj in 195 cerkva. V celoti je bilo porušeni 250 naselij ali 41 odstotkov vseh, popolnoma uničenih pa blizu 15 odstotkov vseh vasi. Zaradi tega ogromnega razaranja, ki ga je povzročil okupator in ki nima bolj strašnega primera v zgodovini tukajšnjih Slovencev, je bilo v Slovenskem Primorju ob osvoboditvi brez strehe 27.500 ljudi.

Betonski mešalec z zmogljivostjo 400 litrov, ki jih izdelujejo v podjetju

dilišče v Kopru in se v zadnjih letih razvilo v močno gradbeno podjetje »Gradbenik«.

Skupaj so doslej zgradili oziroma obnovili 11 večjih mostov ter približno 30 stanovanjskih blokov z nekaj sto stanovanji. Razen tega so opravili še številna

Delavci in delavke pri delu na cesti pri Planini

druga gradbena dela. Med največja dela sodi zgraditev bolnice za pljučno tuberkulozo v Sežani in postopja železniške postaje na Jesenicah, ki je tik pred dograditvijo.

Podjetje je do 1948. leta imelo svoj sedež v tesnih in neprimeren prostorih v Vipavi, potlej pa so zgradili svetlo in prostorno upravno poslopje v Ajdovščini. Zraven so tudi prostori za številne stranske obrate.

Letos je delovni kolektiv znatno razširil svojo dejavnost in gradi številne objekte po vsej Primorski in v drugih krajih širom po Jugoslaviji. Vrednost vseh del bo po sedanjih izračunih do konca leta znašala približno 1 milijardo 100 milijonov dinarjev, kar je največ, odkar obstaja podjetje. Lani je na primer znašala skupna

dernejše betonske mešalce z zmogljivostjo 450 litrov, transportne trakove, iglasta konzolna dvigala ter v letos zgrajeni tesarski delavnici dele montažnih hiš, ki jih nato montirajo kjer koli v državi, kakor pač želi naročnik.

NAJVEČJI PROBLEM — POMANJKANJE VISOKOKVALIFICIRANEGA KADRA

Podjetje bi lahko marsikatero naročilo še hitreje izvršilo in poslovalo še z manjšimi stroški, če bi imelo na razpolago zadosti strokovnih uslužbencev, predvsem inženirjev in gradbenih tehnikov. Tako pa mora nekaj ljudi na svojih ramenih nositi vse breme in morajo šestkrat delati pozno v noč. Sicer pa je pomankanje visoko kvalificiranih strokovnjakov iz najrazličnejših sektorjev dela v vsem Slovenskem Primorju velik problem, o čemer smo tudi v stolpcih »Ljudske pravice« že večkrat pisali. Trenutno imajo samega enega inženirja in 18 tehnikov, vsem ko bi potrebovali še vsaj štiri inženirje in več tehnikov. Neko sorodno gradbeno

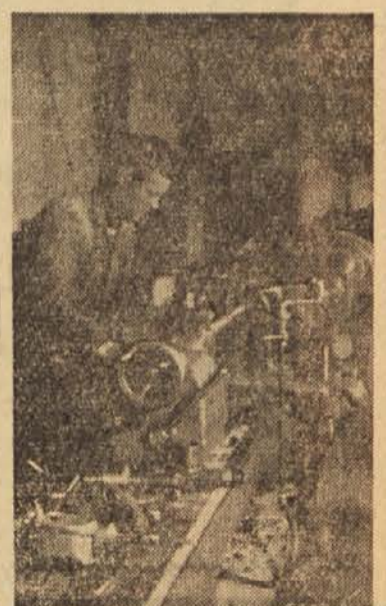
čakovanih rezultatov. Javilo se je le nekaj mlajših moči.

Da bi rešili ta težak problem, podjetje študenta 7 bodočih inženirjev, 7 tehnikov in 5 delovodij. Vendar pomankanje kvalificiranih delavcev tudi potlej ne bo v celoti in zadovoljivo rešeno. Včasih kljub dobri volji zares ni mogoče razumeti, zakaj se zlasti mlajši ljudje ne morejo odločiti za službo v Ajdovščini, saj je to vendar zelo lep in prijazen kraj z dobrimi prometnimi zvezami na vse strani, milim podnebjem, podjetje pa ima za vse na razpolago svetla in lepa stanovanja.

Letos so zaposlili tudi precej novih zidarjev, ki pa jih v sezoni še kljub temu primanjkuje. Nadalje so sprejeli v uk 30 zidarjskih vajencev, ki jim nudijo boljše plače in druge pogoje, kot to določa uredba o učencih v gospodarstvu. Ni namreč nobenega dvoma, da bo samo tako moč čimprej odpraviti pomanjkanje zidarstva naraščanja, ki je zlasti na Primorskem zelo veliko.

Investitorji, podjetja, gospodarske organizacije, splošne kmetijske zadruge in zasebniki ter

stvi jamči za solidnost zgrajenih objektov in zmerno ceno gradbenim storitvam.

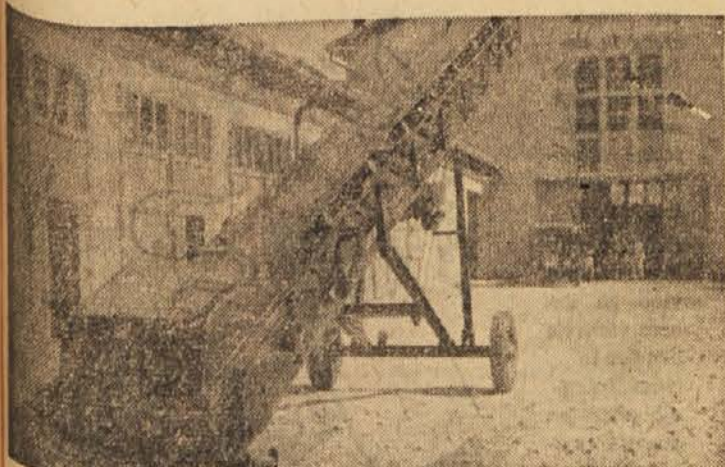

V mehanični delavnici

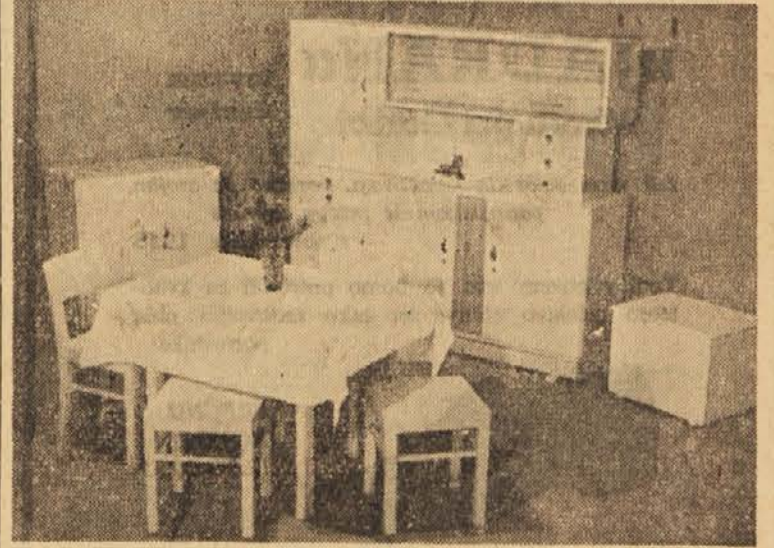

Konzolno iglasto dvigalo — lasten izdelek

je v sestavi IX. korpusa NOV. Poslej, kmalu po osvoboditvi, se je spričo povečan nalog pri obnovi porušene domovine izvojni odsek za visoke gradnje pri odseku za gradnjo PNOO, se kmalu nato preimenoval in začel delati kot SGP »Primorje«. Kot rečeno bo od tega že skoraj deset let in kolektiv je zares lahko poseben na prehojeno pot in uspehe,

Transportni trak, izdelek mehaničnih delavnic podjetja

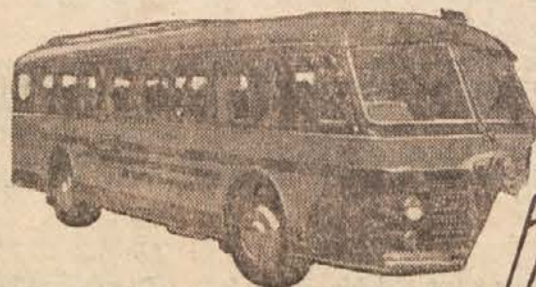

V mizarski delavnici izdelajo včasih tudi nekaj garnitur kuhinjskega pohištva

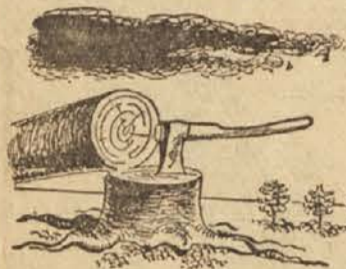
AVTOPROMET GORICA

ŽELI VSEM POTROŠNIKOM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM
SREČNO IN USPEŠNO
NOVO LETO 1955!

Vršimo avtobusni in tovorni promet, potnikom pa, ki potujejo z našimi avtobusi sporočamo, da se bomo tudi v prihodnjem letu potrudili za čim ugodnejši prevoz

Gozdno gospodarstvo Nova Gorica

Čestita vsem delovnim kolektivom in potrošnikom k NOVEMU LETU 1955
Preskrbujemo z lesom in drvimi za kurjavo prebivalstvo goriškega okraja in odkupujemo vse vrste lesnih asortimentov na področju našega okraja po dnevnih cenah

OZZ - Okrajna zadružna zveza ŠEMPETER PRI GORICI

Čestita vsem delovnim kolektivom in prijateljem k novemu letu 1955!
Tudi v novem letu bomo storili vse za dvig našega zadružništva in kmetijske proizvodnje

DELOVNI KOLEKTIV GOSTINSKEGA PODJETJA HOTEL „SABOTIN“ SOLKAN, NOVA GORICA

Čestita vsem svojim cenjenim gostom, abonentom in poslovnim prijateljem k novemu letu 1955!
NUDIMO: ob vsakem času okusna topla in mrzla jedila tudi po naročilu; dalje izbrana briška, vipavska vina, kakor malvazijo, tokaj, rizling, kraški teran ter ostala kvalitetna buteljčna vina. — Razpolagamo s sobami. Pozimi kurjene. Skupine pa naprošamo za predhodno sporočilo zaradi rezervacije. — Se toplo priporočamo!

IZVOZNO - UVOZNO PODJETJE

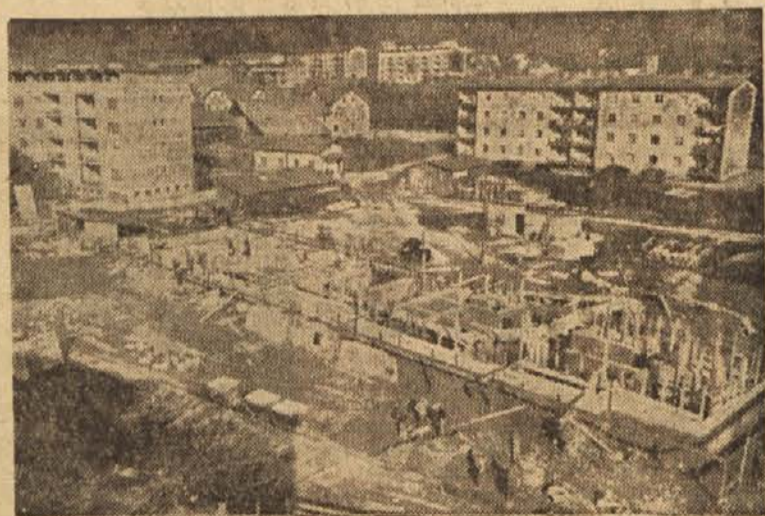
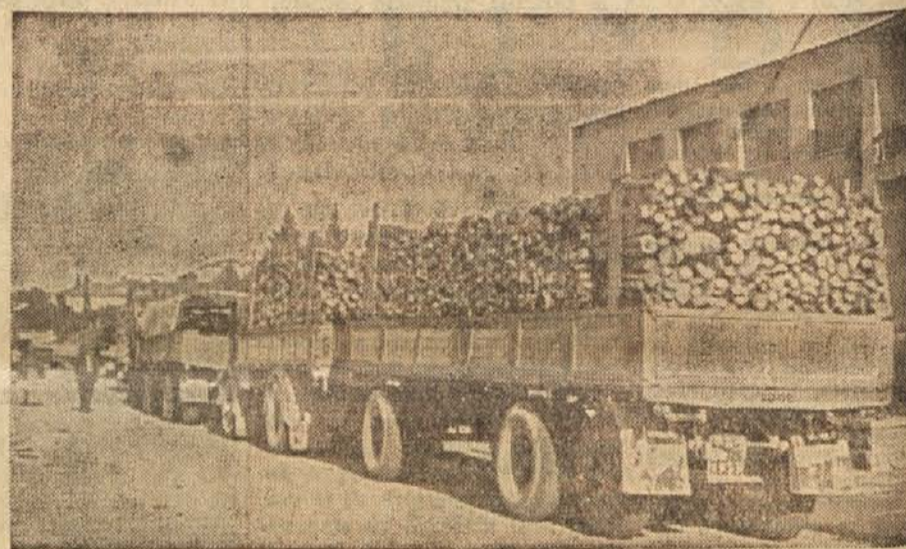
„PRIMORJE-EXPORT“

NOVA GORICA

Vsem svojim poslovnim prijateljem in ostalim delovnim kolektivom širom naše socialistične domovine čestitamo k NOVEMU LETU 1955

in jim želimo še mnogo uspehov in novih delovnih zmag pri izgradnji TITOVE Jugoslavije

Tudi v novem letu bomo storili vse, da boste z našim poslovanjem zadovoljni

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE »GORICA« NOVA GORICA

Čestita in želi vsem poslovnim prijateljem in delovnim kolektivom mnogo sreče v novem letu 1955!

Izvršujemo vse nizke in visoke gradnje ter ostala gradbena dela solidno in konkurenčno

»JADRAN« Miren pri Gorici

tovarna
čevljev

Želi vsem delovnim kolektivom, posebno pa svojim potrošnikom še mnogo uspehov v novem letu 1955

Tudi v novem letu se bomo potrudili za kvalitetno izdelavo obutve ter tako zadovoljili naše potrošnike

SREČNO
NOVO
LETO 1955!

FLORES

EXPORT-IMPORT
SADNO LIKERSKI KOMBINAT
ŠEMPETER pri Gorici

Želi vsem svojim poslovnim prijateljem mnogo sreče in uspehov v novem letu 1955!

Izdelujemo najfinejše kvalitetne likerje, zato se tudi v prihodnjem letu najtopleje priporočamo

Trgovsko podjetje „Vino Gorica“ Nova Gorica

Želi mnogo sreče in delovnih zmag pri izgradnji naše socialistične domovine v novem letu 1955!
Odkupujemo in prodajamo vino na debelo, vse vrste likerjev in brezalkoholnih pijač po dnevnih konkurenčnih cenah

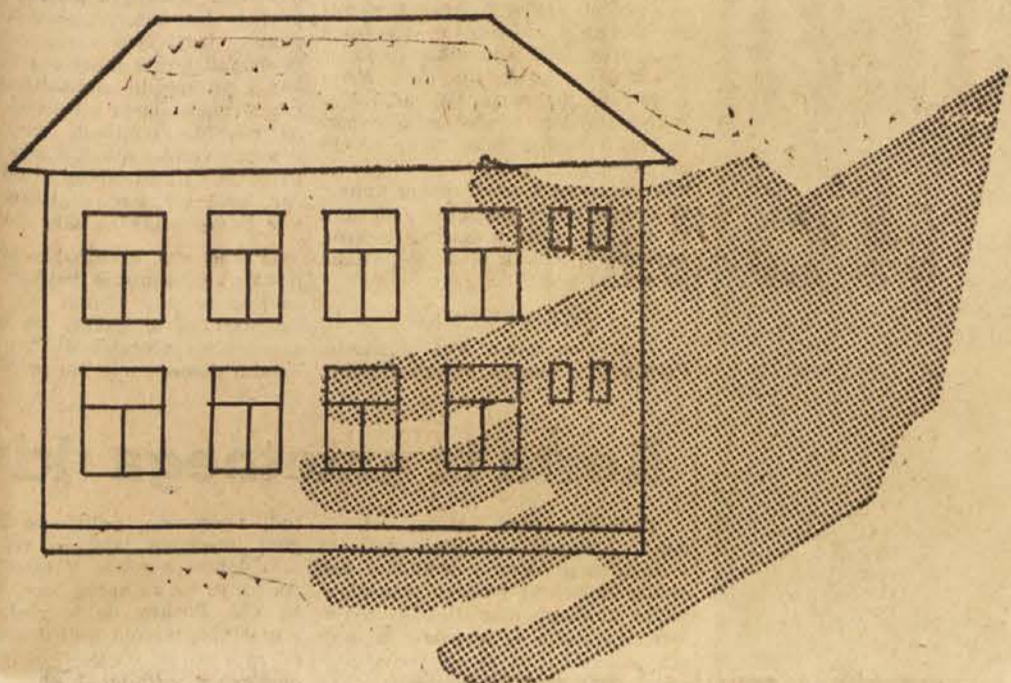
GRADBENO INDUSTRIJSKO PODJETJE

GRADIS

LJUBLJANA, BOHORIČEVA UL. 24

GRADBIŠČA: LJUBLJANA, JESENICE, GRO-SUPLJE, KRŠKO, ŠOŠTANJ, RAVNE NA KOROŠKEM, KIDRIČEVO IN ZENICA
CENTRALNI OBRATI V LJUBLJANI IN MARIBORU • LESNI OBRAT V ŠKOFJI LOKI
SPECIALNI OBRAT V LJUBLJANI IN BREŽICAH

Želimo vsem delovnim kolektivom srečno in uspeha polno novo leto 1955

AUTOCOMMERCE

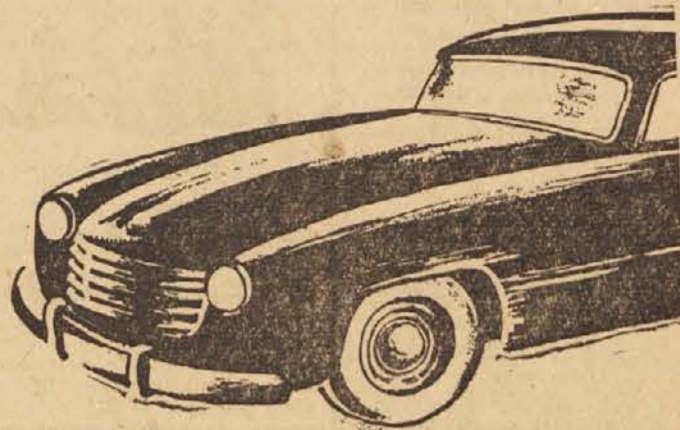
GENERALNO ZASTOPSTVO TOVARN
MERCEDES-BENZ
MICHELIN

Sedež: Ljubljana, Titova 28, tel. 31-283

Zastopstva: Beograd, Zagreb, Sarajevo, Skopje, Koper, Novi Sad, Split, Dubrovnik

Prodaja: osebnih, dostavnih, bolniških in tovornih avtomobilov, avtobusov in trolejbusov, gasilskih in komunalnih voz, brodskih motorjev in agregatov ter vseh rezervnih delov

Prodaja: vseh dimenzij tekstilnih in »METALIC« Y gum ter specialnih »AIRSTOP« zračnic

Želimo vsem delovnim ljudem uspeha polno novo leto 1955

DELOVNI KOLEKTIV TRGOVSKEGA
PODJETJA

ŽITO

Ljubljana

ŽELI SREČNO, ZADOVOLJNO
IN USPEHOV POLNO NOVO
LETO 1955 VSEM DELOVNIM
LJUDEM

Delovni kolektiv

Generalnega remonta avtomobilov

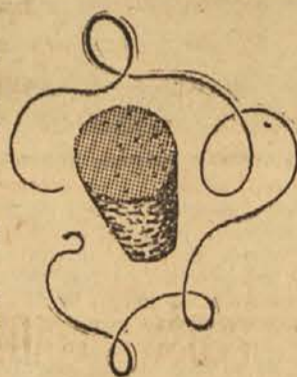
Ljubljana, Bežigrad 11

želi vsem delovnim ljudem širom po domovini uspeha polno novo leto 1955

DELOVNI KOLEKTIV TOVARNE ZAMAŠKOV

Ljubljana, Celovška cesta 32

želi vsem svojim odjemalcem in dobaviteljem srečno novo leto 1955

Delovni kolektiv ročne delavnice modnih čevljev

ZVEZDA

LJUBLJANA, VODNIKOVA 42

želi vsem cenjenim odjemalcem in dobaviteljem uspeha polno novo leto 1955

Srečno in uspehov polno novo leto 1955 vam želi kolektiv

TOBAČNE TOVARNE V LJUBLJANI

Kadilci, poslužujte se naših okusnih, aromatičnih cigaret, ki so odlične kvalitete, in imeli boste res pravi užitek

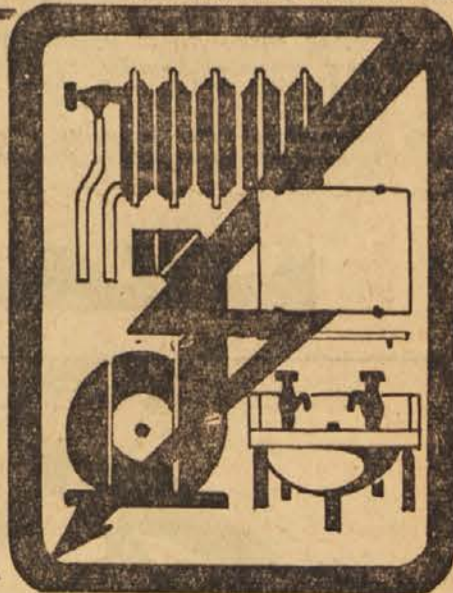

INSTALACIJSKO PODJETJE

TOPLOVOD

L J U B L J A N A

čestita vsem delovnim kolektivom in svojim naročnikom k novemu letu 1955 in jim želi še več delovnih uspehov

Delovni kolektiv Trgovskega podjetja

VINO

LJUBLJANA-OKOLICA

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem in dobaviteljem srečno in uspeha polno novo leto 1955

V naših vinskih kletah v Ljubljani, Domžalah, na Vrhniki, v Logatcu, Litiji in na Plati nudimo pristna konsumna vina in vse ostale alkoholne in brezalkoholne pijače

V naših gostinskih obratih »Pr. Kebab« v Domžalah, »Korošica« v Kamniku, v restavraciji »Duplicca« in v »Domu Komenda« ste vedno solidno postreženi

OBIŠČITE NAS IN PREPRIČALI SE BOSTE!

Srečno in uspehov polno novo leto 1955

želi vsem

KOLEKTIV

TOVARNE KOVINSKE GALANTERIJE

LJUBLJANA

AGENCIJA SLOVENIJA

LJUBLJANA, PARMOVA 33
TEL. ŠT. 30-582, 30-635, 32-280

Želimo vsem našim dobaviteljem in kupcem uspešno in zadovoljno novo leto 1955

Poslužujte se naših uslug pri posredovanju nabave in prodaje industrijskega ter kmetijskega blaga

Podružnice: Maribor, Celje, Kranj, Beograd, Zagreb, Novi Sad, Skopje, Sarajevo

MALI LEKSIKON

Kdaj so se Cigani naselili na Balkanskem polotoku? Koliko tekstilnega blaga izdelajo na svetu iz bombaža? Kako je umrl ugledni voditelj Pariške komunne Louis Eugen Verlaine?

Domovina Ciganov je severovzhodno področje Indije, Hindustan, od koder so pred 1500 leti pred navalom Hunov zbežali v Perzijo. Okrog leta 900 pred našim štetjem so zapustili Perzijo in se preselili v Sirijo, od koder jih je nekaj zaradi Turkov odšlo proti severu, drugi pa so se nastanili v Egiptu. S prihodom Turkov na Bakanski polotok so se Cigani prvokrat pojavili tudi v naših krajih...

Domovina bombaža je Indija, kjer so ga že leta 2000 pred našim štetjem uporabljali za izdelovanje tkanin. Iz Indije se je razširil na Arabijo in Egipt, zlasti med vojvodi Aleksandra Velikega, šele 200 let pred našim štetjem se je začel širiti iz Arabije. Evropa ga je dobila v 10. stoletju po zaslugi Mavrov, ki so ga prinesli v Španijo. V 13. stoletju ga Evropa ni več imela, znova pa se je pojavil v 14. stoletju, ko je imela Evropa tesnejše stike z Vzhodom...

Louis Eugen Verlaine, ugledni voditelj Pariške komunne, ki je imel v revoluciji 18. marca 1871 važno vlogo, je padel potem ko se je do zadnjega trenutka boril v Parizu pred njegovim padcem proti versajskim četam. Versajci so ga ujeli, ker ga je izdal neki menih. Po pripovedovanju nekega očividca so ga celo uro gonili po montmartrskih ulicah z rokami, zvezanimi na hrbtu, ter ga obisipali s pevkami in posmehovanjem. S sabljami so spremenili njegovo kodrasto glavo z visokim čelom v krvavo smoto mesa in kosti. Ko ni več mogel hoditi, so ga nosili. Naposled so ga posadili na tla, da so ga lahko ustrelili.

Človek, ki ga ni bilo

USODNO PISMO

Na vso srečo se je sir Archibald Ney čez nekaj časa ogrel za našo zamisel. Na podlagi moje skice je napisal pismo, o katerem je menil, da bi ustrezalo. Moral pa sem ga opozoriti na to, da njegovo pismo ni prepričljivo, čeprav je opozarjal na zaščitne cilje natanko tako, kakor je bilo potrebno. Bilo je odkrito pismo, ki bi lahko šlo tudi po uradni poti in ki ga nikoli niso izročili kakemu oficirju, da bi ga nosil v žepu. To je bilo izzivanje, na katero je Ney sijajno odgovoril in napisal res lepo pismo. Da bi pripomožek k zvižaji v primeru, če bi Nemci zvedeli za »Haskija« (šifriran naziv za vdor na Sicilijo), je uporabil to ime kot šifriran naziv za vzhodno operacijo proti Grčiji, lažni šifriran naziv za zahodno akcijo proti Sardiniji pa izraz »Zveplo«.

Na generala Alexandra naslovljeno pismo se je glasilo: »Dragi moj Alex, uporabljaj to priloznost, da Ti po enem izmed Mounthbatfenovih oficirjev pošiljam pismo, da bi Te seznanil z ozadjem naših zadnjih kablogramov o operacijah na Sredozemskem morju in njihovim ustreznimi zaščitnimi načrti. Morda si misliš, da so naši sklepi nekako samovoljni, toda zagotavljam Ti, da je komisija načelnikov štabov zelo pazljivo proučila Tvoje in Jumbove predloge.«

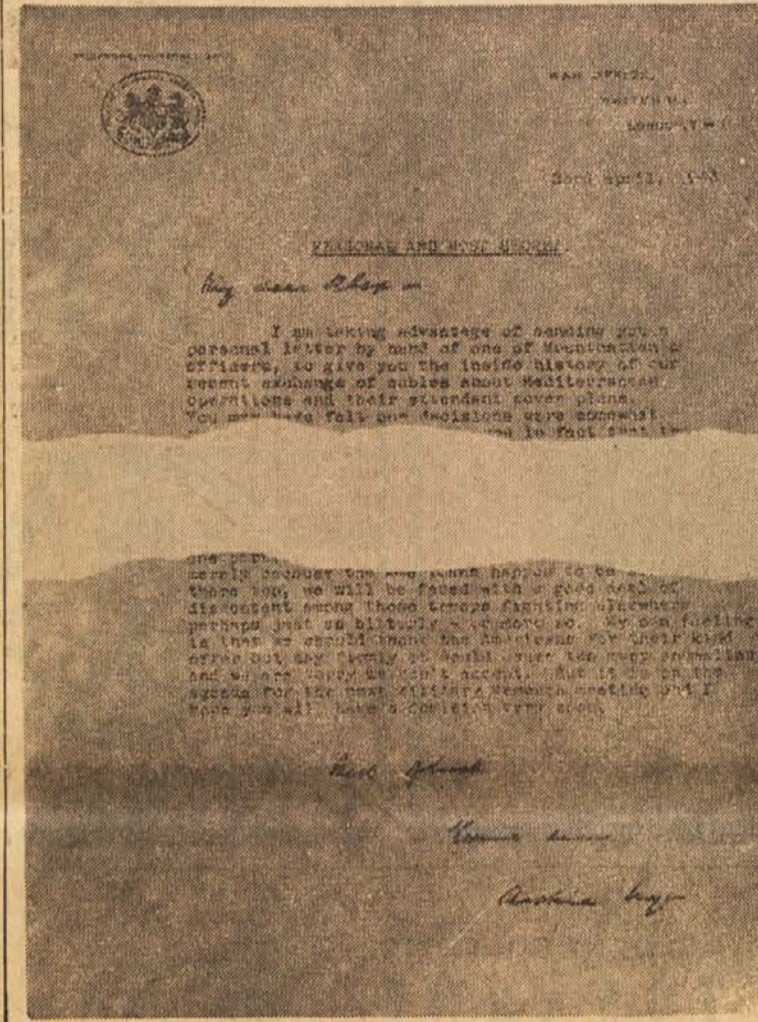
Nedavno smo dobili obvestilo, da zbirajo Nemci moštvo in krepe svojo obrambo v Grčiji in na Kreti. Načelnik imperialnega glavnega štaba je menil, da naše sile ne zadostujejo za napad. Načelniki štabov so sklenili okrepiti Peto divizijo z eno brigado za napad južno od rtiča Araksosa in da bodo tako okrepili tudi 56. divizijo pri Kalamati. Pripravljamo Ti ustrezno moštvo in ladjeve.

Jumbo Wilson je predlagal, naj bi izbrali Sicilijo za zaščitno tarčo za »Haskija«, toda mi smo že do-

Snovanje ukane uspešno napreduje

Usodni dokument v obliki pisma, naslovljenega na generala Alexandra, je pripravljen

ložili »Zveplo« kot slepilo za operacijo. Komisija načelnikov štabov je zelo skrbno ponovno proučila to vprašanje in prišla do sklepa, da moramo ostati pri našem načrtu, da bomo uporabili za slepilo »Zveplo« glede na priprave v Alžirju, amfibijske vaje na tuniškimi obali in srdito bombardiranje iz zraka, razlogi. Vem, da imaš zdaj dela čez glavo in da ne boš mogel govoriti z Eisenhowerjem o bodočih operacijah. Če pa bi hotel podpreti Wilsonov predlog, upam, da nas boš o tem kmalu obvestil, ker se ne utegnemo več obotavljati. Zelo mi je žal, da nismo mogli ugoditi Tvojim željam glede novega povelj-

Faksimile »pisma« generala Neyja generalu Alexandru

ki bo onesposobilo letališča na Siciliji. Se več, vse kaže, da bodo Nemci mislili, da bomo udarili na Sicilijo, saj je to tako očitna tarča, in razumljivo je, da jim gre na živ. Ni drugi strani smo menili, da ni mnogo upanja, da bi prepričali Nemce, da so naše obširne priprave v vzhodnem Sredozemlju tudi naprejene proti Siciliji. Zato smo rekli Wilsonu, naj bo njegov zaščitni plan kaka bližja točka, n. pr. Dodekanez. Ker imamo zdaj tako očitno tesnejše stike s Turčijo, so Italijani najbrž zelo zaskrbljeni, kaj bo s temj otoki. Upam, da se boš strinjal s temi

nika gardne brigade. Tvoj varovane je dobil hud napad gripe in najbrž bo ležal še nekaj tednov. Sicer pa osebno poznaš tudi Fosterja. Kot komandant brigade se je tu pri nas zelo dobro obnesel in prepričan sem, da bo najboljši, kar smo jih mogli trenutno najti. Kakor nam, najbrž tudi Tebi že preseda vprašanje vojnih kolaj. Vsi se strinjamo s Teboj, da se ne smemo zameriti našim ameriškim prijateljem, toda tu je še marsikaj, kar bi bilo treba pojasniti. Če bodo naše čete, ki operirajo na določnem področju, dobile posebna odlikovanja samo za to, ker se slučajno

mude tam tudi Američani, bodo nezadovoljne enote, boreče se enako srdlito ali pa še srditeje na kakem drugem področju. Po mojem mnenju bi se morali zahvaliti Američanom za njihovo ljubeznivo ponudbo, toda to bi povzročilo preveč trenj. Zato jim moramo sporočiti, da odklanjamo njihov predlog. Toda ta predlog je v dnevnem redu prihodnjega sestanka pripadnikov obojestranskih sil in upam, da boš kmalu zvedel, kakšen sklep je bil sprejet.«

Boljše pismo ni moglo biti. Sestavljeno je bilo natanko tako, kakor ga je mogel sestaviti nekdo, ki pozna vse te stike med posameznimi visokimi oficirji. Vse je bilo nekako samo po sebi razumljivo in tako preprosto, da Nemci ne bi pomislili, da gre za ukano. Jasno je bilo rečeno, da se pripravljajo akcija za izkrcanje v Grčiji v vzhodnem delu Sredozemlja. Enako jasno je bila izražena naša želja, da bi Nemci mislili, da mora biti udarec v zahodnem delu Sredozemlja naperjen proti Siciliji (tako da to očitno ne more biti tarča). Vse pismo je bilo napisano v »neuradnem duhu«, ki skupaj z zelo osebnimi zadevami v ostalem delu povsem naravno pojasnjuje, zakaj ni bilo poslano po uradni poti.

DVE PRIPOMBI

Imel sem samo dve pripombi. Prva je bila, da sem hotel kot dober

Aorta iz umetnega tkiva

Približno pred šestimi leti je napravil ameriški zdravnik dr. Gross v Bostonu prvikat v zgodovini medicine na nekem bolniku transplantacijo koščka aorte ali žile odvodnice. Operacija se je posrečila, bolnik je okreval in še zdaj živi, njegova aorta utripa normalno. Ker pa je takšna operacija nevarna in njen uspeh odvisen predvsem od vprašanja, ali ima kirurg pravočasno na razpolago košček aorte za transplantacijo, so začeli delati poskuse z umetnimi snovmi, seveda najprej na živalih.

V neki newyorški bolnišnici so pripravili košček nylonskega tkiva, seveda strogo steriliziranega. Z njim so ovili stekleno cevko, ki je po obsegu natanko ustrezala aorti poskusne živali. Potlej so z nylonsko cevko nadomestili košček aorte in jo z živim tkivom skrbno prišili. Aorta je bila pod stalno ustrezno napetostjo, ker bi bile sicer nastale v njej gube, kar bi povzročilo trombozo. Te nylonske žile delujejo še zdaj, leto dni po operaciji. Živalski organizem je prevzel nylonsko snov s tkivom in v umetni aorti so kirurgi ugotovili endotelij, nežno, tenko kožico, s katero so prevlečene človeške in živalske žile na notranji strani. Zdaj je že težko opaziti razliko med naravnim in umetnim delom aorte. Podobne poskuse so napravili

tudi z oronom, politenom in drugimi umetnimi tkivi in vsi so se zelo dobro posrečili. V vseh primerih pa je šlo za aorte, torej za žile. Poskušali so jih nadomestiti s tkivom tkivom tudi drobne žile, se za zdaj še ni posrečil. Pa tudi poskusi z velikimi žilami še niso končani in kirurgi pravijo, da bo treba premagati še mnoge težave. Nedvomno pa se že obeta kirurgiji novo zanimivo in koristno področje, na katerem bodo lahko uspešno delali in rešili življenje marsikateremu človeku.

»Seveda lahko v prostem času hodite z doma. Tu imate ključ od večnih vrat.«

Anekdoti

POPULARNOST

Ko je bil Franklin Roosevelt tretjič izvoljen za predsednika ZDA, je še živela njegova nad 80 let stara mati. Svojega sina je zelo ljubila in občudovala je vse, kar je storil. Nekega dne jo je obiskala stara prijateljica Postova, ki je živela deset let v Parizu, jeseni 1940, ko se je fronta že bližala glavnemu mestu Francije, pa se je vrnila v Ameriko.

Stari dami sta si pripovedovali svoja doživljanja in Postova je vprašala: »Sicer pa, ljuba Sally, zadnjičkrat, ko sva se srečali v Parizu — tega bo dobrih trideset let — ste imeli s seboj svojega velikega ljubčeznega fanta. Kaj pa je prava pravzornost z njim?«

Na Rooseveltovo mater je napravilo to vprašanje mučer. Otis in

odgovorila je, da je njen veliki in ljubeznivi fant že osem let predsednik Združenih držav Amerike. Njene prijateljice pa to ni spravilo v zadrego. Brezbrizno je odgovorila: »No, da, Sally, prepričana sem, da vam ime sedanjega predsednika republike Francije ni znano. Potemtakem tudi ni nič hudega, da nisem vedela, kdo je predsednik ZDA.«

OBOROŽENA SILA

Eisenhower pripoveduje ženi nekega francoskega diplomata, da potrošijo žene v Franciji dvakrat toliko denarja za lepota kakor znaša francoski proračun za oboroževanje.

»To drži,« meni Parižanka, »zato pa napravijo naše žene dvakrat toliko osvojitvev kakor naša vojska.«

NA SLEDI

PO PRIPOVEDOVANJU JANEZA KLEMENČIČA: BRODAR IN JEZERNIK

29. Pretepaški Pluton je stisnil rep med noge in kar prhnil s pota med drevoj. Aro so je razkoračili in napol prostran divje renčal, Činč pa so jo takoj znašal. Skočil je čez najžežnega Arota in v drobce sekunde podrl »napadalca« na tla, da je ta prestrašeno zavpil: »Miha!« Potem so vadili vos dopoldan. Plutona je bilo najbrž sram, da je prvič tako neslavno pobegnil. Z vso vno mo je naskakoval streljajočega napadalca, kot bi hotel popraviti slab vtis. Ni pa zmogel take spretnosti in tako hitrosti kot Činč, ki je hitro dojel, da je reka s pištolo zelo nevarna in jo je znal bliskovito pograbit v zapestju.

30. Potem je prišel dan, ko je dobil Činč svoje prvo službeno nalogo. Nekega popoldneva je šla mati s triletnim fantkom na sprehod na Rožnik. Hoja po bragu je oba utrudila. Mati je sedla na klopi ob poti ter izvlekla iz torbice ročno delo, fantek pa se je spravil na kup peska in vneto brskal po njem. Mamica so je tako zatopila v svoje skrbi in platonjo, da četr uri ni dvignila glavo. Ko se je spot ozrla, ni bilo fantka nikjer. Ključala je in iskala, zdaj tu, zdaj tam, a brez uspeha: nihče so ji ni odzval. Bila je že vsa obupana in ob obrazu so ji ille solze, ko je mimo prišla skupina ljudi.

31. »Kaj pa se je zgodilo,« je vprašal nekdo. Nesrečna mati je v pretrganih stavkih povedala, da so ji je izgubili fantek. Nenadoma so je onemu zabiskala rešina misel. Ze večkrat je z zanimanjem opazoval Miho, kako uri svoje učence križem krašem po gozdu. »Ljudska milica ima žolane pse!« je vzkliknil. »Kar na Milico pojdite in povejte, pa ga bodo hitro našli!« V njej je spot zažarelo upanje. Kakor hitro je mogla, je tekla na najbližjo postajo Ljudske milice in tam vsa zasopla povedala svojo nesrečo. »Hitite, pomagajte, pojdite s psom iskat mojega fantka!«

32. Službujoči miličnik je hitro ukropal. Zavrtel je telefo in čez nekaj minut so pred postajo zaškripale zavore. Posadili so mamico v avto in odbrzeli po Miho, od tam pa z največjo naglico v želo. »Činča vzemimo,« je predlagal Miha. »Čo ga bo kdo našel, ga bo Činč.« Pes Miha je skočil v avto in že so drveli proti Rožniku. Kmalu so bili pri kupu peska, na katerem so se bil igral izgubljeni fantek. Miha je kljub svojo zaupanju v Činča na tihem dvomil, da bo posmogel uspešno pomagati. Sled je bila stara že dobri dve uri in poleg tega — kdo naj pokaže Činču, katera sled je prava? Sledov je na Rožniku najmanj milijon.